

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Pavλίna Makulová

**Práva výkonných umělců a jejich ochrana ve sféře internetu a
sociálních sítí**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Veronika Křest'ánová, Dr.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 04. 04. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 189.942 znaků včetně mezer.

Pavλίna Makulová

V Praze dne 04. 04. 2018

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucí diplomové práce JUDr. Veronice Křesťanové, Dr. za vysoce odborné vedení mé práce, vstřícný přístup a flexibilitu při revizích. Zvláštní poděkování náleží Mgr. Davidu Cabákovi, kterému děkuji za podporu a pomoc během psaní.

Práce je věnována in memoriam prof. MUDr. Zbyňku Strakovi, CSc.

Obsah

Úvod	- 1 -
1. Prameny právní úpravy	- 3 -
1.1 Národní právní úprava	- 3 -
1.1.1 Právní prameny práv výkonných umělců	- 3 -
1.1.2 Právní prameny pro oblast internetu a sociálních sítí	- 7 -
1.1.3 Evropská právní úprava	- 9 -
1.2 Mezinárodní právní úprava	- 12 -
2. Obecná charakteristika práva autorského a práv výkonných umělců	- 16 -
2.1 Právo duševního vlastnictví	- 17 -
2.1.1 Nehmotný statek.....	- 18 -
3. Vymezení pojmů	- 21 -
3.1 Autorské dílo	- 21 -
3.1.1 Autor	- 22 -
3.2 Umělecký výkon	- 23 -
3.2.1 Výkonný umělec	- 24 -
3.2.2 Kolektivní umělecký výkon	- 25 -
3.3 Vymezení rozdílu mezi autorským dílem a uměleckým výkonem	- 25 -
4. Práva výkonných umělců	- 29 -
4.1 Povaha práv výkonného umělce k uměleckému výkonu ve smyslu práv autorskému právu příbuzných	- 29 -
4.2 Vznik práv výkonného umělce	- 30 -
4.3 Obsah práva výkonného umělce	- 31 -
4.3.1 Práva osobnostní	- 31 -
4.3.2 Práva majetková	- 34 -
4.4 Zánik práv výkonného umělce	- 47 -
4.5 Společný zástupce výkonných umělců	- 48 -
4.6 Kolektivní správa práv výkonných umělců	- 49 -
4.6.1 Režimy kolektivní správy	- 51 -
4.7 Licenční smlouva	- 53 -
5. Internet a sociální sítě	- 60 -
5.1 Internet a jeho charakteristika	- 60 -
5.1.1 Nástroje ochrany práv na internetu	- 62 -

5.2	Sociální síť a její charakteristika	- 66 -
6.	Ochrana práv výkonných umělců	- 73 -
6.1	Subjekt ochrany	- 73 -
6.2	Objekt ochrany	- 73 -
6.3	Ochrana práv podle autorského zákona	- 74 -
6.3.1	Právní ochrana osobnostních práv výkonného umělce	- 74 -
6.3.2	Právní ochrana majetkových práv výkonného umělce	- 76 -
6.3.3	Právní ochrana před zásahem do práva výkonného umělce k uměleckému výkonu... ..	- 76 -
6.3.4	Přestupky podle autorského zákona	- 79 -
6.4	Ochrana práv podle trestního zákoníku	- 81 -
	Závěr	- 84 -
	Seznam zkratk	
	Seznam použitých zdrojů	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Umělecký výkon či jeho záznam se stal nedílnou součástí života takřka každého z nás. Již po probuzení si většina lidí pustí rádio a poslouchá zpěv výkonného umělce prostřednictvím zaznamenaného uměleckého výkonu ve formě hudební skladby, případně si zapne televizní přijímač a už před prací se podívá na seriál a vnímá tak výkony svých oblíbených herců. Večer si zpravidla pouštíme film, jindy živý televizní přenos galavečera, případně zajdeme do divadla na divadelní představení, na koncert nebo na večeři, během které nám večer zpříjemní kupříkladu hra klavíristy na piano. Při jízdě autem do práce, za odpočinkem opět saháme zcela automaticky po vypínači rádia, abychom si cestu co nejvíc užili vnímáním zpěvu umělce, uměleckého přednesu, poslechem orchestru apod.

Stále častěji jsou ale pro příjem uměleckých výkonu využívány sítě elektronických komunikací. Zejména síť internetová je neodmyslitelnou součástí soudobé společnosti. V rámci internetové sítě jsou pak vytvářeny sítě sociální, sloužící ke sdílení různých dat mezi jednotlivými uživateli. Dnes již nejspíše nejvíce času tráví lidé právě na internetu, či sociálních sítích, prostřednictvím kterých vyhledávají, vnímají umělecké výkony a jejich záznamy. V rámci této elektronické komunikace jsou sdělovány umělecké výkony veřejnosti nebo dochází k adresnému sdělování.

Bez ohledu na to, jakým způsobem byl přístup k uměleckému výkonu získán, je nutné věnovat pozornost především osobě, která tento výkon vytvořila. Výkonný umělec, jakožto persona, bez které by umělecký výkon nikdy neuzřel světlo světa, není pouhým původcem svého uměleckého výkonu. Je jej potřeba vnímat jako subjekt, jemuž náleží určitá, zákonem zaručená práva, která požívají právní ochrany. Zejména prostřednictvím internetové sítě jsou práva výkonných umělců k jejich uměleckým výkonům nejčastěji ohrožována a porušována.

Účelem této práce je jasně vymezit, co je umělecký výkon, kdo je výkonným umělcem, a především jaká práva jsou mu (primárně) českou právní úpravou přiznána. Z tohoto důvodu je v rámci práce věnována pozornost zejména vymezení práv výkonných umělců, odlišení uměleckého výkonu od autorského díla a výkonného umělce od autora. Následně jsou jednoznačně vypočtena jednotlivá práva výkonného umělce. V neposlední řadě je kladen důraz na definování internetové sítě a sítí sociálních, jakož i na vypočtení nástrojů ochrany práv výkonného umělce v těchto oblastech.

Hlavním cílem práce je pak poskytnout jasnou a úplnou informaci o tom, jakým způsobem jsou chráněna práva výkonných umělců obecně a jak ve sféře internetu a na sociálních sítích.

Pro úplnost uvádím, že byl původní anglický název diplomové práce po úplném zpracování tématu změněn a upřesněn.

1. Prameny právní úpravy

Na oblast práva výkonných umělců dopadá právní regulace národních právních předpisů, které v mnoha ohledech reflektují právní úpravu evropskou a mezinárodní, jež významným způsobem ovlivnila jejich obsah. Cílem kapitoly je blíže vymezit předmět právní úpravy jednotlivých právních pramenů, které lze považovat za základní pro tu kterou úroveň, přiblížit důvody, které vedly k přijetí těchto předpisů, a v neposlední řadě poukázat na základní vazby mezi jednotlivými úrovněmi. V rámci podkapitoly o národní právní úpravě pak ve zkratce představím i normotvorbu platnou pro oblast internetu a sociálních sítí.

1.1 Národní právní úprava

1.1.1 Právní prameny práv výkonných umělců

Základními prameny práva pro oblast práv výkonných umělců jsou:

- a) Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon);
- b) Vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn;
- c) Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky;
- d) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;
- e) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník;
- f) Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Ad a) Autorský zákon

Dle platné právní úpravy České republiky je autorský zákon (dále jen „autorský zákon“ nebo „AZ“) primárním právním předpisem pro právní regulaci oblasti práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. Nabyl účinnosti dne 1. prosince roku 2000, kdy nahradil dřívější autorský zákon z roku 1965. Je v poměru speciality k Občanskému zákoníku, jako obecnému kodexu soukromého práva.

Podle ustanovení § 1 AZ platí, že tento zákon *upravuje*

- a) *práva autora k jeho autorskému dílu,*

b) *práva související s právem autorským*

1. *práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,*
2. *právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,*
3. *právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,*
4. *právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,*
5. *právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,*
6. *právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,*

c) *právo pořizovatele k jím pořízené databázi*

Dotčené zákonné ustanovení tak vymezuje věcnou a osobní působnost zákona a stanoví taxativní výčet předmětu ochrany. Zákon dále upravuje prostředky ochrany těchto práv a jejich kolektivní správu. Jedná se tak o komplexní právní úpravu práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. Autorský zákon stojí na dualistickém principu rozdělení práv k duševnímu vlastnictví. Pro práva autorská a práva výkonného umělce to znamená, že rozlišujeme práva osobnostní a práva majetková.¹

Zejména v důsledku potřeby implementace evropských směrnic a dohod WIPO byl tento předpis mnohokrát novelizován. Mezi nejvýznamnější novely patří nejobsáhlejší novela, přijata zákonem č. 216/2006 Sb. s účinností ode dne 22. května 2006. Touto novelou byla dokončena transpozice směrnic Evropského společenství, konkrétně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví.²

Zákon č. 228/2014 Sb., který nabyl účinnosti dnem 7. listopadu 2014, implementoval směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU o některých povolených způsobech užití osířelých děl.

¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. IX

² *Redakce: Vláda: Návrh novely zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, [Právní rozhledy 4/2016, s. II]*

Z důvodu povinnosti implementovat do českého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu byl dne 8. března 2017 přijat návrh další novely autorského zákona (zákon č. 102/2017 Sb.), účinným se stal až dne 20. dubna 2017. Cílem novely je poskytnout komplexní a vyváženou úpravu práv a povinností v oblasti autorského práva, zejména pak v oblasti kolektivní správy práv, jakož i upravit některé další otázky této oblasti s ohledem na poznatky aplikační praxe.³ Novou právní úpravou má být zajištěno zkvalitnění kolektivní správy práv a umožněn její efektivnější výkon.

Ad b) Vyhláška č. 488/2006 Sb., o typech přístrojů k zhotovování rozmnoženin

Vyhláška Ministerstva kultury ze dne 16. října 2006, která nabyla účinnosti dnem 10. listopadu téhož roku, je podzákoným právním předpisem k provedení změny autorského zákona v důsledku jeho novely zákonem č. 216/2006 Sb. V roce 2008 byla pozměněna vyhláškou č. 488/2008 Sb., s účinností ode dne 1. ledna 2009.

Vychází z ustanovení § 25 odst. 7 AZ, které ukládá tomuto ministerstvu povinnost vymezit přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin a stanovit výši paušální odměny, nenahrané nosiče záznamů a výši paušální odměny, a definovat přístroje k zhotovování rozmnoženin záznamů.

Ad c) Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) je pramenem práva ústavněprávní úrovně. I přesto, že je tento předpis označen jako Listina, jde o ústavní zákon. Náleží mu tedy stejná normativní síla jako jiným ústavním zákonům vymezeným čl. 112 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Listina je katalogem základních práv a svobod označovaných jako práva ústavní.⁴ Tato práva jsou jakýmsi základním stavebním kamenem úpravy vztahu mezi jednotlivcem a státem.

Pro právo výkonných umělců má význam čl. 1 LZPS věta druhá „*Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné*“. Základní práva a svobody se mimo jiné člení na práva individuální a kolektivní. Práva individuální přísluší pouze

³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁴ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Leges, 2011, s. 477

jednotlivci (člověku, ženě, dítěti atd.) na rozdíl od práv kolektivních, jejichž nositelem je vymezená skupina.⁵ Práva výkonného umělce jsou dle tohoto členění práva individuální a vážou se výhradně s osobou původce díla. Jde o práva přirozená, tedy vrozená lidské bytosti, z čehož vyplývá, že původcem díla a tedy nositelem ochrany může být pouze osoba fyzická. Jak bylo uvedeno výše, u výkonných umělců rozlišujeme práva osobnostní a majetková. Obsah citovaného článku pak v celém svém rozsahu vyjadřuje povahu práv osobnostních. Osobnostní práva původce díla vzniklého tvůrčí duševní činností jsou chráněna čl. 10 LZPS (právo na soukromí v širším smyslu) a práva majetková čl. 11 LZPS (ochrana vlastnictví).

Dále je významný čl. 17 LZPS pojednávající o politických právech, jimiž jsou dle odstavce 1 svoboda projevu a právo na informace. V odstavci 2 tohoto článku je pak každému přiznáno právo vyjádřit svůj názor v jakékoliv formě (slovem, písmem, jiným způsobem). Je přitom lhostejné, zda jde o názor správný či nikoliv, hodnotný nebo mělký, objektivní anebo zcela subjektivní, který je příznačný právě pro názor prezentovaný uměleckou formou. Zákaz cenzury obsažený v odstavci 3 předmětného článku Listiny se pak vztahuje jak na odstavec první, tak i druhý tohoto článku.⁶

Pro oblast ochrany práv výkonných umělců je stěžejním ustanovením čl. 34 LZPS, který zaručuje ústavní ochranu práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti. Tímto článkem je státu uložena povinnost ochranu těchto práv zakotvit v zákoně a dále jí pak efektivně poskytovat. Lze tak hovořit o tzv. příkazu legální ochrany. Výsledkem tvůrčí duševní činnosti je pak rozuměno dílo, jehož vymezení odpovídá úpravě v autorském zákoně. Právní ochrana na úrovni zákonné úpravy má být dále doplňována o právně relevantní ústavněprávní a mezinárodněprávní normy. Rovněž nelze opomenout potřebu interpretace této úpravy v souladu s ústavními imperativy.⁷

Ad d) Občanský zákoník

Občanský zákoník z roku 2012 (dále jen „OZ“) je výsledkem rekodifikace soukromého práva po roce 1989. Nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2014 a poskytuje komplexní právní úpravu občanského práva hmotného. Mluvíme tak o kodexu soukromého práva.

⁵ Tamtéž, s. 475

⁶ *Listina základních práv a svobod: komentář*. Autor: Wagnerová Eliška. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012

⁷ Tamtéž

Autorský zákon a předmět jeho ochrany vytváří samostatný normativní subsystém práva soukromého. Jde tak o *lex specialis* ve vztahu k občanskému zákoníku jako *lex generalis*.

Pro oblast práv výkonného umělce má zásadní význam skutečnost, že občanský zákoník obsahuje komplexní právní úpravu smluvního závazkového práva. Zákonem č. 303/2013 Sb. došlo ke změně autorského zákona, když OZ přebírá právní úpravu licenčních smluv (ustanovení § 2358 a násl. OZ) s výjimkou úpravy práva na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla (ustanovení § 25a AZ). Dále nelze opomenout právní úpravu smlouvy o dílo s nehmotným výsledkem (ustanovení § 2631 a násl. OZ).

Ad e) Trestní zákoník

Trestní zákoník (dále jen „TZ“) poskytuje pro území České republiky ucelenou úpravu trestního práva hmotného s účinností ode dne 1. ledna 2010. Pro práva výkonných umělců je rozhodné, že jim poskytuje trestněprávní ochranu, a to trestáním protiprávních jednání, naplňujících skutkovou podstatu trestných činů obsažených zejména v části druhé Zvláštní část, Hlavě VI., Dílu 4 TZ.

Ad f) Zákon o odpovědnosti za přestupky

Dne 1. července 2017 nabyly účinnosti dva nové přestupkové zákony. Jedním je zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, který dle ustanovení § 1 upravuje „*podmínky odpovědnosti za přestupek, druhy správních trestů a ochranných opatření a zásady pro jejich ukládání*“. Stanovil tak obecná pravidla a principy pro skutkové podstaty přestupků obsažených ve druhém zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Autorský zákon ovšem obsahuje v hlavě šesté samostatný výčet přestupků (ustanovení § 105a a násl. AZ), kterých se mohou dopustit osoby fyzické, právnické či podnikající fyzické osoby, a v neposlední řadě i kolektivní správce nebo nezávislý správce práv.

1.1.2 Právní prameny pro oblast internetu a sociálních sítí

Mezi primární formální prameny řadíme:

- a) Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti);
- b) Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích;

- c) Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Ad a) Zákon o některých službách informační společnosti

Zákon o některých službách informační společnosti (dále jen „ZNSIS“), účinný ode dne 7. září 2004, upravuje podle dikce ustanovení § 1 „*práva a povinnosti osob, které poskytují služby informační společnosti a šíří obchodní sdělení.*“ Do českého právního řádu převzal ze směrnic Evropské unie některé instituty související s rozvojem informační společnosti, jakož i elektronického obchodu a definoval základní pojmy spadající do předmětné oblasti.

Ad b) Zákon o elektronických komunikacích

Zákon o elektronických komunikacích (dále jen „ZEK“) reguluje „*podmínky podnikání a výkon státní správy, včetně regulace trhu v oblasti elektronických komunikací*“, jak je vymezeno § 1 odst. 1 tohoto zákona. Dle odst. 2 dotčeného ustanovení se nevztahuje na obsah poskytovaných služeb prostřednictvím sítí elektronických komunikací. Odděluje tak regulaci služeb přenosu od úpravy služeb obsahu. Předmět úpravy je vymezen evropským regulačním rámcem pro sítě a služby elektronických komunikací z roku 2002, který byl posléze několikrát novelizován.⁸

Význam tohoto zákona pro úpravu autorskoprávní, internetu, sociálních sítí je dán dále tím, že nastavil pravidla pro uchovávání provozních a lokalizačních údajů, tzv. data retention, která jsou obsažena v § 97 odst. 3 ZEK. Jde o údaje osobní, podle nichž je možné identifikovat uživatele služby elektronické komunikace. Provozovatel služeb elektronických komunikací je pak povinen tyto údaje uchovávat a v případě vyžádání je bezodkladně poskytnout oprávněnému orgánu.⁹ Dále je důležité ustanovení § 40 odst. 5 ZEK, které ukládá povinnost umožnit koncovému uživateli uskutečnit národní či mezinárodní telefonní volání, faksimilní komunikaci jakož i přenos dat pro přístup k internetu.

Ad c) Zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

Elektronická komunikace je stále více užívána téměř ve všech oblastech společenského života. S tím souvisí i potřeba její právní regulace. Dnem 19. září 2016 vstoupil v platnost i

⁸ CHUDOMELOVÁ, Zuzana. *Zákon o elektronických komunikacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 2

⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)

účinnost nový zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. Je reakcí na Nařízení Evropského parlamentu a Rady 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (tzv. nařízení eIDAS). Zrušil dříve platný zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a doplnil zmíněné nařízení v nezbytném rozsahu, zejména o národní pravidla pro opatřování dokumentů elektronickým podpisem, pečeti a časovým razítkem.

1.1.3 Evropská právní úprava

Evropská unie (dále jen „EU“) je nadnárodním seskupením států¹⁰ evropského kontinentu. Na tento model integrace lze nahlížet z různých hledisek. Z hlediska ekonomického je považována za tzv. „*politickou unii*“, když zahrnuje i mikroekonomické oblasti. Státověda jí pak označuje za unii „*administrativní*“, za entitu *sui generis*¹¹, neboť kolísá na pomezí mezinárodní organizace a státu – federace, konfederace a federativní unie.¹² Od mezinárodní organizace se výrazně liší tím, že na ní členské státy přenesly výkon určitých svých svrchovaných pravomocí a zavázaly se k respektování rozhodnutí a právních aktů orgánů unie. Česká republika je členem Evropské unie od roku 2004.

Již v roce 1969 Hallstein napsal: „*Společenství je výtvorem práva. To je ta rozhodující novost, jež je odlišuje od předchozích pokusů o sjednocení Evropy.*“¹³ Koncepce dnešní EU je toho důkazem. Právo EU vytvořilo samostatný právní řád, který má přednost před právním řádem členských států. Rozlišujeme právo primární a právo sekundární. Prámem primárním jsou akty členských států, jimiž jsou zřizovací, případně zakládající smlouvy. Sekundární právo pozůstává z aktů Unie (orgánů EU), tedy z nařízení a směrnic, rozhodnutí, doporučení a stanovisek.¹⁴

Legislativa EU je pro oblast práva autorského, tedy i práv výkonných umělců, poměrně roztržštěná a nekonzistentní. Důvodem je zejména rozmanitost právní úpravy tohoto odvětví v právních řádech jednotlivých členských států. Primární právo EU stanoví pouze v čl. 18

¹⁰ Pozn. autora: Evropskou unii tvoří 28 členských států (stav ke dni 26.02.2018)

¹¹ Pozn. autora: Pohled státovědní, tedy že je Evropská unie seskupením *sui generis*, potvrdil i Ústavní soud nálezem Pl. ÚS 19/08 ze dne 26.11.2008, bod 104

¹² SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, s. 31

¹³ HALLSTEIN, Walter. *Der unvollendete Bundesstaat: europäische Erfahrungen und Erkenntnisse*. Düsseldorf: Econ, 1969

¹⁴ TOMÁŠEK, Michal. *Právo Evropské Unie*. 2. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 58

odst. 2 Listiny základních práv EU¹⁵ „*Duševní vlastnictví je chráněno.*“ Základním prostředkem regulace jsou tak zejména směrnice, které mají právní úpravu ve státech harmonizovat (nikoliv unifikovat). Směrnice je podle čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie¹⁶ pro státy závazná „*pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.*“ Znamená to, že prostřednictvím unijní úpravy je stanoven pouze výsledek a způsob jeho dosažení je ponechán na úvaze orgánů členského státu. Stát je povinen směrnicí implementovat do svého právního řádu řádně a ve stanovené lhůtě. Pokud tak neučiní, může se jí přesto jednotlivec za určitých podmínek dovolat.

S ohledem na uvedené je zřejmé, že i česká právní úprava plně koresponduje s evropským právem. Důvodem pro regulaci odvětví práva autorského, tedy i práv výkonných umělců na evropské úrovni, jsou stále rozvíjející se způsoby a možnosti užití výsledků autorské tvůrčí činnosti, technický rozvoj přenášející nové druhy a způsoby tvorby a užití děl, jakož i fenomén informační společnosti, který s sebou přinesl obrovský nárůst možnosti zneužití výsledků duševní tvůrčí činnosti.¹⁷ Závazek poskytnout zákonnou ochranu právu autorskému, právům s ním souvisejícím (a dalším), plynoucí z čl. 67 Evropské dohody¹⁸, splnila Česká republika přijetím nového autorského zákona. Dnes ve svém ust. § 1 výslovně říká, že „*Tento zákon zpracovává příslušné přepisy Evropských společenství*“ a uvádí i jejich přehled.¹⁹ Zákon harmonizoval českou právní úpravu s požadavky směrnic, které byly přijaty před jeho účinností a později přijaté sekundární právní akty jsou do našeho právního řádu průběžně implementovány.

Dále uvádím výčet nejvýznamnějších evropských směrnic pro mnou sledovanou oblast ochrany práv výkonných umělců ve sféře internetu a sociálních sítí:

- 1) Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů. Byla kodifikována Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009, která ukládá členským státům povinnost k ochraně počítačových

¹⁵ Listina základních práv EU, 2007/C 303/101. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>

¹⁶ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, 2012/C 326/01. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

¹⁷ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 14

¹⁸ Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé (tzv. Asociační dohoda), ze dne 4. října 1993, dokument publikován ve Sbírce zákonů pod číslem 7/1995 Sb. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>

¹⁹ Ustanovení § 1, poznámka č. 1, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

programů stejným způsobem, jakým je poskytována ochrana literárním dílům ve smyslu Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl.²⁰

- 2) Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví. Kodifikované znění přináší Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem. Stanovila výlučné právo autora, výkonného umělce a dalších, povolit nebo zakázat pronájem či půjčování jejich děl. Tato práva se nevyčerpávají prodejem ani jiným rozšiřováním originálů děl.²¹
- 3) Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. Podle ní má pouze autor právo souhlasit se sdělením díla veřejnosti prostřednictvím družicového vysílání.²²
- 4) Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných. Kodifikována Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících a posléze novelizována Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011. Pro členské státy byla harmonizována doba ochrany na maximálně 70 let.²³
- 5) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (označována též jako Informační směrnice). Jejím primárním cílem bylo splnění závazků plynoucích pro Evropské společenství z mezinárodních smluv, konkrétně z Úmluvy o autorském právu a Úmluvy o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech. Harmonizovala rozdíly v právních předpisech států pro oblast práva autorského a práv s ním souvisejících, se zvláštním zřetelem na informační společnost.²⁴

²⁰ Článek 1, bod 1 Směrnice. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:111:0016:0022:CS:PDF>

²¹ Kapitola I. Směrnice. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/04_s_2006_115_es_pronajem-a-pujcovani_cs-1962.pdf

²² Kapitola II., článek 2. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A31993L0083>

²³ Novela dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0077>

²⁴ Úplné znění dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:CS:HTML>

- 6) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. Úzce souvisí s předchozí směrnicí. Definuje pojmy oblasti informační společnosti a zejména elektronického obchodu.²⁵
- 7) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. Jde o první směrnici, kterou se harmonizovala problematika dodržování práv duševního vlastnictví na evropské úrovni. Uložila členským státům povinnost ke stanovení opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k zajištění dodržování těchto práv.²⁶
- 8) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl. Reguluje některé způsoby užití osiřelých děl veřejně přístupnými knihovnami, muzei, archivy apod.²⁷
- 9) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu. Upravuje zejména požadavky, které jsou nezbytné pro zajištění řádného výkonu kolektivní správy i udělování licencí.²⁸

1.2 Mezinárodní právní úprava

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví

Mnohostranné mezinárodní smlouvy jsou spravovány Světovou organizací duševního vlastnictví (angl. World Intellectual Property Organisation), která byla zřízena v roce 1970 na základě Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví ze dne 14. července 1967 (dále jen „WIPO“). Cílem WIPO je podpora duševního vlastnictví v celosvětovém měřítku na základě mezistátní spolupráce i kooperace s dalšími mezinárodními organizacemi a uniemi, které byly založeny na základě zejména Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 a Všeobecné úmluvy o autorském právu z roku 1952.

²⁵ Úplné znění dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0031>

²⁶ Úplné znění dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:l26057a>

²⁷ Článek 1, bod 1 Směrnice. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0028>

²⁸ Úplné znění dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0026>

Římská úmluva

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací (angl. International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organisations), uzavřená v Římě dne 26. října 1961 (dále jen „Římská úmluva“), je první multilaterální úmluvou o ochraně práv výkonných umělců na globální úrovni. Česká republika se jí účastní od 14. srpna 1964. Dokument je spravován kromě WIPO také Mezinárodním úřadem práce a UNESCO²⁹. Bývalé Československo k ní oznámilo výhradu ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. a) bod iii) a iv) týkající se zvukových záznamů.³⁰

Římská úmluva vymezila minimální ochranu majetkových práv výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových i televizních vysílatelů, kterou jsou státy povinny zajistit.³¹ Smluvní státy se zavázaly přiznat těmto subjektům veškerá práva dle tzv. národního režimu. Pro výkonného umělce to tedy znamená, že je chráněn vnitřním právním řádem státu, v němž o ochranu žádá, splní-li podmínky stanovené v úmluvě. Ochrana je vymezena v čl. 7 Římské úmluvy. Umělec může zabránit provedení určitých úkonů v případech, kdy neudělil souhlas, kupříkladu k rozhlasovému vysílání a veřejnému přednesu jeho výkonu, pořízení záznamu jeho nezaznamenaného výkonu, rozmnožení záznamu jeho výkonu. Jestliže byl souhlas k takovému jednání udělen, ochrana zajištěna uvedeným článkem se vyčerpává. Ochrana trvá nejméně po dobu dvaceti let od konce roku, v němž nastala rozhodná skutečnost dle čl. 14 Římské úmluvy. Článek 12 Římské úmluvy pak přiznává výkonným umělcům právo na přiměřenou odměnu za předpokladu, že je zvukový záznam či jeho rozmnoženina vydán k obchodním účelům a byl použit přímo k rozhlasovému vysílání nebo k veřejnému přenosu.

Dohoda TRIPS

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (angl. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, dále jen “TRIPS”) byla uzavřena v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) dne 15. dubna 1994 v Marrákeši. Od roku 1996 je účinná i na našem území.

²⁹ Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)

³⁰ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 1024

³¹ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 39

Cílem této dohody je zejména minimalizace překážek mezinárodního obchodu a zajištění efektivní a přiměřené ochrany práv duševního vlastnictví. Stanoví minimální standardy ochrany těchto práv poskytované každým členským státem. Jednotlivá práva výkonných umělců rozšiřuje, upravuje způsob jejich vymáhání a postupy v případě řešení sporů. Dále pojednává i o opatřeních na hranicích, kterých se může dovolávat nositel práva v případě neoprávněného dovozu či vývozu rozmnoženin děl, výkonů či zvukových záznamů. Oproti Římské úmluvě prodloužila dobu ochrany na 50 let od konce roku, v němž nastala rozhodná skutečnost.

Internetové smlouvy

Na diplomatické konferenci v Ženevě v roce 1996 byly přijaty dvě smlouvy, které se zaměřují na ochranu autorského práva na internetu a v informační společnosti, vzhledem k čemuž jsou dnes označovány jako tzv. Internetové smlouvy. Jde o Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (angl. WIPO Copyright Treaty, dále jen „Smlouva WCT“) a Smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech (angl. WIPO Performances and the Phonograms Treaty, dále jen „Smlouva WPPT“). Obě byly uzavřeny dne 20. prosince 1996. Parlament České republiky s nimi vyslovil souhlas v roce 2001 a listina o přístupu ke smlouvám, podepsaná prezidentem republiky dne 18. září 2001, byla uložena u generálního ředitele WIPO, deponitáře Smlouvy, dne 10. října 2001. Smlouva WCT vstoupila v platnost dle svého článku 20 dne 6. března 2002, a to i pro Českou republiku. Smlouva WPPT je platná ke dni 20. května 2002, dle jejího článku 29, rovněž i na našem území. Smlouvy se výrazně promítly do znění autorského zákona, dále také do znění tzv. informační směrnice Evropské unie (viz. výše).³²

Cílem Smlouvy WPPT bylo odstranit nedostatky Římské úmluvy (které se ovšem nedotýká) a reflektovat potřebu chránit práva výkonných umělců v informační společnosti. Podobně jako v Římské úmluvě je oprávněným subjektům dle čl. 4 Smlouvy WPPT přiznán tzv. národní režim. Týká se zejména výlučných práv osobnostních a majetkových, upravených Smlouvou a práva na odměnu za vysílání a sdělování výkonu veřejnosti (čl. 15). Jako první mezinárodní dokument explicitně zavádí dualismus práv výkonných umělců. Zakotvuje právo požadovat uvedení výkonného umělce na hmotném nosiči jeho výkonu, jakož i odporovat zkomolení či takovému pozměnění výkonu, které by bylo způsobitelné poškodit dobrou pověst umělce. Újma na dobré pověsti, podle čl. 5 dotčené Smlouvy, je rovněž novým institutem a do českého

³² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 41

právního řádu byla implementována novelou AZ z roku 2006. Ochrana osobnostních práv je zaručena po dobu trvání práv majetkových, tedy na základě čl. 17 je to 50 let od konce roku, v němž došlo k zaznamenání výkonu na zvukový záznam. Úprava majetkových práv, obsažena v čl. 6 Smlouvy WPPT zahrnuje udělení souhlasu k vysílání a sdělování veřejnosti nezaznamenaných výkonů, k jejich záznamu, rozmnožování a rozšiřování. Umělec má právo udělit souhlas k obchodnímu pronájmu veřejnosti, jakož i k zpřístupňování zaznamenaných výkonů veřejnosti, přičemž to platí i pro internet a sociální sítě.³³

Pekingská smlouva

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi (angl. Beijing Treaty on Audiovisual Performances) uzavřena dne 24. června 2012 na konferenci WIPO v Pekingu (dále jen „Pekingská smlouva“), je nejnovější mezinárodní smlouvou dotýkající se oblasti práv výkonných umělců. Smlouva ovšem vstoupí v platnost teprve poté, co jí ratifikuje 30 států.³⁴ Jménem naší republiky byla podepsána (s výhradou ratifikace) dne 29. dubna 2013 v sídle WIPO velvyslankyní a stálou představitelkou České republiky při Evropské úřadovně OSN.³⁵

Cílem této Smlouvy je zajistit ochranu osobnostních i majetkových práv zejména filmových herců, jakož i dalších výkonných umělců, kteří vystupují v audiovizuálních dílech. Nabude-li smlouva platnosti, půjde o první mezinárodní dokument, který zahrne audiovizi do předmětu své úpravy. Pekingská smlouva tak poskytne ochranu výkonům před jejich neoprávněným užitím v audiovizuálních médiích, kterými jsou televize či film. Doba ochrany práv je dle Smlouvy 50 let od roku, v němž byl výkon zaznamenán. Jelikož jsou tato práva obsažena v našem autorském zákoně již nyní, platnost Smlouvy nebude mít vliv na českou právní úpravu.

³³ Úplné znění Smlouvy WPPT dostupné z: http://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/text.jsp?file_id=295477

³⁴ Pozn. autora: Ke dni 31.3.2017 jí ratifikovalo 15 států

³⁵ Tisková zpráva Ministerstva kultury. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/ceska-republika-podepsala-pekingskou-smlouvu-o-ochrane-umeleckych-vykonu-v-audiovizi-718.html>

2. Obecná charakteristika práva autorského a práv výkonných umělců

Autorským právem rozumíme v objektivním smyslu soubor právních norem soukromoprávní povahy, které upravují vztahy vznikající při vytváření výtvoru, tedy autorského díla a jeho následném společenském uplatňování. Ve smyslu subjektivním jej lze vymezit jako subjektivní neboli přirozené či lidské právo autora ke svému dílu.

Autorským zákonem chráněna práva jsou rozložena do tří skupin. První tvoří autorské právo, kterým rozumíme soubor právních norem upravující ochranu práv autora. Druhá skupina pojímá šest práv souvisejících s právem autorským, mezi něž patří např. práva výkonných umělců, výrobce zvukového a zvukově obrazového záznamu, právo rozhlasového a televizního vysílatele, zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu a další.³⁶ Dřívější právní úprava užívala pro souhrnné označení těchto práv pojem „práva příbuzná právu autorskému“. S ohledem na skutečnost, že o právu příbuzném lze hovořit výlučně v souvislosti s právem výkonných umělců, lze považovat tuto změnu za správnou. Dílem výkonného umělce je totiž umělecký výkon (vymezení pojmu viz níže), pro nějž platí, že jej není možné provést bez autorského díla (viz níže), které je uměleckým výkonem prováděno (např. hra na hudební nástroj). Do poslední skupiny řadíme právo pořizovatele databáze.³⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že autorské právo a práva výkonných umělců jsou vzájemně provázanými skupinami práv. Základní aspekty jsou u obou práv shodné, když:

- Z hlediska systematiky je řadíme do oblasti soukromého práva a stojí na totožných soukromoprávních principech;
- Jsou upraveny jedním zákonem, jímž je autorský zákon, který je ve vztahu speciality k občanskému zákoníku;
- Jedná se o práva absolutní povahy, tj. působící erga omnes, náležející pouze individuálně určené osobě (příp. více osobám), kterou je prvotně výhradně tvůrce (autor, původce) jako osoba fyzická a tomu na straně druhé odpovídá povinnost individuálně neurčených osob (všech) zdržet se veškerých neoprávněných zásahů do oprávnění nositele autorského práva³⁸;

³⁶ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, s. 34

³⁷ TÉLEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 3-6

³⁸ Tamtéž

- Předmětem těchto práv je jednotlivě určený nehmotný statek (výtvor), ovšem pouze za předpokladu, že je zachycen na hmotném nosiči (tedy má hmotný substrát) a je tak smysly vnímatelný;
- Pro vznik autorskoprávní ochrany původce se vyžaduje existence právně relevantní skutečnosti. Může jít o vytvoření díla (jeho vznik) anebo veřejné či jiné užití díla. Znamená to tedy, že se nepojí na formální zápisné principy (jako je tomu u většiny práv průmyslových) ani principy poplatkové, či jiné;
- Obsahem subjektivních práv jsou práva osobnostní a práva majetková. Osobnostní práva svědčí výlučně původci díla. Jsou nepřevoditelná, nelze se jich vzdát, neprohlášená, mají nezczitelný předmět práv a smrtí zanikají. Po úmrtí původce vzniká právo na výkon postmortální ochrany zákonem stanoveným osobám. Pro majetková práva platí, že jsou nepřevoditelná, autor se jich nemůže vzdát, nelze je postihnout výkonem rozhodnutí (s výjimkou pohledávek vzniklých z těchto majetkových práv), smrtí nezanikají, nýbrž přecházejí na dědice (podrobněji viz kapitola 4.).³⁹

2.1 Právo duševního vlastnictví

Společně s jinými nehmotnými právy k výtvorům a také s některými zvláštními právy majetkovými (tj. se všemi ostatními nehmotnými právy) vytváří autorské právo zvláštní normativní systém, jakožto subsystém práva soukromého, označován jako právo duševního vlastnictví.

Pojem duševního vlastnictví byl jednoznačně vymezen článkem 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podle něhož se jím rozumí práva:

- k literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- k výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání,
- k vědeckým objevům,
- všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové,
- vědecké, literární a umělecké.

³⁹ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006, s. 34

Pojem duševního vlastnictví tak v sobě zahrnuje práva k předmětům průmyslového vlastnictví a ostatním předmětům duševního vlastnictví.⁴⁰ Právě v souvislosti s těmito ostatními právy je užíván pojem autorská práva nebo autorskoprávní ochrana.

Platná právní úprava neposkytuje legální definici práva duševního vlastnictví. Vymezení tohoto právního odvětví je tak záležitostí především právní nauky. Právo duševního vlastnictví lze chápat jako právní a ekonomickou abstrakci, tvořenou souhrnem různých smysly vnímatelně vyjádřených nehmotných statků (výtvorů), které jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů.⁴¹

Systematicky jej členíme na:

- a) Práva k výtvorům – a to jak uměleckým, vědeckým, technickým apod. Sem řadíme autorské právo, právo výkonných umělců, právo patentové a vzorové, práva k topografiím polovodičových prvků, právo k odrůdám rostlin;
- b) Práva k hospodářským výkonům – zejména práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, práva na označení, práva k obchodnímu tajemství a další.

Kritériem tohoto dělení je posouzení, zda nehmotný statek (viz níže), jenž je předmětem práv duševního vlastnictví, je hospodářským výkonem nebo výsledkem lidské tvořivosti.⁴² Jsou-li předměty výsledkem lidské tvořivosti neboli duševní tvůrčí činnosti, pak jsou neodmyslitelně spjaty s osobou fyzickou. U hospodářského výkonu, tedy výsledku netvůrčí povahy, může být původcem jak osoba fyzická, tak právnická.

2.1.1 Nehmotný statek

Nehmotný statek je předmětem práva duševního vlastnictví. V soudobém českém právu není tento pojem legálně definován. V letech 1990–1991 byl tento výraz užit jen okrajově v tehdejší hospodářském zákoníku, od roku 1992 jej právní normy nepoužívají.⁴³

Nehmotný statek, tedy duševní výtvor, je způsobilý být předmětem práva duševního vlastnictví pouze za předpokladu, že byl svým původcem vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě (tj. lidskými smysly vnímatelné podobě), což neznamená, že musel být nutně zhmotněn (materializován). Nejčastěji je zachycen na materiálním substrátu (např. na papíře,

⁴⁰ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, s. 35 - 36

⁴¹ TELEEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 1994, s. 20

⁴² TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006, s. 21

⁴³ TELEEC, Ivo. *O nehmotných statcích a duševním vlastnictví*. Právní rozhledy 11/1997, s. 549

plátně, obrazovém a zvukovém záznamu apod.), ovšem to neplatí absolutně. Podmínka vyjádření nehmotného statku v objektivně vnímatelné podobě bude totiž splněna i v případě, kdy je výtvar vnímatelný například jen zvukovou vlnou, nebo světelným paprskem, tedy jde o zhmotnění pomíjivé neboli bez zachycení na hmotném substrátu (např. básnické či hudební dílo vnímané sluchem).⁴⁴

Dalším znakem nehmotného statku, jakožto předmětu duševního vlastnictví, je jeho časová a prostorová neomezenost (lze jej vnímat kdykoliv a kdekoliv), přičemž se vnímáním fyzicky nespotebovává (nehmotná věc nemůže utrpět újmu na své podstatě) ani se nesnižuje jeho kvalita.⁴⁵

Z uvedeného plyne, že v případě nehmotného statku jde o zvláštní typ objektu právních vztahů vyznačující se nehmotnou povahou (např. může jít o myšlenku, označení) a určitou hodnotou.⁴⁶ Hodnota pak primárně odráží hodnotu interního ztvárnění statku (hodnotu imateriální, duševní) a teprve sekundárně hmotného substrátu, díky kterému lze výtvar vnímat. Od nehmotných statků je tak potřeba striktně odlišovat statky hmotné, zejména statky sloužící jako hmotné nosiče nehmotných statků. Na nosiče, tedy na předměty, na nichž je statek zhmotněn, se totiž vztahuje primárně právní úprava vlastnického práva, naproti tomu na obsah nosiče se aplikuje jednak právní úprava autorského práva, ale i právo výkonného umělce nebo výrobce daného zvukového záznamu (jde-li například o nosič ve formě CD).⁴⁷ Jednotlivé skupiny práv se pak řídí výlučně jejich vlastní právní úpravou.

Klasifikovat nehmotné statky pak lze obecně podle právní úpravy na:⁴⁸

- a) Nehmotné statky chráněné občanským zákoníkem v rámci ochrany osobnosti – tedy jednotlivé stránky osobnosti fyzické osoby (ochrana života, tělesná nedotknutelnost, zdraví, lidská důstojnost a další), jakož i hmotně zachycené projevy jedné nebo vícero stránek osobnosti člověka (např. písemnosti, obrazové a zvukové záznamy fyzické osoby);
- b) Díla chráněna autorským zákonem – autorská díla, umělecké výkony, záznamy zvukové, obrazové, zvukově-obrazové, rozhlasové, televizní a jiné programy;

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016, s. 13

⁴⁶ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky [Autor: Martin Boháček]

⁴⁷ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016, s. 11

⁴⁸ Tamtéž, s. 13-15

- c) Předměty průmyslových práv chráněné zvláštními předpisy – jde-li o výsledky tvůrčí činnosti a ochranu práv na označení;
- d) Nehmotné statky chráněné obecnými právními předpisy – zejména díla vyloučená z autorskoprávní ochrany⁴⁹, u nichž se ochrana vztahuje na jejich zneužití nebo neoprávněné přisvojení.

⁴⁹ Pozn. autora: Podle § 3 AZ jde o dílo úřední a výtvary tradiční lidové kultury

3. Vymezení pojmů

V předchozí kapitole byla práva výkonného umělce zasazena do kontextu právní úpravy práva autorského a do skupiny práv duševního vlastnictví. Dále bude pojednáno o jednotlivých pojmech a díky jejich pečlivému vymezení bude možné blíže poukázat na shodné rysy v právní kvalifikaci autora a výkonného umělce, jakož i na jednotlivé rozdíly mezi autorským dílem a uměleckým výkonem.

3.1 Autorské dílo

Objektem autorského práva je autorské dílo. Ve smyslu § 2 odst. 1 AZ jde o dílo „*literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké*“ a to pouze za předpokladu, že jsou kumulativně splněny i další podmínky uvedené v tomto kogentním ustanovení zákona, a sice že je „*jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*“ Česká právní úprava obsahuje definici pojmu díla odpovídající Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886.

Věta druhá předmětné právní normy pak obsahuje demonstrativní výčet druhů autorských děl. Jednotlivé druhy děl se pak odlišují použitými výrazovými prostředky. Dílo vyjádřeno řečí či písmem je dílem slovesným. Dále rozlišujeme dílo hudební, dramatické či hudebně dramatické, dílo choreografické (taneční), dílo pantomimické, fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální (kinematografické a televizní), dílo výtvarné (malířské, grafické a sochařské), dílo architektonické (včetně díla urbanistického), dílo užitého umění a dílo kartografické.

Podle dikce zákona tak rozlišujeme dvě kategorie autorských děl, a to dílo umělecké, jehož podkategorií je dílo literární, a dílo vědecké. Požadavek jedinečnosti neboli originality díla, zamezuje existenci dvou totožných děl a reflektuje tak tzv. zásadu statistické jedinečnosti. Zákon požaduje také, aby bylo dílo výsledkem tvůrčí činnosti autora, tedy aby šlo o duševní výtvar, jenž je individuálním projevem osobnosti autora a výsledkem jeho vlastní fantazie. Jednoduše řečeno, dílo má být jakýmsi pomyslným odrazem autorovy duše. Jde o základní předpoklad vzniku jak autorského díla, tak autorskoprávní ochrany, bez nutnosti splnění dalších formalit.⁵⁰ Dále je nezbytné, aby předmětné dílo bylo vyjádřeno způsobem,

⁵⁰ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 42

umožňujícím jej objektivně (smysly) vnímat jako dílo literární, jiné umělecké či vědecké, přičemž pro splnění této podmínky postačí, aby bylo vnímatelné alespoň skupinou osob. Formulace „*trvale nebo dočasně*“ poukazuje na skutečnost, že pro vznik autorskoprávní ochrany díla není nezbytně nutné, aby bylo dílo zachyceno na hmotném substrátu (viz. kapitola 2.1.1).⁵¹

Autorskoprávní ochrana se poskytuje všem dílům splňujícím výše uvedené pojmové znaky, ledaže jde o díla úřední nebo výtvořené tradiční lidové kultury, neboť jsou tato díla z ochrany ve veřejném zájmu vyloučena podle § 3 AZ, resp. pro výtvořené tradiční lidové kultury je spíše zavedena široká zákonná licence, neboť nejsou – na rozdíl od úředních děl – vyloučeny z ochrany zcela (srov. § 3 písm. b) AZ in fine).

3.1.1 Autor

Subjektem autorského práva je autor. Autor je legální pojem, jenž je definován autorským zákonem. Konkrétně dle § 5 AZ platí, že „*autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.*“ Autorský zákon koncepčně vychází z tradičního evropského kontinentálního pojetí objektivní pravdivosti autorství, tedy tzv. materiální pravdy⁵² nebo tzv. autorského principu⁵³. Autorem, tedy originálním majitelem autorského práva, je jediné a pouze osoba fyzická, která dílo vytvořila. Zákon se od zásady objektivní pravdivosti autorství odchyluje pouze v případě právní úpravy audiovizuálních děl, neboť kogentní úpravou podle § 63 odst. 1 AZ stanoví nevyvratitelnou právní domněnku autorství (hlavního) režiséra.⁵⁴

České autorské právo stojí právně filozoficky na přirozenoprávním pojetí absolutní ontologické jednoty duševního výtvořené a osobnosti jeho tvůrce. Autorskoprávní pojetí uznává bezpodmínečnou závislost existence díla na projevu tvůrčích schopností jeho autora. Pouze fyzická osoba je nadána tvůrčí schopností a dílo lze chápat jako osobní a neopakovatelný výron ducha člověka.⁵⁵ Právnícká osoba tuto schopnost postrádá, z čehož plyne, že může být pouze odvozeným subjektem práva autorského. Osoba právnícká nebo osoba od autora odlišná je způsobilá ze zákona nabýt právo výkonu majetkových práv (srov. § 58 AZ), nebo

⁵¹ CHALOUPOKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy komentáře, s. 4-6

⁵² TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 108

⁵³ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 184

⁵⁴ Pozn. autora: Právní úprava tímto umožňuje rozumné uspořádání vztahů, čímž reflektuje povahová specifika audiovizuální tvorby

⁵⁵ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 108

ze zákona či na základě smlouvy nabýt oprávnění k výkonu práva dílo užít (zákonná a smluvní licence), ovšem vždy jde o odvozené nabytí práv (odvozené od autora).

Autorský zákon dále definuje autora souborného díla, jímž je podle § 5 odst. 2 AZ „*fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala*“, čímž nejsou dotčena práva dalších autorů děl do souboru zařazených. Autorské dílo vytvořené společnou tvůrčí činností několika autorů, které vzniklo jako dílo nedílné, označujeme za dílo spoluautorské. O spoluautorech pojednává § 8 AZ. Autorské právo pak náleží původcům společně a nerozdílně. Za spoluautora nelze považovat osobu, která se na realizaci výtvaru podílela poskytnutím pomoci, rady technického charakteru, objednáním díla či jinou netvůrčí činností.

3.2 Umělecký výkon

Předmětem práv výkonných umělců jsou nehmotné statky zvláštního druhu a povahy, označovány jsou umělecký výkon.⁵⁶ Umělecký výkon jako legální pojem definuje autorský zákon v hlavě II Práva související s právem autorským, konkrétně pak v ustanovení § 67 odst. 1 AZ, když jde o „*výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvary tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.*“

Předvedením nebo jiným provedením uměleckého díla rozumíme každé vnímatelné vyjádření uměleckého výkonu výkonným umělcem. Umělecký výkon je na existenci uměleckého díla závislý, jelikož z něj přímo vychází a představuje tak pouhou interpretaci díla. Mluvíme tedy o akcesoritě uměleckého výkonu k uměleckému dílu, přičemž jedinou výjimku představuje pojetí výkonu artisty (viz níže).

V případě herce, ať již půjde o činoherce, mima, filmového herce, popřípadě loutkoherce rozumíme uměleckým výkonem předvedení divadelního nebo audiovizuálního či audiovizuálně užitého díla. Výkonem zpěváka je jeho zpěv. Hra na hudební nástroj je výkonem hudebníka, přičemž oba umělci provádí hudební dílo. Tanečník prostřednictvím tance vytváří dílo choreografické. U dirigentů a sbormistrů mluvíme o uměleckém výkonu v případě nastudování hudebního díla. Výkon divadelního režiséra je označován jako divadelní režie v případě uměleckého nastudování díla a jeho následném režírování. Režiséři divadelní, dabingoví a rozhlasoví, jsou (zpravidla) ve smyslu zákona výkonnými umělci,

⁵⁶ Tamtéž, s. 754

neboť provádějí dílo určitého autora. Jinak je tomu u režisérů audiovizuálních děl, kteří jsou autory těchto děl.⁵⁷

Výše citované ustanovení § 67 odst. 1 AZ stanoví ve větě druhé právní fikci, podle níž platí, že jsou za umělecké výkony považovány i výkony artistů, ač jimi nejsou prováděna umělecká díla. Tato právní úprava vychází z čl. 9 Římské úmluvy. Artista totiž nepředvádí uměleckou interpretaci, nýbrž jeho výkon spočívá v předvedení jeho fyzické zdatnosti. Ovšem i zde je vyžadováno splnění podmínky, že jde o výkon povahou umělecký (nikoliv sportovní či dovednostní).⁵⁸ Pro úplnost nutno dodat, že výkon artisty obvykle nevychází z existujícího autorského díla, tudíž může vzniknout na díle nezávisle.

Z podstaty uměleckého výkonu samotného je zřejmé, že musí představovat určitou uměleckou hodnotu. Hodnota se přitom nemusí rovnat hodnotě, kterou má předváděné dílo. Jinak řečeno, kupříkladu divadelní dílo s nepatrnou uměleckou hodnotou může být provedeno výkonným umělcem, brilantním hercem, ve vysoké kvalitě, čímž dosáhne umělecký výkon značné umělecké hodnoty.⁵⁹

3.2.1 Výkonný umělec

Výkonným umělcem je člověk, který předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo. Podle § 67 odst. 2 AZ platí, že výkonným umělcem je výlučně „*fyzická osoba, která umělecký výkon vytvořila.*“ Odstavec první dotčeného ustanovení pak poskytuje demonstrativní výčet výkonných umělců. Ve výčtu jsou výslovně uvedeni herci, zpěváci, hudebníci, tanečníci, dirigenti, sbormistři, režisér či artista.

Na výkonného umělce se vztahují zásady autorského práva obdobně jako na autora, jde-li o zásadu objektivní pravdivosti autorství, zásadu ontologické jednoty duševního výtvoru a osobnosti jeho tvůrce (viz. kapitola 3.1.1).

Výkonným umělcem je osoba nadána tvůrčí uměleckointerpretační schopností. Využije-li své schopnosti k nastudování uměleckého díla a k následné interpretaci autorova záměru, mluvíme o provedení uměleckého výkonu, tedy o osobním a neopakovatelném výronu ducha výkonného umělce.⁶⁰

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 205

⁵⁹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 755

⁶⁰ Tamtéž, s. 756-757

Vytvořením uměleckého výkonu rozumíme okamžik interpretace či improvizace díla. Ačkoliv podmínka osobního provedení výkonu není zákonem přímo stanovena, lze jí dovodit ze zákonné definice výkonného umělce, když bez jeho osobní přítomnosti není vznik výkonu myslitelný.

3.2.2 Kolektivní umělecký výkon

Z hlediska počtu zúčastněných výkonných umělců lze umělecký výkon rozlišit na:

- a) umělecký výkon individuální - jediné dílo prováděno jediným výkonným umělcem (př. sólista, divadlo jednoho herce);
- b) umělecké výkony kolektivní - provedení jediné díla více výkonnými umělci (skupinou umělců nebo v rámci tzv. uměleckého tělesa).

Umělecké výkony jsou zpravidla vytvářeny jako výkony kolektivní. Jde o společné provedení téhož díla několika umělci. Každý umělec je samostatným nositelem práv k jim vytvořené činnosti v rámci kolektivu. Na výkon jednotlivého umělce se tedy z pohledu práva hledí jako na výkon samostatný, z čehož plyne, že se vypořádává individuálně.

Umělecké těleso je pojem, jenž je zákonodárcem používán v ustanovení § 68 odst. 1 AZ v souvislosti s právní úpravou společného zástupce výkonných umělců, o níž je pojednáno níže v kapitole 4.5.

3.3 Vymezení rozdílu mezi autorským dílem a uměleckým výkonem

Pojmovým znakem uměleckého výkonu je „předvedení nebo provedení uměleckého díla“ výkonným umělcem. Zásadním rozdílem mezi autorským dílem a uměleckým výkonem je skutečnost, že je pro vytvoření uměleckého výkonu nezbytná existence uměleckého díla. Mluvíme o zásadě akcesority uměleckého výkonu k uměleckému dílu. Výkon umělce je tudíž interpretací díla. Výjimku tvoří výron artisty, jenž je za umělecký výkon považován ze zákona (viz níže).

Autorský zákon ve vztahu k uměleckému výkonu okruh děl ve smyslu autorského díla, jakožto předmětu práva autorského, zužuje, když se umělecký výkon vztahuje pouze

k uměleckému dílu (dílo literární a jiné umělecké), a nikoliv k dílům vědeckým.⁶¹ Na straně druhé ale chápe umělecký výkon rovněž jako předvedení či provedení výtvaru tradiční lidové kultury. Tyto výtvary jsou uměleckým dílem ve smyslu autorského zákona, ovšem nepožívají autorskoprávní ochrany. Z ní jsou vyjmuty již zmíněným § 3 písm. b) AZ. Z tohoto důvodu je umělecké dílo, jakožto dílo prováděné výkonným umělcem, kategorií širší, nežli je tomu tak z pohledu díla autorského.⁶² Jak bylo uvedeno u vymezení uměleckého výkonu, není možné vytvořit umělecký výkon bez provedení již vzniklého uměleckého díla. Ze zásady akcesority výkonu k uměleckému dílu existuje tzv. pravá a nepravá výjimka. Pravá výjimka se dotýká uměleckého výkonu artisty, který umělecké dílo vůbec neprovádí. Naproti tomu, v případě výjimky nepravé umělecké dílo existuje, je výkonným umělcem předvedeno nebo provedeno, ale jako takové nepožívá autorskoprávní ochrany, v důsledku výluky dle § 3 AZ. Jako příklad interpretace díla podle § 3 písm. b) AZ lze uvést situaci, kdy umělec hraje lidovou píseň. Lidová píseň je za předpokladu splnění zákonných podmínek autorským dílem, resp. dílem uměleckým, které nenáleží ochrana podle autorského zákona právě v důsledku uvedeného zákonného ustanovení (pro přesnost lze uvést, že u písm. b) jde spíše o širokou zákonnou licenci, neboť folklórní díla jistou, byť značně omezenou ochranu požívají – srov. § 3 písm. b) in fine). Umělecký výkon umělce bude přesto právem chráněn. Příkladem interpretace díla podle § 3 písm. a) AZ, může být umělecké pěvecké provedení státní hymny výkonným umělcem. Z uvedeného plyne, že v případě pravé výjimky umělecké dílo neexistuje, kdežto u nepravé výjimky je pro vznik práva výkonného umělce k výkonu zcela zásadní existence a provádění uměleckého díla a je irelevantní, zda dané dílo požívá autorskoprávní ochrany.⁶³

Umělecký výkon je, stejně jako je tomu u autorského díla, ontologicky spojen s osobností svého tvůrce, tedy s výkonným umělcem. Je rovněž vyjádřením specifických vlastností, pocitů, intelektu tvůrce. Pojmovým znakem autorského díla je (mimo jiné) jeho jedinečnost. Naproti tomu je u uměleckého výkonu vyžadována zejména osobitost výkonu. Osobitý ráz uměleckého výkonu plyne z osobnosti umělce a je dán také určitou bezprostřední tvůrčí dispozicí umělce.

Další významný rozdíl je spatřován v reálné nemožnosti opakování uměleckého výkonu. Autorské dílo lze po jeho vytvoření obvykle snadno mechanicky replikovat (přepisem, kopií apod.). Okamžikem provedení výkonu je samotný výkon zároveň zkonsumován. Proto při

⁶¹ Tamtéž, s. 753

⁶² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy komentáře, s. 123

⁶³ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 203

každém živém ztvárnění (téhož) uměleckého díla půjde o jeho zcela nové provedení uměleckým výkonem (nový výkon).⁶⁴ Tento fakt má význam z hlediska smluvního práva. Promítá se do obsahu smluv s výkonným umělcem. Umělec se obvykle smluvně zaváže k opakovanému vytváření výkonu tzv. reprízy. Neobsahuje-li smlouva takové ujednání, je potřeba uzavřít pro každý jednotlivý výkon smlouvu samostatnou. Identické opakování výkonu je tak *de iure* možné jen pokud byl výkon dříve zaznamenán.

V případě, kdy umělec během ztvárnění díla jiného autora samotné původní dílo se souhlasem autora původního díla či bez souhlasu překročí vlivem své tvůrčí činnosti, tedy se dopustí v tomto směru tvůrčího excesu (kupříkladu přidá vlastní slova do textu divadelního díla, zahraje novou melodii během hraní cizího hudebního díla, či jiným způsobem dílo obohatí o vlastní improvizaci pasáž⁶⁵), vytvoří dílo nové, a to tzv. zpracováním. Zpravidla tato situace nastává u dirigentů, sbormistrů, jakož i při improvizaci herců. U těchto osob není vyloučeno, aby byly vedle toho, že svým výkonem provádějí umělecký výkon, zároveň autorem zpracování hudebního díla, tj. autorem nového původního díla vzniklého v důsledku osobitého tvůrčího zpracování díla jiného ve smyslu § 2 odst. 4 AZ. V takovém případě umělci náleží jak právo autorské k novému dílu (k výsledku zpracování), tak právo výkonného umělce k výkonu dirigenta či sbormistra, kterým bylo toto dílo provedeno.⁶⁶ Zjednodušeně řečeno tak může dojít k souběhu jednotlivých práv, ale s ohledem na rozdílný důvod jejich vzniku není možné, aby došlo k jejich souběhu.

Úmyslná dezinterpretace díla umělcem, označována jako parodie, satira či perzifláž, je situací odlišnou. Umělec se autorem takto (dez)interpretací pozměněného díla nestává a z hlediska práva se na něj nahlíží jako na výkonného umělce i po provedení výkonu.

Právní úprava se dále liší v případě, kdy se na vytvoření jediného díla, resp. uměleckého výkonu podílí více osob. Na dílo vzniklé společnou tvůrčí činností několika autorů hledíme na základě § 8 AZ o spoluautorství jako na dílo jediné, přičemž postavení spoluautorů je zákonem stanoveno jako solidární. Dotčené ustanovení o spoluautorství se zásadně neuplatní na kolektivní umělecké výkony. Jak bylo uvedeno výše, skutečnost, že je výkon prováděn ve skupině, sboru či v rámci uměleckého tělesa, nic nemění na zásadě, že se každý jednotlivý výkon vypořádává samostatně. S ohledem na tuto zásadu jinými slovy platí, že je jednotlivý výkon samostatným předmětem výlučné ochrany a má svého majitele. V případě právního

⁶⁴ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 202

⁶⁵ STERLING, J. A. L. *World copyright law*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2008, s. 63

⁶⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 754

jednání za skupinu či těleso, zavádí autorský zákon ustanovením o společném zástupci možnost zákonného, případně smluvního zastoupení všech zúčastněných umělců pro právní jednání vůči třetím osobám (viz níže).

4. Práva výkonných umělců

Výše sledovaným subjektům jsou s ohledem na rozdílný předmět právní ochrany přiznána českým právním řádem i mezinárodními předpisy práva odlišná. Odlišnosti reflektuje autorský zákon zejména samostatným výčtem práv výkonného umělce k uměleckému výkonu, jenž je obsažen v hlavě II. zákona, pojednávající o právech souvisejících s právem autorským. Mezi subjekty i předměty právní ochrany ovšem nalezneme i několik podobností. Tato skutečnost se projevuje aplikací některých ustanovení autorského práva, a to na základě odkazovacího ustanovení § 74 AZ. Cílem této kapitoly je jasné vymezení zákonem zaručených práv výkonných umělců.

4.1 Povaha práv výkonného umělce k uměleckému výkonu ve smyslu práv autorskému právu příbuzných

Právní úprava práv souvisejících s právem autorským je obsažena v hlavě II. autorského zákona. Do této skupiny práv jsou řazena i práva výkonného umělce k uměleckému výkonu. Souborem těchto práv se pak zabývá díl první dotčené hlavy AZ.

Souhrnné označení těchto práv jako práv souvisejících s právem autorským lze považovat za správné, když na rozdíl od ostatních práv této kategorie lze pouze v souvislosti s právy výkonného umělce hovořit o právech autorskému právu příbuzných. Jako legální pojem byla „práva příbuzná“ používána v rámci českého právního řádu zákonem č. 115/1953 Sb. o právu autorském, ve vztahu k právům výkonných umělců, jakož i k právům podniků pro výrobu snímků a podniků pro šíření děl rozhlasem a televizí. V novější právní úpravě byl tento výraz nepřesně užíván zákonem č. 237/1995 Sb. o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů, neboť se váže na práva s autorským právem související. Příbuznost uměleckého díla a uměleckého výkonu je dána akcesoritou výkonu k uměleckému dílu (viz kapitola 3.2). Výkon je provedení již existujícího díla, které je předmětem osobité interpretace umělcem (neplatí *vice versa*). Sama tato okolnost by neodlišovala právo výkonného umělce od ostatních práv souvisejících. To, čím je především dána (nejen souvislost) příbuznost, je příbuznost ve výlučném „druhu“ osoby původce autorského díla a uměleckého výkonu. Autorem i výkonným umělcem může být pouze člověk, který výtvar vytvořil. Oběma původcům jsou pak autorským zákonem přiznána výlučná osobnostní a výlučná majetková práva. V důsledku této přirozené blízkosti docházelo

v minulosti k teoretickým pokusům o připodobňování uměleckých výkonů dílům a práv k nim právu autorskému.

Právní zakotvení samostatných ochranných práv výkonných umělců, která jsou svou právní povahou odvislá od práv autorských, je výsledkem dlouholetého legislativního vývoje.

4.2 Vznik práv výkonného umělce

Pro vznik práva výkonného umělce k uměleckému výkonu nestanovil autorský zákon zvláštní podmínky. Je nutné vycházet z právní úpravy vzniku autorského práva k dílu postupem podle § 9 AZ ve spojení s § 74 AZ.

S principem materiální pravdivosti autorství je úzce spojena zásada neformálnosti autorství. Tato zásada, označována také jako tzv. zásada objektivní pravdy, je právně zakotvena v § 9 odst. 1 AZ, když „*právo autorské k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě.*“ Autorské právo náleží autorovi automaticky, tedy i proti jeho vůli, a to ihned k okamžiku vzniku díla, tedy *ad momentum* k materializaci díla. Totéž přitom platí i pro vznik práv výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu. Princip neformálnosti je z hlediska mezinárodního práva vyžadován Smlouvou WPPT.

Právní skutečností zrodu uměleckého výkonu je jeho vytvoření. Je nutné kumulativně splnit následující podmínky: výkon 1) vytvořila fyzická osoba – výkonný umělec, 2) provedením uměleckého díla, 3) osobně a bezprostředně, 4) umělecky. Jsou-li uvedené podmínky splněny, a je-li výkon objektivně (smysly) vnímatelný platí, že byl výkon vytvořen. K tomuto okamžiku jsou pak umělci přiznána práva v plném rozsahu. Provedení uměleckého díla se nevyžaduje u artisty (viz výše).

Vytvoření uměleckého výkonu není právním jednáním. Výkon vzniká v důsledku umělecké interpretační činnosti umělce. Z tohoto důvodu jde o tzv. jinou právní skutečnost.⁶⁷ Vytvořit umělecký výkon může pouze fyzická osoba způsobilá pro sebe nabývat práva. Není proto vyloučeno, aby byla umělcem osoba, jejíž svéprávnost byla omezena. Vytvoření výkonu je činností faktickou, která musí být vykonána umělcem osobně s ohledem na osobitou povahu výkonu samotného. Pro úplnost je nezbytné dodat, že k nakládání s dílem, resp. zde výkonem (obecně), je již vyžadována plná svéprávnost, tedy způsobilost právně jednat.⁶⁸

⁶⁷ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 757

⁶⁸ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 65

Umělecký výkon přitom nemusí být ani zaznamenán (např. na filmový pás, optický nosič apod.), postačí i pomíjivé vyjádření výkonu. Kupříkladu půjde u hudebního díla o umělecký výkon i v případě, kdy jej lze vnímat pouze sluchem. Obdobně u díla choreografického postačí možnost vnímání zrakem. V obou uvedených příkladech je totiž splněna podmínka vyjádření uměleckého výkonu v objektivně vnímatelné podobě. Hmotné zachycení má tak význam zejména z hlediska trvání majetkových práv umělce (viz kapitola 4.4).

4.3 Obsah práva výkonného umělce

Obsah práva výkonného umělce vymezuje autorský zákon ustanovením § 69, dle kterého platí, že „*právo výkonného umělce zahrnuje výlučná práva osobnostní (§ 70) a výlučná práva majetková (§ 71).*“ Právní úprava tak vychází z dualistického pojetí práv. Výkonnému umělci náleží práva osobnostní, která jsou spojena výhradně s osobou umělce a jeho smrtí zanikají. Majetková práva jsou souborem práv způsobilých být předmětem dědictví a vyznačují se omezenou dobou trvání. Výlučnost značí samostatnost těchto práv, jejich oddělitelný režim⁶⁹, jakož i fakt, že jde o práva absolutní povahy působící proti všem individuálně neurčeným subjektům.

Ochrana majetkových zájmů výkonných umělců je zaručena mezinárodními úmluvami a rovněž v rámci evropského práva. Na rozdíl od majetkových práv, byla osobnostní práva poprvé upravena na mezinárodní úrovni teprve Smlouvou WPPT, konkrétně čl. 5 Smlouvy, výhradně ve vztahu k uměleckým výkonům vnímatelným sluchem anebo zaznamenaným na zvukovém záznamu.⁷⁰

4.3.1 Práva osobnostní

Označení souboru práv jako osobnostních reflektuje základ těchto práv, jenž je dán tvůrčí povahou práv a přirozenou ontologickou spjatostí výkonného umělce s uměleckým výkonem. Umělecký výkon neboli interpretace prováděného díla, v sobě zahrnuje nikoliv pouze cit či intelekt umělce, ale odráží také jeho aktuální tvůrčí dispozici. Každý výkon má svůj osobitý ráz vystihující osobnost jeho tvůrce.

S ohledem na příbuznost práv výkonného umělce a práva autorského, je u vymezení osobnostních práv potřeba vycházet rovněž z obecné právní úpravy osobnostních práv autora.

⁶⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy komentáře, s. 125

⁷⁰ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 764

Pro výkonného umělce tak dle odkazovacího ustanovení § 74 AZ platí, že se výkonný umělec nemůže osobnostních práv vzdát, jsou nepřevoditelná a smrtí umělce zanikají (§ 11 odst. 4 AZ). Okamžikem smrti umělce počíná běžet tzv. postmortální ochrana výkonu (§ 11 odst. 5 AZ), o níž je pojednáno v kapitole 6.3.1.

Ustanovení § 70 AZ obsahuje taxativně vypočtený katalog osobnostních práv umělců. Výlučnými osobnostními právy jsou:

- a) právo rozhodnout o zveřejnění uměleckého výkonu;
- b) právo na původcovské označení;
- c) právo integrity.

Ad a) právo rozhodnout o zveřejnění uměleckého výkonu

Předmětem ochrany práva výkonného umělce je umělecký výkon, a to jak zveřejněný, tak nezveřejněný. Při definování pojmu zveřejnění opět vycházíme z právní úpravy práva autorského. Ve smyslu § 4 odst. 1 AZ je dílo zveřejněno splněním (kumulativně) zákonných podmínek – 1) dílo je zveřejněno prvně 2) veřejně 3) zveřejnění je oprávněné. Prvním zveřejněním uměleckého výkonu je předmětné osobnostní právo výkonného umělce konzumováno (vyčerpáno). Podmínka veřejnosti je dodržena, byl-li výkon přednesen, proveden, předveden, nebo jiným způsobem zpřístupněn veřejnosti. Legální vymezení termínu „veřejnost“ česká právní úprava práva autorského ani práv s autorským právem souvisejících neobsahuje. Za veřejnost lze považovat více individuálně neurčených osob. Nelze ovšem vyloučit situaci, kdy bude umělecký výkon proveden za vyžádání konkrétní osoby. I v takovém případě budeme moci považovat výkon za zveřejněný, avšak subjektu individuálně určenému. Zveřejnění je neopakovatelným jednorázovým aktem. Zákon nestanoví vyžadovaný způsob zveřejnění, lze tak učinit například i prostřednictvím internetové sítě.⁷¹

Ad b) právo na původcovské označení

Právem na původcovské označení rozumíme výlučné právo výkonného umělce rozhodnout, zda a jakým způsobem bude jeho jméno uvedeno při prvním oprávněném zpřístupnění

⁷¹ KRÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 63

uměleckého výkonu veřejnosti.⁷² Na rozdíl od autorů nenáleží všem výkonným umělcům. Ustanovením § 70 odst. 2 AZ přísluší taxativně vypočtenému okruhu umělců, a to:

- a) sólistovi – ve vztahu k jim realizovanému individuálnímu nebo kolektivnímu uměleckému výkonu;
- b) dirigentovi, sbormistrovi, divadelnímu režisérovi, sólistovi – vytváří-li výkon spolu s členy uměleckého tělesa.

Zbývajícím výkonným umělcům v uměleckém tělesu svědčí právo podílet se na rozhodnutí o společném jménu (uměleckém názvu), pod jakým bude kolektivní výkon zveřejněn.

Výkon může být pravojmenný (aléthonymní), pseudonymní anebo může jít i o umělecký výkon anonymní. Pro vymezení práv umělce ve vztahu k anonymnímu nebo pseudonymnímu výkonu je stěžejní § 7 AZ. Jde o ustanovení kogentní, které zakazuje prozrazení totožnosti umělce v případě, kdy projevil vůli zveřejnit výkon anonymně nebo pod pseudonymem, ledaže s prozračením vyslovil souhlas, či je jeho jméno obecně známo. Pro oblast výkonných umělců je přitom používání společného pseudonymu běžným jevem. Skupina si zvolí jméno tzv. krycí, smyšlené případně uměleckou značku, pod kterou je výkon vytvářen.

Právo na označení původcovství je (mimo zveřejnění) vázáno také k užití uměleckého výkonu. Pro výkon tohoto práva vybraných umělců jsou ale zákonem stanoveny limity, podle § 70 odst. 3 AZ. Označení musí být jednak přiměřené s ohledem na okolnosti užití výkonu, a lze jej uplatnit pouze, je-li to možné po uživateli spravedlivě požadovat. Kupříkladu nebude právo na označení přiznáno výkonnému umělci za výkon provedený v reklamním či hudebním klipu. Jedná-li umělec v rozporu s uvedenými zákonnými omezeními, dopouští se porušení zákazu zneužití práva dle OZ.

Ad c) právo integrity

Podle platné právní úpravy má výkonný umělec ve smyslu § 70 odst. 4 AZ právo na ochranu „*před každým znetvořením, zkomolením nebo jinou změnou svého výkonu, která by byla na újmu jeho pověsti*“. Souhrn těchto práv je označován jako právo integrity. K zavedení této ochrany, resp. k takovému formulačnímu vymezení ochrany českým právním řádem došlo novelou AZ z roku 2006. Dřívější znění autorského zákona přiznávalo umělci právo na užití uměleckého výkonu způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Nová formulace je v zásadě

⁷² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy komentáře, s. 125

výstižnějším vyjádřením téhož a odpovídá znění Smlouvy WPPT. Umělec byl chráněn před degradací svého uměleckého výkonu. Vytvořením práva na integritu je zaveden zákaz tzv. degradace umělce, kdy je chráněna jeho pověst.

Zákonem uložený zákaz se vztahuje primárně na třetí osoby užívající výkon. Věta druhá výše citovaného ustanovení ovšem ukládá i umělcům spoluvytvářejícím umělecký výkon povinnost „brát na sebe přiměřený vzájemný ohled.“ Z uvedeného plyne, že se zákaz přiměřeně vztahuje i na tvůrce kolektivních uměleckých výkonů, neboť i v důsledku nedbalého provedení výkonu může být zasažena integrita celého interpretačního projevu.⁷³

Právo na integritu je právem obsahově užším ve srovnání s právem autora na nedotknutelnost díla. Výkonný umělec se může bránit výlučně proti jednání, které je k újmě jeho pověsti, tedy na rozdíl od autora nelze obranu uplatnit proti jakémukoliv pozměnění díla. Vyhodnocení nastalé skutečnosti jakožto zásahu do tohoto práva je právní otázkou, k níž je oprávněn soud při posuzování konkrétní situace.

4.3.2 Práva majetková

Autorským zákonem jsou tato práva taxativně vyčtena ustanovením § 71 a dále jsou rozšířena skrze odkazovací ustanovení § 74. Pro výlučná majetková práva platí, že je nelze *inter vivos* převést, výkonný umělec se jich nemůže vzdát, nemohou být postižena výkonem rozhodnutí a jsou předmětem dědictví (příp. odúmrti).⁷⁴ Právní ochrana je výkonnému umělci poskytována pro umělecký výkon zveřejněný, nezveřejněný, zaznamenaný nebo prováděný živě. Zákonem garantována výlučná majetková práva výkonného umělce odráží jeho zájem na hospodářském zhodnocení svého výkonu.

Podle § 71 AZ jde o poměrně rozsáhlý soubor majetkových práv, který lze obecně klasifikovat do dvou skupin – právo umělecký výkon užít, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním záznamu výkonu pro osobní potřebu.

4.3.2.1 Právo umělecký výkon užít

Jak plyne z § 71 odst. 1 AZ je výlučným právem výkonného umělce svůj umělecký výkon užít a udělit další osobě oprávnění k výkonu tohoto práva. Oprávnění se poskytuje formou autorskoprávní licenční smlouvy. Bez udělení licence je možné výkon užít pouze v případech

⁷³ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 768

⁷⁴ § 74 AZ ve spojení s § 26 AZ.

stanovených autorským zákonem. Jedná se o tzv. volná užití podle § 30 odst. 1, 2, 5 a 6 AZ ve spojení s § 74 AZ a zákonné licence⁷⁵. Volným užitím rozumíme použití výkonu pro vlastní potřebu fyzické osoby, aniž by tím osoba sledovala dosažení prospěchu. Licence též není potřeba po uplynutí doby trvání majetkových práv.

Vyomezit právo umělce svůj výkon užít můžeme z hlediska:

- a) pozitivního – oprávnění užít vlastní výkon, ať už v původní verzi nebo jím zpracované, změněné podobě;
- b) negativního – právo vyloučit třetí osoby z užívání výkonu.

Na rozdíl od autora, nebude výkonný umělec téměř nikdy neomezeným pánem svého výkonu. Je tomu tak proto, že je výše uvedený pozitivní aspekt práva výkon užít spíše formalitou, v důsledku samotné podstaty uměleckého výkonu. Předně nemůže být výkon vůbec vytvořen bez již existujícího díla. Dále, jak provedení díla, tak i následná reálná dispozice s výkonem vyžadují souhlas autora. Při předvedení díla formou kolektivního uměleckého výkonu je jednotlivý umělec v exploataci omezen nezbytnou součinností kolegů. Zákonná restrikce dopadá rovněž na individuální výkon, když kupříkladu pro sólistu, jenž má v úmyslu svůj výkon užít, bude esenciální stanovisko majitele práv výrobce zvukového záznamu. Výkonný umělec má ovšem z pohledu negativního vymezení předmětného práva v rukou nástroj, v důsledku, kterého je schopný blokovat užití svého výkonu a tím ovlivnit nejenom své právní postavení, ale v konečném důsledku i odměnu za výkon.

V praxi je zcela běžné, že práva výkonného umělce při výkonu práva umělecký výkon užít spravuje kolektivní správce. Pro některé způsoby užití platí povinná kolektivní správa, v případě jiných je autorským zákonem stanoven tzv. režim rozšířené kolektivní správy. Kolektivní správě je věnována pozornost v kapitole 4.6.

Jednotlivá práva umělecký výkon užít jsou taxativně vypočtena v § 71 odst. 2 AZ. Pro konkrétní způsoby užití výkonu je potřeba získat svolení od výkonného umělce. Právo výkon užít zahrnuje:

- a) právo na vysílání a jiné sdělování živého výkonu veřejnosti,
- b) právo na záznam živého výkonu,

⁷⁵ Úřední a zpravodajská licence, knihovní licence, licence pro zdravotně postižené, licence pro sociální zařízení, licence pro společné domovní antény

- c) právo na rozmnožování zaznamenaného výkonu,
- d) právo na rozšiřování rozmnoženin zaznamenaného výkonu,
- e) právo na pronájem rozmnoženin zaznamenaného výkonu,
- f) právo na půjčování rozmnoženin zaznamenaného výkonu,
- g) právo na sdělování zaznamenaného výkonu veřejnosti.

Výlučným právem výkonného umělce užít umělecký výkon, aniž by byl zachycen na hmotném substrátu, je *právo na vysílání a jiné sdělování živého výkonu veřejnosti*. Legální definici nám poskytuje autorský zákon použitím odkazovacího ustanovení § 74 AZ ve spojení s § 18 až § 23 AZ. Fakticky půjde o užití živého uměleckého výkonu ve formě jeho vysílání (emise), přenosu (transmise) nebo provozování vysílání rozhlasem či televizí.⁷⁶ Pro stanovení obsahu tohoto práva je nezbytné věnovat dostatečnou pozornost pojmu „sdělování veřejnosti“, o němž pojednává § 18 AZ (viz níže). Na sdělování živého výkonu dále aplikujeme § 19 AZ o živém provozování díla a jeho přenosu, § 21 AZ o vysílání díla rozhlasem nebo televizí, § 22 AZ upravující přenos rozhlasového či televizního vysílání a konečně také § 23 AZ pojednávající o provozování rozhlasového, televizního vysílání.

Dalším způsobem užití je *záznam živého výkonu*. Jak již bylo uvedeno, umělecký výkon není možné reálně opakovat. Pořídít rozmnoženinu provedeného výkonu je tak možné pouze, existuje-li jeho záznam. V případě záznamu uměleckého výkonu mluvíme o zvukovém nebo zvukově obrazovém záznamu. Samotné *rozmnožování zaznamenaného výkonu*, tedy vyhotovení dočasné nebo trvalé, přímé či nepřímé rozmnoženiny díla (výkonu) nebo jeho části (ve smyslu § 13 odst. 1 AZ), je ovšem dalším samostatným způsobem užití výkonu. Z dikce zákona lze dovodit, že zákonodárce připouští i elektronickou formu rozmnožování, tedy bez hmotného substrátu.

Za *rozšiřování rozmnoženin zaznamenaného výkonu* považujeme zpřístupňování výkonu veřejnosti převodem vlastnického práva k hmotnému nosiči záznamu, zejména prostřednictvím prodeje (včetně pouhé nabídky nosiče k prodeji). Právo umělce je přitom prvotním přechodem vlastnického práva na třetí osobu konzumováno.⁷⁷ Uvedené platí pro rozšiřování na území Evropské unie a v rámci Evropského hospodářského prostoru.

⁷⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 771

⁷⁷ Tamtéž

Materializace uměleckého výkonu umožňuje *pronájem* nebo *půjčení* rozmnoženiny uměleckého výkonu. V obou případech jde o poskytnutí nosiče záznamu výkonu třetí osobě k dočasné osobní potřebě. Je-li účelem dosažení přímého či nepřímého, hospodářského, případně obchodního prospěchu, jde o naplnění obsahu práva na pronájem rozmnoženiny zaznamenaného výkonu. V opačném případě půjde o půjčení rozmnoženiny.

Je-li zaznamenaný umělecký výkon zpřístupněn ve formě nehmotné, obzvláště pak veřejným provozováním ze zvukových nebo zvukově obrazových záznamů (př. promítáním), vysíláním nebo jeho přenosem, či provozováním vysílání anebo sdělováním záznamu veřejnosti na vyžádání (viz níže), ať již v podobě původní či pozměněné, jde o naplnění *práva na sdělování zaznamenaného výkonu veřejnosti*.⁷⁸

Právo na zařazení uměleckého výkonu do audiovizuálního díla je samostatné právo, náležející do skupiny práv dílo užít, které je výkonnému umělci přiznáno autorským zákonem na základě odkazovacího ustanovení § 74 AZ ve spojení s § 62 odst. 2 AZ, tedy nad rámec výčtu výlučných majetkových práv podle § 71 AZ.

Dalším výlučným majetkovým právem výkonného umělce je *právo na přístup k rozmnoženině uměleckého výkonu*. Uvedené právo náleží umělci podle § 74 AZ ve spojení s § 12 odst. 3 AZ. Opravňuje výkonného umělce k přístupu k hmotné rozmnoženině výkonu, která je ve vlastnictví třetí osoby. Vlastník nosiče výkonu není povinen nosič umělci vydat, ale je-li pro výkon práv umělce nezbytné, aby byl výkon umělci zpřístupněn, musí mu vlastník nosiče na jeho žádost a náklady pořídit rozmnoženinu (fotografii, kopii apod.) uměleckého výkonu, a tu mu poté odevzdat.

4.3.2.1.1 Sdělování veřejnosti

Autorský zákon pojednává o způsobech sdělování díla veřejnosti v § 18 AZ. Tímto ustanovením je generálně vymezeno právo na užití díla (výkonu) v jeho efemérní nehmotné podobě. Dopadá na všechny způsoby užití realizovatelné v digitálním prostředí. S ohledem na již uvedené, je nezbytné věnovat této problematice dostatečnou pozornost, když se předmětná zákonná úprava dotýká i majetkových práv výkonného umělce.

Současné právní pojetí pojmu „veřejnost“ je poměrně široké. Vyložit prvek veřejnosti lze ve dvou smyslech. V prvním smyslu považujeme za sdělování veřejnosti jakékoliv sdělování díla, resp. výkonu, jehož účelem je dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského či

⁷⁸ Tamtéž

obchodního prospěchu. Příkladem bude provozování hudebních děl zaměstnavatelem, s cílem zpříjemnit zaměstnancům pracovní prostředí, eventuálně zvýšit jejich pracovní výkon. Provozuje-li hudební dílo zaměstnanec sám pro sebe, případně pro úzký okruh svých kolegů, nečiní tak s cílem zajistit prospěch pro svého zaměstnavatele. Proto v takové situaci o sdělování díla veřejnosti nepůjde, a souvislost s činností zaměstnavatele je toliko časová a místní. Ve druhém smyslu rozumíme sdělováním díla (výkonu) veřejnosti veškeré jiné způsoby zpřístupnění díla, jestliže směřují z pohledu sdělovatele vůči individuálně (jmenovitě) určenému okruhu osob (především formou veřejné nabídky). Tam kde zákon mluví o veřejnosti, postačí k naplnění tohoto zákonného znaku, je-li dílo či výkon dostupný alespoň dvěma individuálně určeným osobám, přičemž tyto osoby nemusí být přítomny současně (je možná sukcese apod.). Naopak v případě, kdy se dílo (výkon) sdílí kupříkladu prostřednictvím adresné komunikace (př. email) dvou či více osob, nelze o veřejném sdělování hovořit (nejde o veřejnou nabídku). Místo přístupu k dílu (výkonu) je pak z pohledu splnění podmínky veřejnosti bez právního významu. Může se jednat o místo veřejně přístupné i veřejnosti nepřístupné. Rovněž je nepodstatné, zda je vybíráno za účast vstupné či jiný poplatek, jestli je zpřístupnění přítomen okruh osob, které jsou členy nějaké skupiny (př. studenti, myslivci) nebo zda jde o případ otevřené neformální skupiny (př. lidé v klubu, dopravním prostředku), apod. Z uvedeného plyne, že o sdělování veřejnosti jde v těch případech, kdy samotné zpřístupnění díla či výkonu, zasahuje z hlediska sdělovatele do veřejné sféry, a je tak tzv. veřejnou nabídkou.⁷⁹

Sdělovatelem výkonu je osoba, která na vlastní odpovědnost nabízí či jinak zpřístupňuje výtvar výkonného umělce veřejnosti. Odpovídá ze samotnou emisi a kvalitu nehmotné materializace uměleckého výkonu. Svým jednáním tak zasahuje do výlučného práva výkonného umělce na sdělování výkonu. Jednotlivec odpovědný za technický přenos výkonu do předmětného práva umělce nezasahuje. Veřejná povaha sdělování se posuzuje vždy ve vztahu k osobě sdělovatele. Člověk, který svým konáním pouze spustí vysílání, do tohoto práva nezasahuje a nenesení ani odpovědnost (př. zapnutí veřejně přístupného televizního přijímače).⁸⁰

Pro úplnost nutno dodat, že je pro akt sdělování právně irelevantní, zda došlo k faktické recepci (příjmu) zpřístupněného díla, resp. výkonu. Jinak řečeno, nezáleží na tom, zda reálně došlo ke zhlédnutí promítaného výkonu, vyposlechnutí přehrávané písně (apod.) příjemcem.

⁷⁹ Tamtéž, s. 257

⁸⁰ Tamtéž

Akt sdělování veřejnosti je dokonán okamžikem umožnění přístupu k dílu nebo výkonu (postačí tzv. potencionální recepce) blíže neurčenému okruhu osob, anebo za účelem dosažení prospěchu.⁸¹

Sdělováním rozumíme zpřístupňování výkonu veřejnosti v nehmotné podobě formou emise (vysílání), eventuálně transmise (přenosu). Zdrojem emise výkonu je živý umělecký výkon výkonného umělce anebo jeho zvukový, případně zvukově obrazový záznam. Se zřetelem k uvedenému pak autorský zákon rozlišuje dvě základní formy provozování díla (výkonu), a to provozování živé a provozování ze záznamu. Metoda transmise nemá na vymezení práva na sdělování výkonu vliv. Přenos může být realizován za⁸² použití technických přenosových prostředků, ale i bez jejich využití. Dle způsobu transmise rozeznáváme tři typy sdělování děl veřejnosti. Jedná se o provozování, vysílání (včetně přenosu) a zpřístupňování na vyžádání.⁸³

Způsoby „sdělování“ jsou zákonem stanoveny výslovně v prvních dvou odstavcích předmětného ustanovení. Podle § 18 odst. 1 AZ je sdělováním díla (výkonu) veřejnosti „*zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.*“ Sdělováním je dále podle odst. 2 zpřístupnění díla (výkonu) veřejnosti na vyžádání, tzv. *on-demand services*, tedy způsobem, kdy „*kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou síť.*“ Takový způsob přístupu k výkonu již implicitně předpokládá existenci záznamu uměleckého výkonu⁸⁴ a zahrnuje v sobě i rozmnožování díla (viz níže), neboť si lze jen stěží představit situaci, kdy bude výkon zpřístupněn, aniž by byla vytvořena jeho rozmnoženina.⁸⁵ Úprava sdělování veřejnosti podle § 18 AZ se tak použije nikoliv pouze k vymezení práva umělce podle § 71 odst. 2 písm. a) AZ právo na vysílání a jiné sdělování *živého* výkonu veřejnosti, ovšem také pro § 71 odst. 2 písm. g) AZ právo na sdělování *zaznamenaného* výkonu veřejnosti, a to pouze za předpokladu, že má záznam nehmotnou podobu. V neposlední řadě dopadá předmětné ustanovení i na právo na rozmnožování zaznamenaného výkonu dle § 71 odst. 2 písm. c) AZ.

S ohledem na vyspělou úroveň komunikačních technologií a skutečnost, že transmise výkonu může přesahovat hranice jednoho státu, nejde opomenout problematiku teritoriality sdělování.

⁸¹ Tamtéž

⁸² Pozn. autora: Přenosem s využitím technických přenosových prostředků rozumíme přenos bezdrátový; po drátě – pomocí zvukových, světelných, rádiových či televizních vln – ve formě analogové nebo digitální; souběžný (simultánní, tzv. *live*) ale i časově nesouvisející; zajištěn prostřednictvím jednosměrné anebo vícesměrné komunikace - obzvláště skrze síť elektronické komunikace mezi koncovými body (tzv. *from point to point*)

⁸³ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 253

⁸⁴ Pozn. autora: Dovozeno ze zákonné formulace „*na místě a v čase dle vlastní volby*“

⁸⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 35

Autorskoprávní úprava je platná toliko na území státu, jehož právního řádu je součástí. Uskutečňuje-li se sdělování ve více státech, je povinností sdělovatele obstarat si souhlas se sdělováním díla či výkonu na území každého jednotlivého státu, na němž ke zpřístupnění výtvaru dochází. V opačném případě naplní jednání sdělovatele znaky zásahu do práv autora nebo výkonného umělce, a dá vzniknout autorskoprávní odpovědnosti těchto v jednotlivých státech. Zcela zásadní roli hraje v otázce přeshraničního přístupu k výkonu vymezení místa sdělování. K posouzení této otázky byly v minulosti, v souvislosti s řešením družicového vysílání, vytvořeny dva základní přístupy aplikovatelné *per analogiam* i na síť elektronických komunikací. Emisní teorie pokládá za lokaci sdělování výkonu místo, odkud je výkon vyslán směrem k družici v jeho nehmotné podobě. Opakem je přístup na základě komunikační teorie, podle níž je rozhodujícím místem místo recepce sdělování. Jinými slovy zde přichází do úvahy libovolná lokace, v závislosti na dosahu družice (tzv. *footprint*). Pro harmonizaci právních úprav členských států byla v této oblasti na komunitární úrovni přijata směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu, která zavazuje státy k aplikaci emisní teorie. Na celém světě (vyjma územní působnosti směrnice) je státy uplatňována komunikační teorie. Česká republika tak vychází při stanovení místa sdělování díla či výkonu z právní úpravy mezinárodního práva soukromého, a rozhodně právo stanoví podle hraničního ukazatele *lex loci protectionis*. Výkonem práva na sdělování díla, resp. výkonu je konání, kterým je dílo zpřístupňováno v nehmotné podobě, jehož recepce je možná na území České republiky, bez ohledu na místo emise. Uvedené platí pro sdělování výkonu podle § 18 odst. 1 i 2 AZ.⁸⁶

Jak dále plyne z § 18 odst. 4 AZ, realizací práva výkonného umělce na sdělování výkonu veřejnosti v jeho nehmotné podobě nedochází k jeho vyčerpání.

4.3.2.1.2 Sdělování uměleckého výkonu na vyžádání

Právní zakotvení sdělování díla (výkonu) veřejnosti na vyžádání, tzv. *on-demand services* podle § 18 odst. 2 AZ, úzce souvisí s rozvojem komunikačních technologií a počítačových sítí v posledních letech, a reflektuje rovněž závazky České republiky plynoucí ze Smlouvy WIPO a směrnice EU 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o informační společnosti.

Dnes je již (téměř) samozřejmostí, že jsou díla i výkony digitalizována a zpřístupňována na internetu. Specifikem této formy zpřístupnění díla či výkonu je jeho individuální sdělování

⁸⁶ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 254-255

jednotlivým členům veřejnosti, na základě jejich požadavku. Příjemce si tak sám volí čas a místo faktické recepce výkonu (tzv. *access mode*). Na rozdíl od odlišných způsobů sdělování díla spočívajících v simultánní recepci emitovaného díla všem potenciaálním příjemcům, jde o sdělování na vyžádání v situacích, kdy příjemce díla, resp. uměleckého výkonu spustí přenos záznamu svou vlastní činností. Přístup k veřejně dostupnému záznamu výkonu může být podmíněn použitím hesla pro přihlášení se na internetové stránky či na sociální síť, využitím dekodérů, členských čísel apod. Vlastní volba místa a času recepce, ani podmínění přístupu k výkonu heslem apod., nikterak nenarušuje pojetí veřejného sdělování.⁸⁷

Za sdělování výkonu veřejnosti na vyžádání nelze považovat pouhé prohlížení webových stránek či sociálních sítí (tzv. *browsing*) na nichž je umělecký výkon umístěn, vyhledávání výkonu na internetu nebo využití odkazů na konkrétní webové stránky (tzv. *linking*)⁸⁸. V uvedených případech lze hovořit pouze o kvazi zprostředkování přístupu k uměleckým výkonům, které jsou na síti umístěny.⁸⁹ Nelze rovněž bez dalšího tvrdit, že nahrání určitého souboru na server (tzv. *upload*) představuje zásah do práva na užití díla či výkonu. Může být totiž vytvořená určitá webová stránka, a to za účelem užívání obsahu výhradně zakladatelem stránky, popřípadě adresného sdílení s úzkým okruhem osob. Navíc si lze představit situaci, kdy je technickými způsoby přístup na ní zabezpečen. V takovém případě zcela jednoznačně nebudou splněny zákonné podmínky sdělování díla, resp. výkonu veřejnosti na vyžádání.⁹⁰

Aby byla technicky myslitelná elektronická komunikace mezi koncovými body (tzv. *from point to point*) umožňující obousměrnou transmisi informací (interaktivní komunikaci) mezi sdělovatel a příjemcem, musí nutně existovat síť elektronické komunikace. Takovou síť může být kupříkladu internet nebo i telekomunikační síť.⁹¹ Za sdělování výkonu na vyžádání prostřednictvím takové sítě považujeme výhradně zpřístupnění výkonů, která vyžadují aktivní interakci mezi sdělovatel a příjemcem. Od sdělovatel se vyžaduje, aby předmětný záznam

⁸⁷ Tamtéž, s. 260

⁸⁸ Rozsudek Evropského soudního dvora (čtvrtého senátu) C-466/12 ve věci Svensson, ze dne 13.02.2014: článek 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. Května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že jsou na jedné internetové stránce uvedeny hypertextové odkazy na díla, která jsou volně dostupná na jiné internetové stránce, nepředstavuje sdělování veřejnosti podle tohoto ustanovení. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=147847&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=960055>

⁸⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 45

⁹⁰ STRNAD, Martin. *K pojmu „veřejnosti“ a užití díla jeho sdělováním podle §18/2 AutZ* [online]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=87767>

⁹¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 45

výkonu umístil na síť, uložil jí do elektronické paměti, a v ní uchoval. Příjemce pak musí emisi zpřístupněného výkonu aktivně spustit (tj. *on-demand*). Jinými slovy nepostačí, pokud příjemce svým jednáním pouze zprovozní technický prostředek (přijímač) umožňující vnímat již probíhající akt sdělování výkonu. Počítačové sítě poskytují možnost zpřístupnit výkon veřejnosti veškerými způsoby sdělování (tzv. *on-line* sdělování). Internetová síť zaujímá vzhledem ke svému rozsahu jedinečné postavení. Lze jí definovat jako interaktivní sdělovací prostředek, obsahující informace simultánně a okamžitě přístupné veřejnosti, a to bez ohledu na teritoriální umístění jednotlivců. Plně tak ponechává volbu místa a času na příjemci.⁹²

Volba časového okamžiku přístupu k zaznamenanému výkonu je dalším znakem odlišujícím sdělování na vyžádání od běžně vysílaného výkonu či jeho přenosu. Rozhoduje-li o programu vysílání vysílatel a příjemce výkonu nemůže ovlivnit časové určení vysílaného díla, nejde o případ umožnění přístupu k výkonu na vyžádání, ale o tzv. *non-on-demand* sdělování. Totéž platí pro transmissi provozování výkonu, a to i v případě, kdy probíhá prostřednictvím počítačové sítě, neboť i zde určuje čas osoba provádějící výkon (nikoliv příjemce). Může-li příjemce alespoň z části rozhodnout o času sdělení výkonu, jde o služby tzv. *near-on-demand*. V těchto případech není výkon sdělován okamžitě po vyžádání, ale zpravidla v určitých časových intervalech⁹³ (např. služba *pay-per-view*). Přestože za těchto okolností nejde o sdělování výkonu na vyžádání, rozhodně lze takové služby subsumovat pod jiný způsob sdělování díla veřejnosti. Do práva výkonného umělce výkon užít je popsáním jednáním nepochybně zasaženo. S ohledem na úplatné zákonné licence a posouzení splnění jejich podmínek je nevyhnutelné jednotlivé formy sdělování výkonu rozlišovat.⁹⁴

Navazujícím pojmovým znakem sdělování výkonu veřejnosti na vyžádání je možnost výběru místa, kde dojde k příjmu výkonu příjemcem. Výběr místa recepce je ponechán výhradně na příjemci, a pojí se k místu přijímače, který zajistí faktický příjem výkonu (např. místo mobilního telefonu, televize, počítače apod.). Na základě uvedeného není například zpřístupnění výkonu díky hrací skříni (jukebox) sdělováním na vyžádání. Důvodem je, že o jejím umístění rozhoduje sdělovatel, čímž není splněna zákonná podmínka volby místa recepce.⁹⁵ Pro určení místa přeshraničního sdělování na vyžádání, vycházíme opět z komunikační teorie, podle níž je rozhodným místo recepce sdělovaného výkonu.

⁹² TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 261

⁹³ Pozn. autora: Kupříkladu audiovizuální dílo, jehož zpřístupnění je zahájeno každých 30 minut apod.

⁹⁴ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 260

⁹⁵ Tamtéž, s. 261

Nedílnou součástí umožnění přístupu k výkonu on-demand je pořízení rozmnoženiny výkonu. K užití výkonu prostřednictvím počítačové sítě může dojít pouze dvěma způsoby užití nehmotného výkonu – sdělováním díla (výkonu) veřejnosti a rozmnožováním. Ostatní způsoby užití jsou závislé na hmotném substrátu. Ke zhotovení rozmnoženiny je nezbytné získat od výkonného umělce licenci. Funkčně sice takovéto vytvoření kopie souvisí se sdělováním veřejnosti, ovšem jde o samostatný způsob užití výkonu, tedy další zásah do výlučného majetkového práva umělce, k němuž musí být dán souhlas výkonného umělce. I v tomto případě totiž platí zásada autorskoprávní neodvislosti konkrétních forem užití díla, podle níž platí, že každé jednání, kterým dochází k nakládání s dílem způsobem vypočteným v § 12 odst. 4 AZ, považujeme za samostatné užití díla (výkonu) vyžadující svolení autora, resp. výkonného umělce.⁹⁶

U transmise zvukového či zvukově obrazového záznamu rozlišujeme tzv. *streamed* a *non-streamed* přenosy. Streamed přenos umožňuje vnímat umělecký výkon ihned při jeho samotném přenosu. Prostřednictvím přenosového signálu, resp. jeho oddělených dávkách, je vytvářen ucelený soubor sdělovaného materiálu, jenž se dočasně ukládá do paměti počítače (tzv. *buffer copies*). Tyto kopie náleží svojí povahou pod ustanovení § 38a AZ, tudíž jde o dočasné technické nebo provozní rozmnoženiny díla (výkonu). V případě non-streamed přenosu jde o zpřístupnění rozmnoženiny výkonu veřejnosti (tzv. *upload*) za účelem pořízení její trvalé rozmnoženiny v paměti počítače, mobilního telefonu apod. příjemcem (tzv. *download*), která je poté zdrojem pro přístup k výkonu při faktické recepci příjemcem. Takto vzniklá rozmnoženina není technickou dočasnou rozmnoženinou ve smyslu § 38a AZ. Jak již bylo uvedeno, za sdělování výkonu veřejnosti na vyžádání nelze považovat pouhé prohlížení webových stránek, případně jiného obsahu v rámci počítačové sítě (tzv. *browsing*). Při prohlížení on-line přístupného materiálu se ale také vytvářejí dočasné rozmnoženiny děl (tzv. *caching*), které jsou ukládány do počítače a jejichž úkolem rychlejší načtení obsahu prohlížené stránky.⁹⁷ Podstatou rozlišení jednotlivých typů rozmnoženin tedy je, zda jsou vytvářeny projevem vůle příjemce sdělování či automaticky bez jeho přičinění při samotném přenosu dat a zpřístupnění díla, resp. výkonu.

⁹⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 45

⁹⁷ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 262

4.3.2.1.3 Sdělování živého uměleckého výkonu veřejnosti

Pro sdělování živého uměleckého výkonu veřejnosti použijeme právní úpravu obsaženou v § 19 až §23 AZ ve spojení s § 74 AZ. Ve smyslu § 19 odst. 1 AZ rozumíme živým provozováním uměleckého výkonu „*zpřístupňování díla živě prováděného výkonným umělcem*“. Jedná se o situace živého přednesu literárního díla, živého provádění hudebního díla (koncert), ale i živého scénicky předváděného díla dramatického, hudebně dramatického, choreografického či pantomimického (divadelní představení). Dílo je v uvedených případech užíváno sdělováním pomíjivým.⁹⁸ Osobou zpřístupňující výkon (uživatel) je pořadatel představení, na němž má být výkon veřejnosti sdělen. Pořadatel musí získat oprávnění k živému provozování uměleckého výkonu. Je tak povinen k ujednání dohody o vystoupení mezi ním a výkonným umělcem, a rovněž ke sjednání licence k užití uměleckého výkonu formou jeho sdělování veřejnosti. Zpravidla uzavírá uživatel licenci s kolektivním správcem ve formě hromadné smlouvy. Na živé nedivadelní výkony nesměřující k dosažení prospěchu, dopadá navíc režim tzv. rozšířené kolektivní správy, umožňující nezastoupenému výkonnému umělci vyloučit účinky hromadné smlouvy vůči kolektivnímu správci, a to jak pro konkrétní případ, tak pro všechny další. Využije-li umělec tohoto svého práva, je uživatel nucen získat licenci přímo od umělce.⁹⁹ Udělení licence lze implicitně dovodit z dohody o vystoupení a samotné osobní účasti výkonného umělce na vystoupení.

Za přenos živého provozování uměleckého výkonu považujeme podle § 19 odst. 2 AZ „*současné zpřístupňování živě provozovaného díla pomocí reproduktoru, obrazovky nebo podobného přístroje umístěného mimo prostor živého provozování*“. Jinými slovy jde o dálkovou transmisi na hmotný podklad nezaznamenaného uměleckého výkonu (př. projekce prováděného výkonu mimo sál). Přenosem není užití výkonu jeho vysíláním, přenosem nebo provozováním rozhlasového nebo televizního vysílání, ve smyslu § 21 až 23 AZ. Důvodem negativního vymezení přenosu je fakt, že k těmto dalším způsobům užití uměleckého výkonu je potřeba opět samostatné licence.

4.3.2.1.4 Vysílání a přenos uměleckého výkonu prostřednictvím počítačové sítě

S ohledem na zaměření diplomové práce bude dále věnována pozornost vysílání a přenosu pouze prostřednictvím sítě elektronických komunikací. I v rámci počítačové sítě může být

⁹⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 47

⁹⁹ Tamtéž, s. 48

totiž výkon vysílán. V takovém případě rozlišujeme *webcasting* a *simulcasting* (vysílání či přenos výkonu prostřednictvím počítačové sítě a současně za využití jiného způsobu přenosu). Ani u jednoho typu vysílání není splněn znak časové volby příjemcem, proto nejde o zpřístupnění díla (výkonu) na vyžádání. Na uvedené způsoby sdělení dopadá právní úprava vysílání díla (výkonu) podle § 21 AZ nebo jeho přenosu ve smyslu § 22 AZ. Dále se budu zabývat právními aspekty webcastingu.

Webcasting je způsob sdělování díla (výkonu) veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 1 AZ, který je z pohledu příjemce uměleckého výkonu obdobou rozhlasového nebo televizního vysílání. Jedná se o tok dat (*streaming*) metodou from point to point (viz výše), prostřednictvím internetové sítě. Interakce mezi sdělovatel (webcaster) a příjemcem není možná. Umělecký výkon je zpřístupňován v reálném čase, zpravidla živě, dle programu určeného webcasterem, tudíž příjemce nemá možnost časový úsek vysílání nikterak ovlivnit. Z hlediska práva je tak předmětná forma emise subsumována pod ustanovení § 21 AZ. Ve smyslu autorského zákona totiž chápeme pojem „televize“ extenzivně. Podřadíme pod něj i internetovou síť, jakožto síť způsobilou k vysílání, a monitor subsumujeme pod pojem přijímače vysílání. Rozmnoženiny vysílaného výkonu jsou ukládány na server, odkud jsou následně data streamována příjemci. Samotné vysílání je ale technicky zabezpečeno, a nelze si tedy pořídit rozmnoženinu vysílaného výkonu. Právní kvalifikace webcastingu je významná z hlediska smluv uzavíraných v rámci kolektivní správy s kolektivním správcem výkonného umělce (je-li umělec zastoupen).¹⁰⁰

S ohledem na výše uvedené vyvstává otázka posouzení pořízení živého streamu uměleckého výkonu, kupříkladu návštěvníkem koncertu nebo divadelního představení apod., a jeho zpřístupnění prostřednictvím internetu. Nebude-li návštěvník pořizovat záznam tohoto vystoupení, půjde rovněž o vysílání výkonu podle předmětného § 21 AZ. Osoba se v důsledku svého jednání ocitá v postavení vysílatele. Vysílatelem je podle § 83 odst. 2 AZ fyzická nebo právnická osoba, uskutečňující na svoji odpovědnost vysílání, ať už zvuků či obrazů a zvuků. Takovéto sdělování přitom nelze subsumovat pod výjimku užití uměleckého výkonu pro osobní potřebu podle § 30 odst. 1 AZ ve spojení s § 74 AZ. V uvedeném případě posoudíme konání vysílatele – návštěvníka jako zásah do výlučného majetkového práva výkonného umělce na užití uměleckého výkonu. Navíc dojde-li k převzetí a dalšímu sdělení výkonu v internetové síti toutéž osobou, změní se její právní postavení a bude v pozici provozovatele

¹⁰⁰ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 125-127

přenosu ve smyslu ustanovení § 22 odst. 1 AZ. Okolnost, zda byl přístup k původnímu streamu omezen či nikoliv přitom zůstane bez právního významu. Rovněž nebude záležet na tom, zda je opětovně zpřístupněné dílo (výkon) k dispozici „nové“ veřejnosti či nikoliv.¹⁰¹

4.3.2.2 Právo na odměnu

Výkonnému umělci je autorským zákonem přiznáno právo na odměnu. Podle § 71 odst. 3 AZ se předmětné právo váže k rozmnožování umělcova zaznamenaného uměleckého výkonu pro osobní potřebu. Dotčená právní norma přímo odkazuje na aplikaci § 25 AZ. Výkonný umělec je, obdobně jako autor, nositelem práva na odměnu ve vztahu k výrobcům nebo dovozcům nenahraných nosičů zvukových a zvukově obrazových záznamů či přístrojů ke zhotovování rozmnoženin takových záznamů. Namísto těchto osob může toto právo uplatnit vůči dopravcům, popřípadě zasilatelům.¹⁰² U pouhého rozmnožování zaznamenaného uměleckého výkonu pro osobní potřebu se nejedná o zásah do výlučných majetkových práv výkonného umělce. Takové jednání totiž naplňuje znaky volného užití uměleckého výkonu ve smyslu § 30 odst. 1, 2, 5 a 6 AZ.

Poskytl-li výkonný umělec výrobcí zvukového záznamu výhradní a neomezenou licenci k užití svého výkonu, a to za jednorázovou odměnu, náleží mu právo na roční doplňkovou odměnu podle § 71 odst. 4 AZ. Odměna mu náleží každý celý rok následující po uplynutí 50 let od oprávněného vydání nebo oprávněného sdělení zvukového záznamu veřejnosti. Předmětné ustanovení je výsledkem transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011 o prodloužení doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, resp. čl. 3 odst. 2b směrnice. Právo na roční doplňkovou odměnu je právem podléhajícím povinné kolektivní správě. Licence opravňuje výrobce zvukového záznamu jednak k pořízení záznamu uměleckého výkonu vytvořeného umělcem a dále k užití zhotoveného záznamu.

4.3.2.2.1 Úplatná zákonná licence

Právní úprava úplatné zákonné licence je obsažena v § 72 AZ. Na základě předmětného zákonného ustanovení platí, že užitím uměleckého výkonu zaznamenaného na zvukový záznam, který byl zhotoven k obchodním účelům, není zasazeno do práv výkonného umělce. Zvukovým záznamem vydaným k obchodním účelům (tzv. komerční snímek) rozumíme

¹⁰¹ LEŠKA, Rudolf. *Právní ochrana uměleckého výkonu*. Praha 2016. Dizertační práce, s. 139

¹⁰² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 157

záznam, jehož rozmnoženiny jsou prodávány nebo takový záznam, který je veřejnosti oprávněně sdělován na vyžádání.

Jak již bylo uvedeno, samotným užitím takového záznamu uměleckého výkonu prostřednictvím vysílání nebo přenosu vysílání rozhlasem či televizí, není zasahováno do práv výkonného umělce. Ovšem byl-li zvukový záznam výkonu uvedenými způsoby užit, vzniká výkonnému umělci právo na odměnu za takové užití. K výkonu práva umělce na odměnu je na základě autorského zákona oprávněn kolektivní správce, když jde o právo náležející do režimu tzv. povinné kolektivní správy.

Pro využití předmětu zákonné licence je tedy nezbytné uzavřít smlouvu mezi uživatelem (vysílatelem) a kolektivním správcem práv výkonného umělce. Podstatnou náležitostí smlouvy je (obligatorně) stanovení výše odměny za užití a určení způsobu jejího placení. Jinými slovy zákonná licence k užití záznamu k vysílání a přenosu vysílání vzniká vysílateli *ex lege*, byla-li splněna zákonem vyžadována podmínka podle § 72 odst. 3 AZ, a tedy došlo-li k uzavření smlouvy o odměně mezi ním a kolektivním správcem umělce. Obsahem předmětné smlouvy je nutně stanovení výše odměny za užití záznamu výkonu, splatnosti odměny a způsob placení ujednané odměny.

Dispozitivním ustanovením § 72 odst. 4 AZ je konstituován institut dočasného zákazu užití uměleckého výkonu. Jedná se o preventivní opatření chránící výkonného umělce před zneužitím získané zákonné licence uživatelem. Dočasný zákaz užití výkonu nastává (není-li ujednáno jinak), jestliže se uživatel, který má s kolektivním správcem platně uzavřenou smlouvu o odměně dostane do prodlení s placením odměny a odměnu nezaplatí ani v dodatečně třicetidenní lhůtě poskytnuté správcem. Zákonná licence sama o sobě zákazem nezaniká, pouze je výkon práva z ní plynoucí po dobu porušování smluvního ujednání o placení odměny pozastaven. Zánikem závazku uživatele se právo k užití obnovuje (úhradou dlužné částky ale i v důsledku zániku závazku z jiného právního důvodu).

4.4 Zánik práv výkonného umělce

Výlučná osobnostní práva výkonného umělce trvají během jeho života a smrtí zanikají. Jinak je tomu v případě výlučných práv majetkových. Podle § 73 AZ „*trvají 50 let od vytvoření výkonu.*“. Dle ustanovení § 27 odst. 8 AZ ve spojení s § 74 AZ platí, že se „*doba trvání majetkových práv se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání.*“. Majetková práva výkonného umělce tak z hlediska

doby „obecné“ trvají 50 let od vzniku uměleckého výkonu. Dále je možné dobu trvání právní ochrany výkonu prodloužit. Pokud byl v průběhu doby ochrany jiný, než zvukový záznam výkonu oprávněně vydán či sdělen veřejnosti, zaniknou majetková práva umělce uplynutím 50 let teprve ode dne, kdy k prvotnímu vydání záznamu či jeho sdělení veřejnosti došlo. Rozhodný den se posoudí dle toho, která z uvedených událostí nastala dříve. V důsledku implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011 o prodloužení doby ochrany, byla doba ochrany zvukového záznamu uměleckého výkonu prodloužena na 70 let ode dne prvního oprávněného vydání záznamu nebo jeho sdělení veřejnosti. Přesný den se rovněž posoudí v závislosti na dříve nastalé situaci.

4.5 Společný zástupce výkonných umělců

Autorský zákon vyžaduje, aby byla práva jednotlivých umělců v případě, kdy bylo dílo provedeno kolektivními uměleckými výkony, uplatňována prostřednictvím společného zástupce výkonných umělců. Zavedení tohoto institutu do ustanovení § 68 předmětného zákona vychází z čl. 8 Římské úmluvy.

Jak bylo uvedeno výše, kolektivní umělecké výkony nejsou nedílným celkem, z čehož plyne, že každý jednotlivý umělec je ve vztahu k jím provedené části uměleckého díla samostatným nositelem práv. Institut společného zástupce přináší usnadnění právního jednání skupiny umělců provádějících dílo v rámci uměleckého tělesa vůči třetím osobám. Jinak řečeno, nebyla-li by povinnost zastoupení uložena právní normou a umělci by se na společném zastoupení nedohodli, vznikla by zcela logicky potřeba právně jednat s každým konkrétním umělcem ve vztahu k jím provedenému výkonu samostatně. V případě, kdy jsou umělci seskupeni v rámci tzv. uměleckého tělesa, by to ovšem mohlo přinést nespočet problémů. Z uvedených důvodů je právním předpisem stanovena možnost¹⁰³ zastoupení takového tělesa jedinou osobou. Uměleckým tělesem rozumíme dle dikce zákona zejména orchestr, sbor, taneční soubor, přičemž jde o výčet demonstrativní. Členové tohoto útvaru jsou pak pro nakládání s jejich výlučnými právy k výkonům zastoupení.

Zastoupení výkonných umělců v tělesu rozlišujeme:

- a) ve smyslu § 68 odst. 1 AZ obligatorní – zákonné, smluvní;
- b) podle § 68 odst. 2 AZ fakultativní.

¹⁰³ Pozn. autora: Z dikce zákona nelze dovodit zákaz právně jednat bez zastoupení

Umělecký vedoucí tělesa je obligatorním společným zástupcem výkonných umělců. Jde o zastoupení přímé (zástupce jedná jménem a na účet umělců), vzniklé na základě zákona. Umělcům je umožněno určit společným zástupcem osobu od vedoucího odlišnou. V takovém případě je příslušným § 68 odst. 1 AZ k ustavení do funkce vyžadována písemná plná moc opatřena podpisy většiny členů tělesa. Těleso ovšem nemá zákonnou povinnost k vytvoření pozice vedoucího. Nabízí se tak otázka, kdo bude společným zástupcem skupiny v případě, kdy vedoucího nemá. Z výše uvedeného plyne, že mají umělci možnost samostatně právně jednat, případně si formou smluvního zastoupení společného zástupce zvolit a udělit mu pro zastupování plnou moc.¹⁰⁴

Obligatorní zastoupení je striktně vázáno k zastoupení umělců vytvářejících kolektivní umělecké výkony. Z rozsahu zastoupení *ex lege* jsou dle § 68 odst. 2 AZ explicitně vyloučeni výkonní umělci – sólisté, dirigenti a režiséři divadelního představení. Implicitně lze vyluku vztáhnout i na další specifické formy individuálního uměleckého výkonu (např. umělecký výkon sbormistra). Výlukou není dotčeno jejich právo být společným zástupcem výkonných umělců.¹⁰⁵ Pro úplnost nutno dodat, že samozřejmě i tito umělci smějí být fakultativně zastoupeni společným zástupcem (ve formě smluvního zastoupení).

4.6 Kolektivní správa práv výkonných umělců

Kolektivní správa je právní nástroj, který je legálně konstruován v hlavě IV. autorského zákona. Úprava kolektivní správy byla rozsáhle novelizována zákonem č. 102/2017 Sb. s účinností ode dne 20. dubna 2017, v důsledku implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.

Definici kolektivní správy poskytuje právní úprava prostřednictvím § 95 odst. 1 AZ, podle něhož se kolektivní správou rozumí „*plná správa majetkových práv*“, a to jak autorských, tak práv s autorským právem souvisejících. Spravována jsou majetková práva náležející tzv. nositelům práv k předmětu ochrany. Nositelem je osoba, které náleží majetkové právo, výkon majetkových práv k dílu na základě AZ nebo výhradní oprávnění k výkonu práva kolektivně spravovaného plynoucí ze smlouvy platné minimálně na území České republiky. Předmětem ochrany jsou zveřejněná nebo ke zveřejnění nabídnutá díla, umělecké výkony, zvukové nebo

¹⁰⁴ KRŽÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 206-207

¹⁰⁵ TELEČEK, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře, s. 763

zvukově obrazové záznamy, přičemž pouze za podmínky, že výkon jiné, než kolektivní správy majetkových práv je neúčelný nebo nedovolený. Účelem kolektivní správy je podle § 95 odst. 2 AZ „kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících s právem autorským a umožnění zpřístupňování předmětů těchto práv veřejnosti.“ O kolektivní správě nelze hovořit u pouhého zprostředkování uzavření smlouvy (licenční či jiné) nebo při příležitostní či krátkodobé plné správě práv nenáležících do tzv. povinně spravovaných práv (viz níže). Ve smyslu právní úpravy nejde ani o správu ekonomickou, právní či organizační, poskytovanou kolektivním správcem.

Právní osoba tvořena nositeli práv, vykonávající pro ně kolektivní správu na základě uděleného oprávnění, je zákonem označována za kolektivního správce. Hlavním nebo jediným účelem činnosti správce je kolektivní správa nositelů práv. Kolektivní správce, jakožto osoba právní, nemá být založena za účelem podnikání ani jiné výtěžné činnosti. Ovšem má-li ziskovou povahu, pak je autorským zákonem vyžadováno, aby byla řízena svými členy.¹⁰⁶ Nezbytným předpokladem pro výkon kolektivní správy je získání oprávnění od Ministerstva kultury. Oprávnění je správním rozhodnutím, které je vydáno na základě předchozí písemné žádosti potenciálního správce. Pro ochranu majetkových práv výkonných umělců působí na území České republiky od roku 1990 INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, z.s. (dále jen „Intergram“). Intergram je jediným kolektivním správcem práv výkonných umělců (jedná vlastním jménem na účet umělce) na našem území.

Povinností Intergramu, jakožto kolektivního správce majetkových práv výkonných umělců, je výkon kolektivní správy za rovných podmínek pro všechny nositele spravovaných majetkových práv. Rovný přístup je zajištěn skrze vypracovaný rozúčtovací řád, na základě, kterého jsou odměny umělcům inkasovány, rozdělovány a vypláceny.¹⁰⁷ Vůči uživatelům předmětů ochrany, osobám oprávněným hájit zájmy v nich sdružených uživatelů, jakož i vůči osobám zastupujícím uživatele podle knihovního zákona, má kolektivní správce kontraktní povinnost.¹⁰⁸ Ta ale není absolutní.¹⁰⁹ S těmito osobami pak správce uzavírá písemné individuální nebo hromadné licenční smlouvy. Hromadnou licenční smlouvou jsou správcem udělena uživateli práva ke katalogu práv, který zastupuje (tzv. repertoáru), a to buď zcela,

¹⁰⁶ § 95a odst. 1 AZ

¹⁰⁷ § 99c odst. 2 AZ

¹⁰⁸ § 98 odst. 1 AZ

¹⁰⁹ § 98 odst. 4 AZ obsahuje taxativní výčet případů, kdy kolektivní správce kontraktní povinnost nemá

nebo zčásti. Licencí je poskytnuto oprávnění k výkonu práva užití předmět ochrany, za současného ujednání výše a způsobu placení odměny za takové užití.¹¹⁰

4.6.1 Režimy kolektivní správy

V rámci kolektivní správy rozlišujeme několik tzv. režimů. Režim povinně kolektivně spravovaných práv, rozšířené kolektivní správy a dobrovolné kolektivní správy.

4.6.1.1 Režim povinné kolektivní správy

Povinná kolektivní správa vzniká *ex lege*, povinně kolektivně spravovanými právy výkonných umělců podle § 97d odst. 1 AZ jsou:

- a) právo na odměnu za
 1. užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání,
 2. zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu nebo jiného záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu,
- b) právo na přiměřenou odměnu za pronájem rozmnoženiny výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam,
- c) právo na užití přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání živě vysílaných uměleckých výkonů a uměleckých výkonů zaznamenaných na zvukový nebo na zvukově obrazový záznam s výjimkou takových výkonů, jejichž zvukový záznam byl vydán k obchodním účelům, a dále právo na užití přenosem vysílání zvukově obrazových záznamů a zvukových záznamů jiných než vydaných k obchodním účelům; a dále s výjimkou případů, kdy právo na přenos vykonává vysílatel ke svému vlastnímu vysílání, bez ohledu na to, zda jde o jeho vlastní práva nebo o práva, která vykonává na základě licenční smlouvy uzavřené s nositelem práv,
- d) právo na roční doplňkovou odměnu podle § 71 odst. 4 AZ

¹¹⁰ § 98 odst. 1 AZ

Taxativně vypočtená práva výkonného umělce jsou povinně spravována kolektivním správcem. Povinným výkonem práv prostřednictvím kolektivního správce rozumíme sjednávání a výběr odměn za užití výkonu. Pro užití předmětu ochrany není potřeba nabýt licenci od výkonného umělce, nýbrž postačí sjednání smlouvy o odměně s kolektivním správcem a zaplacení ujednané odměny. Výjimkou z uvedeného je licence pro přenos uměleckého výkonu v rámci převzatého televizního a rozhlasového vysílání, kdy je potřeba získat samotnou licenci a ujednat za užití výkonu odměnu. V režimu povinné kolektivní správy nemůže umělec svá majetková práva individuálně spravovat či oprávnění ke správě práv kolektivním správcem vyloučit. Má tedy zákonnou povinnost výkon povinné kolektivní správy správcem strpět. Pro vznik zastoupení není rozhodné, zda existuje mezi umělcem a správcem smluvní závazkový vztah či nikoliv.¹¹¹ Nositel práv může s kolektivním správcem uzavřít písemnou smlouvu nebo být pouze přihlášen k evidenci. Nárok na odměnu inkasovanou kolektivním správcem náleží i do evidence nepřihlášenému výkonnému umělci. Podle § 99c odst. 1 AZ totiž v případě, kdy byla správcem vybraná odměna pro neevidovaného nositele práv, který je kolektivnímu správci znám, má správce povinnost vyzvat umělce k přihlášení se do jím vedené evidence. Vedle inkasování odměny za užití uměleckého výkonu je kolektivní správce dále zákonem zavázán k domáhání se nároku na náhradu škody vzniklé umělci, jakož i nároku na vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu kolektivně spravovaných práv.¹¹²

4.6.1.2 Režim rozšířené kolektivní správy

Režim rozšířené kolektivní správy majetkových práv výkonného umělce lze označit *de facto* za povinnou kolektivní správu s režimem opt-out. Jednotlivá práva náležející do předmětného režimu jsou vypočtena § 97e odst. 4 AZ.

Nositel práv může mít vypočtená práva kolektivním správcem spravovaná na základě smlouvy nebo ze zákona. Ustanovení § 97e odst. 1 AZ obsahuje právní domněnku, podle níž platí, že v případě, kdy kolektivní správce poskytne licenci hromadnou smlouvou k celému svému repertoáru (nebo i k části), tedy podle § 98 odst. 2 AZ, vztahuje se taková smlouva i na předměty ochrany správcem smluvně nezastoupených nositelů práv. Výkonný umělec ovšem může účinky hromadné smlouvy vyloučit (jde o režim opt-out). Může tak učinit pro konkrétní případ nebo pro všechny případy užití uměleckého výkonu v budoucnu. Vyloučení je

¹¹¹ § 97 odst. 1 AZ

¹¹² § 97d odst. 2 AZ

jednostranným právním jednáním umělce směřujícím vůči kolektivnímu správci. Nabývá účinnosti okamžikem, kdy se o vyloučení správce dozví.¹¹³ Využije-li tohoto svého práva, musí uživatel získat licenci přímo od výkonného umělce. Vyloučit účinky nelze ve vztahu k provozování rozhlasového nebo televizního vysílání uměleckého výkonu, zvukového a zvukově obrazového záznamu.¹¹⁴

Stejně tak, jako je tomu u povinné správy, je správce dále oprávněn domáhat se nároku na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení.¹¹⁵ Nastane-li situace vyžadující popsané jednání, bude správce konat ve prospěch všech nositelů práv ve vztahu k předmětům ochrany, bez ohledu na existenci smluvního vztahu. Ovšem není-li výkonný umělec u Intergramu evidován nebo není-li jakožto nositel práv správci znám, nebude k němu při přerozdělování odměny přihlíženo.

4.6.1.3 Režim dobrovolné kolektivní správy

Pro výkon práv, která nespádají do výčtu práv povinně kolektivně spravovaných nebo do režimu rozšířené kolektivní správy, platí, že jsou spravována buď přímo výkonným umělcem nebo kolektivním správcem. Pro vznik dobrovolné kolektivní správy je nezbytné, aby nositel práv, výkonný umělec, uzavřel s kolektivním správcem smlouvu o správě. Projeví-li umělec vůli smlouvu se správcem uzavřít, nemá správce možnost uzavření odmítnout. Cílem zákonné kontraktační povinnosti správce je zajištění rovného přístupu ke všem nositelům práv. Kolektivní správce je oprávněn k výkonu kolektivní správy a k inkasování odměn za užití uměleckých výkonů výhradně vůči na základě smlouvy zastoupeným výkonným umělcům. Jako příklad výkonu práva v tomto režimu lze uvést právo na užití hudebního díla prováděného výkonným umělcem při živém provozování podle § 19 AZ. Uživatel je povinen získat k užití uměleckého výkonu licenci přímo od výkonného umělce nebo kolektivního správce.

4.7 Licenční smlouva

Jak již bylo uvedeno, práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu vznikají okamžikem vytvoření výkonu, resp. k okamžiku, kdy je umělecký výkon vyjádřen

¹¹³ § 97e odst. 3 AZ

¹¹⁴ Pozn. autora: V případě oprávnění podle § 97e odst. 4 písm. d) AZ jde v důsledku zákonem vyloučené možnosti režimu opt-out podle § 97e odst. 2 AZ in fine o povinnou kolektivní správu

¹¹⁵ § 97e odst. 5 AZ

v objektivně vnímatelné podobě.¹¹⁶ Výkonný umělec přitom nemůže vznik těchto práv nikterak vyloučit ani se nemůže nabytých práv vzdát.¹¹⁷ K výkonu majetkových práv umělce je oprávněn výhradně výkonný umělec, případně subjekt, kterému bylo smlouvou uděleno oprávnění k výkonu těchto práv.¹¹⁸ Jinými slovy autorský zákon vyžaduje k oprávněnému výkonu majetkových práv osobou od umělce odlišnou dvoustrannou či vícestrannou dohodu s umělcem, tedy tzv. autorskoprávní licenční smlouvu. Výjimku z uvedeného představuje volné užití uměleckého výkonu pro osobní potřebu fyzické osoby, není-li účelem takového užití dosažení přímého, nepřímého, hospodářského nebo obchodního prospěchu, zákonná licence a užití výkonu po uplynutí doby trvání majetkových práv.

Právní úprava smluvního závazkového práva, včetně právních norem o licenčních smlouvách týkajících se předmětů právní ochrany podle autorského zákona, je obsažena v občanském zákoníku. Ten je ve vztahu k autorskému zákonu obecným právním předpisem. Obecná úprava licenční smlouvy je obsažena ve čtvrté části občanského zákoníku, v hlavě II. závazky z právních jednání, dílu druhém přenechání věci k užití jinému. Vedle obecné úpravy licence obsažené v § 2358 a násl. OZ, obsahuje zákoník v § 2371 a násl. OZ zvláštní úpravu specifik licencí týkajících se předmětů práv souvisejících s právem autorským. V důsledku uvedeného právního vztahu aplikujeme ustanovení občanského zákoníku tam, kde autorský zákon neobsahuje úpravu zvláštní. Specifickým způsobem výkonu majetkových práv výkonného umělce je kolektivní správa upravená autorským zákonem (viz kapitola 4.6). Zejména v právní úpravě tohoto právního institutu nalézáme odchylky od obecné úpravy licenční smlouvy obsažené v občanském zákoníku.

Licenční smlouva je dvoustranným (či vícestranným) právním jednáním mezi poskytovatelem a nabyvatelem oprávnění. Poskytovatelem licence může být výkonný umělec, dědic jeho majetkových práv k uměleckému výkonu nebo kolektivní správce. Předmětem právní ochrany je umělecký výkon¹¹⁹, v jeho původní, změněné nebo zpracované podobě. Výkonný umělec smlouvou vyslovuje souhlas s jeho užitím. Předmětem licenční smlouvy je výkon majetkových práv výkonného umělce. Kontraktem se práva nepřevádějí, jejich nositelem je nadále výkonný umělec. Nabyvatelem rozumíme subjekt (fyzickou, právnickou osobu včetně státu), kterému je licenční smlouvou uděleno právo výkon užití způsoby a v rozsahu

¹¹⁶ § 74 ve spojení s § 9 AZ

¹¹⁷ § 74 ve spojení s § 26 AZ

¹¹⁸ § 74 ve spojení s § 12 odst. 2 AZ

¹¹⁹ § 2371 OZ ve spojení s § 2387 OZ

stanoveném smlouvou. Licenční smlouvou je tedy konstituováno právo nabyvatele k dočasnému užívání předmětu licence.

Licencí je zajištěna ochrana výlučných majetkových práv výkonného umělce, když nabyvatel licence není oprávněn umělecký výkon užít způsobem jiným, než ke kterému byl licencí udělen souhlas umělcem. Na straně druhé poskytuje ochranu nabyvateli, když legalizuje v rozsahu licence jím realizované užití výkonu. Nabyvatel výhradní licence se může domáhat některých nároků v případě, že byla licencí poskytnuta práva výkon užít ohrožena nebo porušena. V takovém případě má výkonný umělec povinnost poskytnout nabyvateli součinnost.¹²⁰

Uzavřít licenci s výkonným umělcem lze na základě adresného i neadresného návrhu na uzavření smlouvy.¹²¹ Zejména v prostředí internetu a sítě elektronických komunikací je typické činit ofertu neadresně, tedy vůči neurčenému okruhu osob. Vyjádřit souhlas s uzavřením smlouvy lze v případě neadresného návrhu i konkludentně, a to pouhým zachováním se předvídaným způsobem, a bez informování poskytovatele licenční smlouvy.¹²² Uvedený způsob kontraktace je typický u veřejných licencí tzv. Creative Commons, které jsou využívány k neadresnému udílení licencí k užití uměleckého výkonu ve veřejném prostoru.¹²³ Obsah těchto licencí je standardizován a stanoven odkazem na veřejně známé a dostupné licenční podmínky. Licenční smlouva je účinná okamžikem jejího uzavření smluvními stranami, není-li ujednáno jinak. Pro licence uzavírané mezi kolektivním správcem a uživatelem stanoví autorský zákon (nikoliv neomezenou) kontrakční povinnost kolektivního správce.¹²⁴ Kolektivní správce má rovněž povinnost nezneužívat své postavení, a tudíž uzavírat smlouvy za přiměřených a rovných podmínek se všemi uživateli.

Licence může být ujednána jako výhradní nebo nevýhradní. Výkonný umělec, jenž poskytl výhradní licenci¹²⁵, nemá po dobu trvání předmětné smlouvy právo udělit totožnou licenci (ani z části) dalšímu nabyvateli¹²⁶, ledaže s jejím udělením vyslovil nabyvatel výhradní licence písemně souhlas. Dále je umělec povinen zdržet se po dobu platnosti licence výkonu

¹²⁰ § 74 ve spojení s § 40 a 41 AZ a § 2369 OZ

¹²¹ § 2373 OZ ve spojení s § 2387 OZ

¹²² MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence v České republice: verze 2.0*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 36

¹²³ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 313

¹²⁴ § 98 odst. 1 a 4 AZ

¹²⁵ § 2360 OZ

¹²⁶ Pozn. autora: Pod sankcí absolutně neplatného právního jednání

poskytnutých práv. Výhradnost licence musí být ve smlouvě výslovně¹²⁷ uvedena. Pro platnost výhradní licence je občanským zákoníkem vyžadována písemná forma¹²⁸. V přesné opozici stojí nevýhradní licence¹²⁹. Umělec je i po jejím uzavření nadále oprávněn k udílení dalších licenčních smluv, výkon jeho práv není nikterak omezen, není stanovena forma právního jednání. Na platnost nevýhradní licence nemá vliv, pokud byla po jejím uzavření udělena výhradní licence jinému nabyvateli.¹³⁰ Ve vztahu k nevýhradní licenci nutno podotknout, že kolektivní správce uzavírá s uživatelem (viz kapitola 4.6) vždy výlučně nevýhradní licenci k jednotlivě nebo hromadně určenému předmětu právní ochrany.¹³¹ Autorský zákon tak nad rámec obecné úpravy rozlišuje dva podtypy nevýhradní licenční smlouvy, a to smlouvu hromadnou a kolektivní. Uvedené podtypy licence je oprávněn uzavírat výhradně kolektivní správce. Hromadnou licenční smlouvou rozumíme poskytnutí oprávnění k celému repertoáru spravovanému kolektivním správcem nebo k jeho části.¹³² Kolektivní smlouvou rozumíme kontrakt mezi kolektivním správcem a uživatelem – právnickou osobou sdružující uživatele nebo s osobou zastupující uživatele podle knihovního zákona. Jde tak o speciální typ hromadné smlouvy, z níž uživatelům vznikají práva a povinnosti přímo vůči kolektivnímu správci.¹³³ Pro oba typy licence, resp. nově pro všechny smlouvy mezi kolektivním správcem a uživateli, je autorským zákonem vyžadována obligatorně písemná forma.¹³⁴

Ustanovení občanského zákoníku o licenční smlouvě je dispozitivní¹³⁵. V rámci smluvní volnosti si mají strany právo smlouvou stanovit zejména způsoby užití uměleckého výkonu nabyvatelem licence a rozsah licence. Nejedná se ovšem o obligatorní součást smlouvy, proto - není-li rozsah oprávněného užití ujednáno - platí právní domněnka, že byla licence poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, který je nezbytný pro naplnění účelu smlouvy. Další platnou právní domněnkou, v případě absence smluvního ujednání, je domněnka o územním, časovém a množství rozsahu licencí.¹³⁶ V této souvislosti nelze opomenout § 2375 OZ pojednávající o omezení nabyvatele licence. Podle odstavce prvního platí, že původcovské označení uměleckého výkonu může být upraveno, jen bylo-li to

¹²⁷ § 2362 OZ

¹²⁸ § 2358 odst. 2 písm. a) OZ

¹²⁹ § 2361 OZ

¹³⁰ § 2360 odst. 2 OZ

¹³¹ § 98a odst. 1 AZ

¹³² § 98a odst. 2 AZ

¹³³ § 98a odst. 3 AZ

¹³⁴ § 98 odst. 3 AZ

¹³⁵ Pozn. autora: Uvedené neplatí absolutně – výjimku představuje kupříkladu ujednání o odměně (viz dále)

¹³⁶ § 2376 OZ ve spojení s § 2387 OZ

ujednáno. Ve smyslu odstavce druhého předmětného ustanovení může nabyvatel umělecký výkon upravit či změnit pouze, pokud si toto oprávnění ve smlouvě ujednali. Uvedené neplatí pro případy, u nichž lze spravedlivě očekávat, že by změny výkonu umělec vzhledem k okolnostem užití povolil. Ustanovení § 2375 odst. 2 OZ je nezbytné vykládat v souladu s právní úpravou § 70 AZ, podle které má umělec právo bránit pouze změnám, které by byly na újmu jeho pověsti. Jinými slovy, bude-li nabyvatel licence měnit umělecký výkon, může činit pouze takové úpravy, u nichž lze spravedlivě očekávat, že by k nim dal umělec souhlas, a je přitom nutné dbát ochrany jeho pověsti.

Podstatnou náležitostí licenční smlouvy je ujednání o odměně.¹³⁷ Výše odměny může být smlouvou stanovena přímo anebo je možné pouze stanovit způsob jejího určení. Pro platnost smlouvy ovšem postačí, je-li z vůle smluvních stran patrné, že chtěly uzavřít úplatnou smlouvu, aniž by výši odměny za užití výkonu jakkoli specifikovaly¹³⁸ nebo byla-li smlouva uzavřena výslovně jako bezúplatná. Odměna se poskytuje za udělení licence nikoliv za samotné užití uměleckého výkonu (s výjimkou úplatných zákonných licencí). Specifikem licence k užití uměleckého výkonu je institut dodatečné odměny, prostřednictvím kterého má výkonný umělec právo podílet se na výnosech z užití uměleckého výkonu.¹³⁹ Jedná se o ustanovení kogentní a výkonný umělec se tohoto práva nemůže vzdát. V souvislosti s odměnou obsahuje autorský zákon zvláštní úpravu v § 98b pro případ, že je uživatel v prodlení s placením odměny kolektivnímu správci. Za zákonem stanovených podmínek může být sankcí pro uživatele za porušení smluvního ujednání o odměně dočasný zákaz užití uměleckého výkonu, k němuž se licence vztahuje.

Bylo-li to ve smlouvě ujednáno, je možné, aby nabyvatel poskytl oprávnění nabytá licenci další osobě formou podlicence.¹⁴⁰ Postoupit nabytou licenci lze pouze s písemně vyjádřeným souhlasem výkonného umělce.¹⁴¹ Písemná forma není obligatorní při převodu obchodního závodu.¹⁴² Podlicence (i postoupení licence) musí splnit požadavky na formu stanovené pro originární licenční smlouvu a její trvání je závislé na délce platnosti původní licence.

Délka trvání licence je předmětem ujednání smluvních stran. Občanský zákoník obsahuje v § 2370 právní úpravu výpovědi licenční smlouvy. Předmětné ustanovení se ovšem dotýká

¹³⁷ § 2366 OZ

¹³⁸ Pozn. autora: Zákon v tomto případě zakládá nevyvratitelnou domněnku o ujednání odměny ve výši obvyklé

¹³⁹ § 2374 OZ ve spojení s § 2387 OZ

¹⁴⁰ § 2363 OZ

¹⁴¹ § 2364 OZ, § 1895 a násl. OZ

¹⁴² § 2365 OZ

výlučně výpovědi licenční smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. V případě licence, jejímž předmětem je umělecký výkon, resp. oprávnění k výkonu majetkových práv výkonného umělce k uměleckému výkonu, je udělení licence na dobu neurčitou pojmově vyloučeno. Jak již bylo uvedeno, doba trvání majetkových práv je časově omezena. Smlouva tak může být uzavřena na nejdéle dobu trvání majetkových práv. S ohledem na uvedené, půjde v případě uměleckého výkonu vždy o licenci na dobu určitou, jinak řečeno o kontrakt týkající se práva poskytnutého na limitovanou dobu. Na závazek ze smlouvy na dobu určitou se vztahuje obecné ustanovení § 2000 OZ upravující oprávnění zrušit smlouvu, která zavazuje fyzickou osobu po dobu jejího života nebo takovou, jenž je uzavřena na dobu delší deseti let, za podmínek stanovených zákonem. Ve vztahu k fyzické osobě je předmětné ustanovení kogentní. Smluvní strany si navíc mohou ve smlouvě ujednat podmínky pro výpověď licence odlišně. Licence tak, je-li to smluveno, může být vypovězena i bez udání důvodu¹⁴³, s výpovědní lhůtou či bez ní¹⁴⁴. Dále platí, že smrtí nebo zánikem nabyvatele licence přechází práva a povinnosti z licenční smlouvy na právního nástupce nabyvatele, ledaže je takový přechod smlouvou vyloučen.¹⁴⁵

Výkonný umělec má právo od licenční smlouvy odstoupit¹⁴⁶ za předpokladu, že jsou kumulativně splněny následující podmínky – jedná se o výhradní licenci, nabyvatel jí nevyužívá nebo je její využití nedostatečné, v důsledku čehož jsou značně dotčeny oprávněné zájmy výkonného umělce (je vyžadován kauzální nexus) a marně uplynuly dodatečné lhůty udělené umělcem pro využití licence. Dodatečné lhůty jsou umělcem poskytnuty po předchozí výzvě, kterou vyzývá nabyvatele k odstranění nečinnosti. Výzva není nutná, jestliže využití licence není možné nebo prohlásil-li nabyvatel, že licenci nevyužije. Nevztahuje-li se nečinnost nabyvatele k celé licenci, lze odstoupit pouze co do konkrétního nevyužitého způsobu užití výkonu. Práva na odstoupení od smlouvy se umělec nemůže vzdát ani jej smluvně vyloučit. Nebylo-li ujednáno jinak, může odstoupit teprve po uplynutí dvou let od poskytnutí licence.¹⁴⁷ Právo na odstoupení výkonnému umělci nevzniká, nevyužívá-li nabyvatel licenci z důvodů daných na straně výkonného umělce. Dalším právním důvodem pro odstoupení od licenční smlouvy je změna přesvědčení výkonného umělce¹⁴⁸, tedy podstatná změna okolností, za nichž byla licence udělena. Výkonný umělec má právo od

¹⁴³ § 1998 odst. 1 OZ

¹⁴⁴ § 1998 odst. 2 OZ

¹⁴⁵ § 2383 OZ ve spojení s § 2387 OZ

¹⁴⁶ § 2378 OZ ve spojení s § 2387 OZ

¹⁴⁷ § 2379 OZ ve spojení s § 2387 OZ

¹⁴⁸ § 2382 OZ ve spojení s § 2387 OZ

smlouvy odstoupit, jen jestliže nebyl umělecký výkon doposud zveřejněn a pokud by zveřejněním došlo k dotčení jeho osobních zájmů. Odstoupit od smlouvy lze také podle obecných ustanovení § 1968 a násl. OZ z důvodu prodlení na straně dlužníka (nabyvatele).¹⁴⁹

Nad rámec uvedeného dále autorský zákon stanoví povinnosti uživatelů a dalších osob při uzavírání licenční smlouvy s kolektivním správcem.¹⁵⁰ Jedná se kupříkladu o informační povinnost o užití repertoáru za určité, kolektivním správcem stanovené, časové období nebo oznamovací povinnost uživatele, který nabyt nově oprávnění k přenosu vysílání.

¹⁴⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 333

¹⁵⁰ § 98c AZ

5. Internet a sociální sítě

Sítě elektronických komunikací jsou dnes neodmyslitelnou součástí každodenního života. V rámci těchto sítí jde zejména o síť internetovou, která je denně využívána k uspokojení potřeb téměř všech členů společnosti. V soudobé společnosti také narůstá počet tzv. sociálních sítí a jejich uživatelů.

Cílem této kapitoly je definovat pojem internetu a sociálních sítí, a následně vymezit prostředky ochrany autorského práva a práv s autorským právem souvisejících, resp. ochranu práv výkonných umělců v těchto sférách. Práva výkonného umělce jsou totiž v prostředí internetu a sociálních sítí stále častěji užívána, a to jak oprávněně, tak i neoprávněně.

5.1 Internet a jeho charakteristika

Internetová síť neboli internet je pojmem poměrně složitě definovatelným. Plyne to ze skutečnosti, že se neustále vyvíjí, a tak lze jen stěží nalézt jedinou definici, která by plně popisovala celý rozsah této sítě z hlediska společenského, technického i právního. Jedním z možných vymezení tohoto pojmu je, že jde o „celosvětový systém navzájem propojených počítačových sítí („síť sítí“), ve kterých mezi sebou počítače komunikují pomocí rodiny protokolů TCP/IP“.¹⁵¹ Mezi laickou veřejností se nejčastěji používá jednoduše pojmem „síť“. Z hlediska právního lze internet definovat jako „komunikační prostředek, jenž se v mnoha ohledech průběžně zdokonaluje a o jehož obsahu rozhodují a určují jej výhradně jeho účastníci, resp. uživatelé“.¹⁵² S uvedeným nelze než souhlasit. Význam internetu, a to nejen z autorskoprávního hlediska roste s neustále stoupajícím počtem jeho uživatelů a s tím korelujícími interakcemi, umístováním autorského obsahu (obecně) apod. Počet uživatelů činil k měsíci červnu roku 2017 více než 3,8 miliardy, tedy více než polovinu světové populace.¹⁵³

Kromě jednotlivých fyzických osob jakožto uživatelů internetu, hrají v rámci jeho struktury roli další subjekty, a to jak z hlediska čistě technologického, tak i ve vztahu k ochraně práv výkonných umělců v rámci této sítě.

Těmito subjekty jsou zejména tzv. internetoví zprostředkovatelé. Internetoví zprostředkovatelé spojují nebo usnadňují transakce mezi třetími stranami na internetu. Poskytují rovněž přístup k datům, službám a produktům třetích stran, ukládají je, vysílají a

¹⁵¹ SVOBODA, Pavel. *Právní a daňové aspekty e-obchodu*. Praha: Linde, 2001, s. 50

¹⁵² KŘÍŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999, s. 74-75

¹⁵³ Internet usage statistics. Dostupné z: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

také je indexují. Rovněž tak poskytují služby poskytované prostřednictvím internetu třetím osobám.¹⁵⁴

V rámci sítě internet je možné rozlišovat mnoho zprostředkovatelů, přičemž s ohledem na předmět této práce je možné hovořit zejména o těchto:

a. Poskytovatelé tzv. hostingu;

Zde lze obecně uvést, že tito poskytovatelé uživatelům umožňují ukládání dat a to pro různé účely. Příkladem lze zmínit

- File hosting sloužící k ukládání a stahování souborů
- Webhosting umožňující ukládání dat pro účely provozování webových stránek;
- Online video hosting sloužící pro účely ukládání a zobrazování videí (např. Youtube);
- Emailový hosting sloužící k provozování emailových schránek;
- Blog comment hosting umožňující nahrávat a zobrazovat uživatelské blogy a články apod.

b. Tzv. linkers;

Jde především o webové stránky, jež obsahují odkazy (linky) na stránky další.

c. Poskytovatelé internetových služeb (ISP – Internet service providers);

Zde jde o společnosti, které zejména umožňují samotné připojení k síti internet. Tyto subjekty jsou nejčastěji právníckými osobami, jež primárně spadají pod jurisdikci státu, v němž mají sídlo.¹⁵⁵

d. Webové vyhledávače;

Jedná se obzvláště o webové portály (např. Seznam.cz či Google.com), které umožňují vyhledávání v databázi webových stránek na základě uživatelem zadaných parametrů.

Bez internetových zprostředkovatelů by tzv. primární porušovatelé práv často nedisponovali technickými prostředky k výraznějšímu porušení práv či způsobení větší škody.

Pokud jde o ochranu autorských práv na internetu, jsou právě tito průvodci v rámci internetových stránek často klíčem k velmi efektivní ochraně.¹⁵⁶

¹⁵⁴ OECD. *The Role of Internet Intermediaries in Advancing Public Policy Objectives*. OECD Publishing, 2011, s. 20

¹⁵⁵ ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 84-87

U internetových zprostředkovatelů hovoříme o tzv. sekundární odpovědnosti, přičemž na druhé straně primární odpovědnost je založena v případech, kdy subjekt přímou svou činností či opomenutím porušuje právní předpisy.¹⁵⁷

5.1.1 Nástroje ochrany práv na internetu

V České republice lze v souvislosti s ochranou autorského práva na internetu hovořit především o právní úpravě obsažené v zákoně č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti. Uvedený právní předpis je ve vztahu speciality k obecné právní úpravě obsahující nástroje ochrany práv výkonného umělce. ZNSIS do české právní úpravy zapracovává pro tuto oblast klíčovou Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu.

ZNSIS upravuje odpovědnost za obsah přenášených či ukládaných informací, přičemž rozlišuje následující skupiny subjektů:

a. Subjekty, které v rámci sítě internet přenáší obsah

Tyto subjekty dle § 3 ZNSIS za obsah přenášených informací odpovídají, pokud:

- přenos informací samy iniciují
- zvolí uživatele přenášené informace, nebo
- zvolí nebo změní obsah přenášené informace

ZNSIS zde vychází zejména z předpokladu, že tyto subjekty obsah pouze přenáší a není tak legitimní po nich požadovat, aby tento obsah sledovaly a vyhodnocovaly a následně nadto za něj případně nesly odpovědnost.¹⁵⁸

b. Subjekty, které v rámci sítě internet obsah rovněž dočasně meziukládají (jde tedy o tzv. *caching* – ukládání dat do tzv. cache, tedy dočasného úložiště)

Tyto subjekty dle § 4 ZNSIS za obsah dočasně meziukládaných informací odpovídají, pokud:

- změní obsah informace
- nevyhoví podmínkám přístupu k informacím

¹⁵⁶ Pozn. autora: V praxi lze hovořit například o tom, že internetové stránky, jež dlouhodobě umožňují porušování autorských práv, jsou vyřazovány z výsledků vyhledávání učiněných prostřednictvím vyhledávacích serverů.

¹⁵⁷ JAANI, Riordan. *The liability of internet intermediaries*. Oxford: Oxford University Press, 2016, s. 12

¹⁵⁸ Metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství SL 69/2008 – Porušování autorských práv k hudebním dílům a filmům jejich zpřístupněním a rozšiřováním na internetu, s. 33. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=82426>

- nedodržují pravidla o aktualizaci informace, která jsou obecně uznávaná a používaná v příslušném odvětví
- překročí povolené užívání technologie obecně uznávané a používané v příslušném odvětví s cílem získat údaje o užívání informace nebo
- ihned nepřijmou opatření vedoucí k odstranění subjektem uložené informace, jakmile zjistí, že informace byla na výchozím místě přenosu ze sítě odstraněna nebo k ní byl znemožněn přístup nebo soud nařídil stažení či znemožnění přístupu k této informaci

Zde ZNSIS zejména zakotvuje povinnost poskytovatele internetových služeb okamžitě zareagovat na vlastní zjištění, podnět, či soudní rozhodnutí, jež založí povinnost informaci odstranit kupříkladu z důvodu porušování autorských práv.¹⁵⁹

c. Subjekty, které v rámci sítě internet obsah ukládají trvale

Tyto subjekty odpovídají za obsah informací uložených na žádost uživatele, pokud

- mohly vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní nebo
- se prokazatelně dozvěděly o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinili veškeré kroky, které po nich lze požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

ZNSIS zde vychází z premisy, že není legitimní požadovat od poskytovatelů internetových služeb, aby při značně velkém obsahu ukládaných informací tyto informace hodnotily z hlediska jejich legálnosti. Je zde dána odpovědnost samotných uživatelů za obsah, který ukládají. Z tohoto důvodu v rámci ZNSIS není založena povinnost aktivně monitorovat obsah uložený na jejich serveru. V případě, že se však poskytovatel dozví o nelegálním obsahu, případně o něm vzhledem k okolnostem mohl vědět, stává se rovněž odpovědným.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 33

¹⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

ZNSIS tedy upravuje především odpovědnost poskytovatelů internetových služeb, přičemž z povahy věci je zřejmé, že klíčovou roli v rámci ochrany autorských práv, resp. práv výkonných umělců, sehrává rovněž odpovědnost uživatelů sítě internet.

Rámcově lze odpovědnost uživatelů rozlišovat dle těchto oblastí, přičemž některé z nich se rovněž dotýkají odpovědnosti provozovatelů:

- a. Odpovědnost za zpřístupnění díla, resp. záznamu uměleckého výkonu prostřednictvím sítě internet (tzv. odpovědnost za *upload* – tzn. odpovědnost uživatele za nahrání souboru, ať již např. filmu či hudební skladby na server);
- b. Odpovědnost za stahování díla, resp. záznamu uměleckého výkonu prostřednictvím sítě internet (tzv. odpovědnost za *download*);
- c. Odpovědnost za poskytnutí odkazu (tzv. *linking*);
- d. Odpovědnost za provozování a užívání tzv. peer to peer sítí;
- e. Odpovědnost za vysílání po internetu (tzv. webcasting).

Ad a)

Tím, že dojde k nahrání (uploadu) souboru obsahujícího autorské dílo či umělecký výkon, dojde jak k vytvoření jeho rozmnoženiny ve smyslu § 13 AZ, tak ke sdělení díla veřejnosti ve smyslu § 18 AZ.

Tento souběh však z praktického hlediska výkonného umělce v žádném ohledu neomezuje v uplatňování jeho případných nároků ve smyslu § 40 AZ (viz níže).¹⁶¹

Ad b)

V těchto případech se často bude aplikovat výjimka stanovená v § 30 AZ upravující tzv. volné užití díla či výkonu. Prakticky tedy mnohdy půjde o případy, kdy si fyzická osoba pro osobní potřebu stáhne umělecký výkon, resp. jeho záznam, a tím vytvoří jeho rozmnožení¹⁶². V ostatních případech bude nezbytné získání souhlasu výkonného umělce s užitím jeho uměleckého výkonu.

Ad c)

O poskytování odkazu lze hovořit zejména ve dvou skupinách případů. První z nich je situace, kdy uživatel prostřednictvím webového vyhledávače zadáním hesla vyhledává umělecký

¹⁶¹ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 36

¹⁶² Tamtéž s. 47

výkon (záznam), přičemž vyhledávač mu následně zobrazí seznam odkazů, jejichž obsah se dle algoritmu vyhledávače zadanému heslu nejvíce přibližuje, případně jde přímo o hledaný výkon.

Druhou skupinou jsou pak internetové stránky, které se přímo zaměřují na sdílení odkazů. V rámci těchto stránek jsou systematicky tříděny odkazy na další stránky, které již umožňují stažení rozmnoženiny uměleckého výkonu.

Za jistých okolností může být v těchto případech dovozena spoluodpovědnost poskytovatele odkazu za porušení autorských práv včetně práv s autorským právem souvisejících. Porušení, v tomto případě práva na sdělování díla veřejnosti, je však možné dovést jen ve výjimečných případech zjevného porušování autorských práv formou zejména propracované databáze odkazů na stránky umožňující stažení rozmnoženiny autorských děl a uměleckých výkonů.¹⁶³

Ad d)

Peer to peer systémem rozumíme přímé sdílení souborů mezi dvěma a více počítači propojenými sítí, na rozdíl od ukládání souborů na centrálním serveru.¹⁶⁴ Typickým znakem těchto propojení je pak to, že jednotlivé počítače soubory zároveň stahují i uploadují.

Pokud jde o odpovědnost jednotlivých uživatelů, je z pohledu práva nerozhodné, zda dochází k downloadu a uploadu souborů ve smyslu uvedeném výše či zda jsou tyto činnosti v rámci působení jednoho uživatele spojeny, jako tomu je v případech peer to peer sítí. Jde zde tak rovněž o vytváření rozmnoženiny díla, resp. sdělování díla veřejnosti, případně o užití díla s již výše uvedenou modifikací volného užití.

Ad e)

Termínem webcasting označujeme hudební či audiovizuální vysílání prostřednictvím sítě internet (více viz kapitola 4.3.2.1.4.).

Z technického hlediska zde jde o vytvoření rozmnoženiny na serveru, ze kterého je následně dílo sdělováno veřejnosti a tyto aspekty Autorského zákona tak představují primární právní úpravu této činnosti z hlediska autorského práva.¹⁶⁵

¹⁶³ Tamtéž, s. 68-70

¹⁶⁴ Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/peer-to-peer>

¹⁶⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 125-126

Pro úplnost nutno dodat, že bylo dne 1. března 2018 zveřejněno Doporučení Evropské komise o opatřeních pro efektivní boj proti nezákonnému obsahu online¹⁶⁶, kterým komise navrhuje členským státům přijmout určitá účinná opatření k zajištění rychlejšího odhalení a odstranění nezákonného obsahu online. Cílem předmětného doporučení je také posílení spolupráce mezi společnostmi, důvěryhodnými oznamovateli a donucovacími orgány. V neposlední řadě usiluje o posílení transparentnosti pro občany členských států. Soubor těchto operativních opatření dopadá na všechny formy nezákonného obsahu, a to od teroristického, přes obsah podněcující k nenávisti, až po porušování autorských práv.

5.2 Sociální síť a její charakteristika

Sociální síť je definována jako internetová služba, která jednotlivci umožňuje:

1. vytvořit veřejný či částečně veřejný profil v rámci nastaveného systému;
2. utvořit seznam dalších uživatelů, se kterými jednatel sdílí spojení;
3. procházet seznam svých spojení a seznamy spojení utvořená ostatními v rámci systému;

přičemž povaha a označení těchto spojení se může lišit síť od sítě.¹⁶⁷

Počátek nástupu sociálních sítí lze vnímat již od roku 1997, a to v souvislosti se vznikem sociální sítě SixDegrees.¹⁶⁸ SixDegrees byla založena na tzv. teorii šesti stupňů odloučení, která předpokládá, že každý člověk může být spojen s jakýmkoliv jiným člověkem na světě prostřednictvím řetězce lidí, který nezahrnuje více jak pět mezičlánků. SixDegrees umožňovalo svým uživatelům vytvářet profily, zobrazovat seznamy přátel a tyto seznamy upravovat. Všechny tyto funkce již byly dříve používány v rámci seznamovacích portálů a virtuálních komunit, avšak SixDegrees byla první služba, která tyto funkce zkombovala.¹⁶⁹

Další vývoj zahrnoval existenci méně známých sítí jako Cyworld či Fotolog, přičemž v zásadě od roku 2005 lze hovořit o nástupu v současné době známých sítí, jakými jsou Facebook či kupříkladu Twitter.

¹⁶⁶ Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6717-2018-INIT/cs/pdf>

¹⁶⁷ Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x/full>

¹⁶⁸ Tamtéž

¹⁶⁹ BARKER, Melissa S., Donald I. BARKER, Nicholas F. BORMANN a Krista E. NEHER. *Social media marketing: a strategic approach*. Mason, OH: South-Western Cengage Learning, 2013, s. 179

Z hlediska práv výkonného umělce je klíčové, že prostřednictvím těchto spojení často dochází ke sdílení živých přenosů či záznamů uměleckého výkonu, ale kupříkladu i záznamů přednesených básní umělcem, artistických a jiných výkonů, přičemž zde tak vznikají nesčetná množství situací vyvolávajících v této oblasti práva a povinnosti zúčastněných subjektů.

5.2.1. Nástroje ochrany práv na sociální síti

Pokud jde o ochranu autorských práv k obsahu zveřejňovanému na sociálních sítích, včetně práv s autorským právem souvisejících, tedy kupříkladu práv výkonného umělce ve vztahu k videu nahranému na sociální síť Facebook či na sociální síť Instagram, je předně nutné zmínit, že obvyklou praxí sociálních sítí je úprava těchto aspektů v rámci tzv. podmínek užívání, se kterými je uživatel standardně povinen souhlasit ještě před tím, než je mu umožněno vytvořit si v rámci sociální sítě svůj profil.

Příkladem lze uvést vybranou pasáž z Prohlášení o právech a povinnostech sociální sítě Facebook¹⁷⁰, kde se mj. uvádí:

„Sdílení vašeho obsahu a informací

Jste vlastníkem veškerého obsahu a informací, které na Facebooku zveřejníte, a pomocí nastavení soukromí a aplikací můžete určit, jakým způsobem budou sdíleny. Kromě toho:

- *K obsahu chráněnému právy k duševnímu vlastnictví, jako jsou fotografie a videa (obsah podléhající duševnímu vlastnictví, DV), nám výslovně udělujete následující oprávnění, v souladu s vaším nastavením soukromí a nastavením aplikací: udělujete nám nevýhradní, přenosnou, převoditelnou, celosvětovou bezúplatnou (royalty-free) licenci na použití veškerého obsahu podléhajícího DV, který zveřejníte na Facebooku nebo v návaznosti na něj (Licence k DV). Tato licence k DV končí, jakmile svůj obsah podléhající DV odstraníte ze svého účtu, s výjimkou případů, kdy jste tento obsah sdíleli s ostatními (pokud jej také oni neodstranili).“*

Obdobně Podmínky použití sociální sítě Instagram¹⁷¹ stanoví:

¹⁷⁰ Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/legal/terms/update>

¹⁷¹ Dostupné z: https://cs-cz.facebook.com/help/instagram/478745558852511/?helpref=hc_fnav

„Společnost Instagram neuplatňuje nárok na vlastnictví jakéhokoli obsahu, který ve službě nebo jejím prostřednictvím zveřejníte. Namísto toho společnosti Instagram udělujete na použití obsahu, který ve službě nebo jejím prostřednictvím zveřejníte, nevýhradní, přenositelnou a plně proplacenou celosvětovou licenci bez nároku na autorský honorář a s možností udílení dílčích licencí.“

Pokud jde o další aspekty ochrany autorského práva a práv s autorským právem souvisejících na sociální síti, lze uplatnit výše uvedené závěry o ochraně autorského práva na internetu obecně, neboť sociální sítě jsou toliko internetové stránky svého druhu a pro jejich funkci je tak rovněž zásadní zejména upload či download souborů a dat obecně, případně sdílení odkazů apod.

V souvislosti s ochranou autorských práv na sociálních sítích a v prostředí sítě internet obecně je zajímavých hned několik rozsudků Soudního dvora Evropské unie, které do jisté míry dále specifikují a v jistých ohledech i posouvají výše uvedené závěry.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-275/06 ze dne 29. ledna 2008¹⁷²

V této věci šlo o spor neziskového sdružení Promusicae (Productores de Música de España) s obchodní společností Telefónica. Promusicae jakožto subjekt, který sdružuje výrobce a vydavatele hudebních a audiovizuálních nahrávek, se po společnosti Telefónica, jakožto poskytovateli internetových služeb, domáhal sdělení osobních údajů konkrétních uživatelů sítě.

Promusicae měl za to, že tito uživatelů díky peer-to-peer systému sdílejí hudební díla, přičemž autorskými právy k těmto dílům měli disponovat právě členové tohoto sdružení. Telefónica tyto údaje odmítla poskytnout.

Soudní dvůr v této věci následně uvedl, že právo Společenství neukládá státům povinnost zajistit prostřednictvím národní legislativy povinnost dané osobní údaje za účelem autorskoprávní ochrany sdělovat, avšak při výkladu práva Společenství je vždy nezbytné nalezení spravedlivé rovnováhy mezi jednotlivými základními právy.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-461/10 ze dne 19. dubna 2012¹⁷³

¹⁷² Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve věci C-275/06 ze dne 29. ledna 2008. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70107&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1794378>

Tento případ obsahově částečně navazuje na problematiku předchozího rozsudku. Spor pramenil ze skutečnosti, že švédský zákon o právu autorském umožňuje soudu, v případě porušování autorského práva k dílu, nařít mj. poskytovateli internetových služeb povinnost sdělit mj. totožnost uživatele, kterému byla přidělena IP adresa následně využitá k porušování autorského práva.

SDEU zde v zásadě uvedl, že takováto vnitrostátní právní úprava není rozporná s příslušnými evropskými směnicemi, přičemž znovu akcentoval povinnost v každém konkrétním případě poměřovat jednotlivá základní práva.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-360/10 ze dne 16. února 2012¹⁷⁴

V dané věci šlo o spor společnosti Netlog, která provozuje sociální síť, jejímž prostřednictvím umožňuje uživatelům sdílet své záliby a rovněž zpřístupňovat dalším uživatelům osobní fotografie a videa.

Belgický kolektivní správce autorský práva (SABAM) nicméně měl za to, že prostřednictvím předmětné sociální sítě jsou bez jeho souhlasu zveřejňována hudební a audiovizuální díla z rejstříku vedeného SABAM. Po společnosti Netlog tedy požadoval úhradu příslušného poplatku, přičemž vzhledem k odmítavému postoji společnosti se následně SABAM obrátil na belgický soud.

Tento soud vznesl k Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku, která zejména cílila na to, zda *„umožňují směrnice 2001/29/ES⁵ a 2004/48/ES ve spojení se směrnicemi 95/46/ES, 2000/31/ES a 2002/58/ES, vykládané zejména se zřetelem k článkům 8 a 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, aby členské státy dovolily vnitrostátnímu soudu, který má rozhodnout v řízení ve věci samé na základě jediného zákonného ustanovení, podle kterého: ‚[vnitrostátní soud] může vydat příkaz k ukončení protiprávního jednání také vůči zprostředkovatelům, jejichž služby jsou třetí osobou využívány k porušování autorského práva nebo práva s ním souvisejícího‘, aby poskytovateli internetového připojení (zkráceně ISP) nařídil zavést vůči všem svým zákazníkům obecně, preventivně, výlučně na náklady tohoto ISP a bez časového omezení systém filtrování všech příchozích i odchozích elektronických sdělení přenášených prostřednictvím jeho služeb,*

¹⁷³ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ve věci C-461/10 ze dne 19. dubna 2012. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0461:CS:HTML>

¹⁷⁴ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ve věci C-360/10 ze dne 16. února 2012. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62010CJ0360&qid=1519112532900&from=EN>

zejména s využitím programů peer to peer, za účelem identifikace pohybu elektronických souborů v jeho síti obsahujících hudební, kinematografické nebo audiovizuální dílo, k němuž navrhovatel údajně vlastní práva, a následně zablokovat jejich přenos buď při vyžádání, nebo při odeslání? “

SDEU k uvedené otázce rozhodl, že uvedené směrnice „*musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby byl vnitrostátním soudem ve vztahu k poskytovateli hostingových služeb vydán příkaz zavést systém filtrování:*

- *informací ukládaných na jeho serverech uživateli jeho služeb;*
- *který se vztahuje na všechny tyto uživatele bez rozdílu;*
- *preventivně;*
- *výlučně na vlastní náklady a*
- *bez časového omezení,*

způsobilý identifikovat počítačové soubory obsahující hudební, filmová nebo audiovizuální díla, k nimž navrhovatel údajně vlastní práva duševního vlastnictví, za účelem blokování zpřístupňování uvedených děl veřejnosti, pokud je jím porušováno autorské právo. “

SDEU zde tedy de facto zabránil ukládání povinnosti provozovatelům internetových služeb v tom smyslu, že by museli aktivně prozkoumávat obsah na svých serverech.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-160/15 ze dne 8. září 2016¹⁷⁵

V tomto případě šlo o spor společnosti Sanoma (Sanoma Media Netherlands BV), jakožto subjektu nakládajícího s autorskými právy k fotografiím, a společnosti GS Media BV, která na svých internetových stránkách zveřejnila odkaz ke stažení těchto fotografií ze serveru Filefactory.com.

Poté, co se společnost Sanoma dozvěděla o šíření daných fotografií, vyzvala server Filefactory k jejich odstranění a rovněž tak společnost GS Media BV k odstranění předmětného odkazu k jejich stažení.

Server Filefactory výzvě vyhověl, společnost GS Media nikoliv, přičemž nadto dále šířila další odkazy umožňující stažení dalších fotografií, ke kterým autorská práva vykonávala Sanoma.

¹⁷⁵ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ve věci C 160/15 ze dne 8. září 2016. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=183124&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=920985>

Předmět sporu cílil na otázku, zda je sdílení odkazu umožňujícího stažení díla z internetové stránky třetího subjektu sdělováním veřejnosti.

SDEU v této souvislosti předně odkázal na svou dřívější judikaturu, která dospěla k závěrům, že umístění odkazu umožňujícího stažení prostřednictvím sítě internet již volně dostupného díla není sdělováním veřejnosti ve smyslu příslušných ustanovení unijního práva.

Uvedené závěry jsou však platné jen v případě, že je dílo již volně dostupné, neboť SDEU k nim dospěl na základě premisy, že v daném případě již nejde o sdělování nové veřejnosti. Pokud je tedy dílo pouze opětovně sdělováno stejné skupině subjektů, tedy typicky všem uživatelům internetu, nejedná se o sdělování veřejnosti.

SDEU však zároveň uvedl, že tyto závěry se nedotýkají děl uploadovaných bez souhlasu nositele autorského práva. Naopak tyto závěry nutnost udělení tohoto souhlasu dále zdůrazňují.

Na druhé straně však soud poukázal na svobodu projevu uživatelů internetu, která by byla značně omezena tím, když by bylo paušálně omezeno právo sdílet odkazy.

Soud tak na základě své úvahy v zásadě rozdělil případy sdílení odkazů do dvou kategorií. První kategorie je představována uživateli internetu, kteří odkazy nesdílí za účelem zisku. Dle Soudu není u těchto uživatelů rozumně možné požadovat, aby ověřovali původ jimi sdílených děl.

Naproti tomu, pokud je umístění odkazu činěno za účelem dosažení zisku, jako je tomu u druhé kategorie případů, je nutné presumovat, že toto sdílení je činěno s plnou znalostí ochrany daného díla včetně toho, zda je dílo na daném úložišti umístěno se souhlasem autora. Pokud tato domněnka není vyvrácena, jedná se o sdělování veřejnosti se všemi právními důsledky.

Rozsudek Soudního dvora ve věci C-484/14 ze dne 15. září 2016¹⁷⁶

Toto rozhodnutí je zajímavé zejména ve vztahu k možnosti uložení soudního příkazu, který pod hrozbou pokuty přikáže poskytovateli internetových služeb, aby zamezil zpřístupnění

¹⁷⁶ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ve věci C 484/14 ze dne 15. září 2016. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=183363&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8754>

určitého díla veřejnosti prostřednictvím tohoto internetového připojení a systémů peer-to-peer.

Soud zde konstatoval, že takovýto příkaz je v souladu s unijním právem, a to i za předpokladu, že poskytovatel má na výběr pouze jednu možnost k provedení takového opatření, kterou v daném případě bylo zabezpečení internetového připojení heslem. Uživatelé byli za účelem možnosti získání hesla povinni uvést svou totožnost a v rámci sítě tak nemohli jednat anonymně, což příslušný soud měl právo ověřit.

6. Ochrana práv výkonných umělců

V předchozích kapitolách byla jasně vymezena práva náležející výkonnému umělci podle autorského zákona a dále byla věnována pozornost definování pojmu internet a sociální síť. Skutečnost, že jsou právním předpisem přiznána subjektu určitá práva, ještě sama o sobě neznačí, že budou respektována a dodržována. Navíc se může zdát problematické zajistit právní ochranu právům umělce v rychle se vyvíjející informační společnosti. Proto je nezbytné, aby byl součástí právního řádu efektivní systém ochrany příslušných práv a systém umožňující vynucení jejich dodržování. Cílem šesté kapitoly je poskytnout ucelený přehled právních institutů, zajišťujících právní ochranu právům výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu.

6.1 Subjekt ochrany

Subjektem ochrany je primárně výkonný umělec, tedy fyzická osoba, jež vytvořila umělecký výkon. Chráněna jsou jeho výlučná osobnostní i majetková práva, která jsou mu přiznána autorským zákonem. Proti zásahům do práv výkonného umělce k uměleckému výkonu lze využít primárně soukromoprávní prostředky ochrany podle zásady *vigilantibus iura*. Teprve nepostačuje-li postih podle soukromoprávních právních předpisů, lze dané protiprávní jednání postihnout správněprávní odpovědností, případně využít trestněprávního postihu.

6.2 Objekt ochrany

Objektem právní ochrany je umělecký výkon vytvořený výkonným umělcem. Předvádí-li výkonný umělec umělecké dílo, a to jeho uměleckým ztvárněním, osobně, bezprostředně, s nezbytným prvkem osobitosti jeho provedení, jsou kumulativně naplněny zákonné znaky uměleckého výkonu. Za umělecký výkon považujeme dále výkon artisty, přestože umělecké dílo neprovádí. Platnou právní úpravou je zejména dbáno na prevenci před případy neoprávněného užití uměleckého výkonu a na efektivní uplatnění právní ochrany v případech, kdy byl výkon ilegálně užit. Autorský zákon v ustanovení § 105 AZ výslovně připouští souběh právní ochrany uměleckého výkonu podle jiných právních předpisů.

6.3 Ochrana práv podle autorského zákona

6.3.1 Právní ochrana osobnostních práv výkonného umělce

6.3.1.1 Postmortální ochrana

Osobnostní práva jsou vázána výlučně k osobě výkonného umělce. Trvají od okamžiku vzniku práv umělce k uměleckému výkonu a zanikají okamžikem umělcova úmrtí. Ovšem zánik práv není absolutní. Okamžikem smrti umělce počíná běžet tzv. postmortální ochrana uměleckého výkonu¹⁷⁷. Běh či uplynutí doby trvání majetkových práv nemá na její vznik vliv. Obecně lze říci, že se v případě postmortální ochrany jedná o právní institut umožňující chránit některé osobnostní prvky uměleckého výkonu. Důvodem je, že k užívání uměleckého výkonu dochází i po smrti výkonného umělce. I po této právní skutečnosti je výkon vysílán, rozmnožován, půjčován, různě upravován (př. cover verze, remaky) apod. Jinak řečeno, existence uměleckého výkonu není vázána na život výkonného umělce.¹⁷⁸

Postmortální ochrana podle § 11 odst. 5 AZ, je obsahově užší než samotná ochrana osobnostních práv umělce. Autorský zákon předmětným ustanovením taxativně vypočítává povinnosti, které musí být třetími osobami dodrženy. Lze ji uplatnit *erga omnes*, tedy i proti osobám jinak k uplatnění ochrany oprávněným. Osoby aktivně legitimované k ochraně jsou podle § 11 odst. 5 AZ osoby výkonnému umělci blízké¹⁷⁹, právnická osoba sdružující autory¹⁸⁰ nebo kolektivní správce výkonného umělce¹⁸¹. Ochrana je časově neomezená, a v průběhu času se konkrétní osoby oprávněné k jejímu výkonu zcela pochopitelně mění. Neexistuje-li žádná osoba, která by byla k jejímu uplatnění legitimována, zaniká ochrana v důsledku její nevymahatelnosti.

Rozsah postmortální ochrany vyjadřuje věta první § 11 odst. 5 AZ. Podle ní platí, že umělecký výkon nesmí být užit způsobem, který by snižoval jeho hodnotu. Z uvedeného plyne, že na rozdíl od osobnostních práv výkonného umělce platných během jeho života, kdy je chráněn umělec sám před degradací jeho osoby, v případě postmortální ochrany je chráněn před degradací umělecký výkon. Dále je-li to obvyklé, platí, že musí být při užití výkonu

¹⁷⁷ § 74 AZ ve spojení s § 11 odst. 4 a 5 AZ

¹⁷⁸ TULÁČEK, Jan. *Posmrtný život aneb další osudy autorského díla po smrti autora*. Bulletin advokacie 1/2005, s. 29

¹⁷⁹ Pozn. autora: Osoby blízké ve smyslu § 22 OZ

¹⁸⁰ Pozn. autora: Z dikce zákona není jednoznačné, zda bude v případě právnické osoby aktivně legitimovanou výhradně taková, která sdružuje výkonného umělce nebo i právnická osoba sdružující autory

¹⁸¹ Pozn. autora: Intergram

uvedeno jméno výkonného umělce (resp. u kolektivních výkonů jméno společné – pseudonym), nejde-li ovšem o dílo anonymní. Zde je namístě poznamenat, že v průběhu života výkonného umělce se jeho jméno při užití výkonu uvádí, jen jestliže okolnosti neodůvodňují neuvedení jeho jména. Po jeho skonu se uvede jméno pokaždé, kdy je to obvyklé. V neposlední řadě je v rámci postmortální ochrany zakázáno osobovat si původcovství uměleckého výkonu osobou od umělce odlišnou.

6.3.1.2 Ochrana před parodií uměleckého výkonu

Nejnovejší novelou autorského zákona¹⁸² byla využita možnost daná komunitárním právem¹⁸³ k zavedení zákonné licence pro užití autorských děl a jiných předmětů ochrany, pro účely parodie a karikatury¹⁸⁴. Pojmy karikatura a parodie jsou v důsledku ustálené judikatury Evropského soudního dvora autonomními pojmy unijního práva, a musí být proto vykládány na území EU jednotně.¹⁸⁵

Parodie souvisí s osobnostním právem integrity původce výtvoru. Evropský soudní dvůr vymezil podstatné znaky parodie¹⁸⁶. Parodie musí připomínat existující autorské dílo, být komická a ironická. Je vyžadována osobitost parodie, která je zejména dána odlišnostmi od parodovaného díla. Parodovat lze i umělecký výkon. V takovém případě ale parodista svým projevem (parodií) naplní znaky nově vytvořeného uměleckého výkonu, bez ohledu na to, že připomíná jiný, již existující umělecký výkon umělce. Parodií uměleckého výkonu tedy není zasaženo osobnostní právo integrity. S ohledem na uvedené je zřejmé, že nebyla potřeba vztáhnout novou úpravu zákonné licence pro parodii i na umělecké výkony.

Obecně ovšem nelze říci, že parodií nemůže být zasaženo všeobecné právo osobnostní výkonného umělce. Možnosti efektivní obrany umělce (je-li osobou veřejného zájmu) jsou vůči parodistovi značně omezené, neboť jsou parodistova práva chráněna čl. 17 LZPS

¹⁸² Zákon č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁸³ Konkrétně čl. 5 odst. 3 písm. k) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (označována též jako Informační směrnice)

¹⁸⁴ Promítnuto do § 38g AZ

¹⁸⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁶ Rozsudek Evropského soudního dvora (velkého senátu) C-201/13 ve věci Deckmyn a Vrijheidsfonds, ze dne 3.09.2014. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d61be3ea37e5fd452c8de3b939195b7191.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyMchb0?text=&docid=157281&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=960055>

svobodou projevu. Jinou situací by bylo, kdyby parodista se samotným výkonem umělce manipuloval nebo jej zkomolil, znetvořil apod. tak, že by tím byla způsobena újma na umělcovi pověsti (např. by záznam výkonu přestříhal a dosáhl tak komického efektu). V takovém případě půjde nesporně o zásah do práva integrity a umělec se může domáhat ochrany podle platných právních předpisů bez ohledu na svobodu projevu parodisty.¹⁸⁷

6.3.2 Právní ochrana majetkových práv výkonného umělce

Do výlučných majetkových práv výkonného umělce nezasahuje ten, kdo jeho umělecký výkon užívá v souladu a v rozsahu jeho oprávnění (získaného souhlasu s užitím výkonu od umělce) nabytého smluvně (licence) nebo na základě zákona (zákonná licence). Specifikem pro výkonného umělce je právní úprava úplatné zákonné licence (viz kapitola 4.3.2.2.1). Dalším případem oprávněného užití výkonu je právní institut volného užití uměleckého výkonu pro osobní potřebu fyzické osoby, není-li účelem takového užití dosažení přímého, nepřímého, hospodářského nebo obchodního prospěchu. Do majetkových práv výkonného umělce dále nezasahuje ten, kdo umělecký výkon užívá po uplynutí doby trvání majetkových práv.

Právní ochrany před nebo při nezákonném zásahu do výlučných majetkových práv výkonného umělce se může domáhat umělec sám nebo prostřednictvím kolektivního správce v případě, kdy jsou zasažena práva kolektivně spravována kolektivním správcem v režimu povinné, rozšířené nebo smluvní (dobrovolné) kolektivní správy (více viz kapitola 4.6). Ochrany majetkových práv vázaných k uměleckému výkonu se může dále domáhat držitel příslušné licence (viz níže).

6.3.3 Právní ochrana před zásahem do práva výkonného umělce k uměleckému výkonu

Právní ochrana práv výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu je v důsledku příbuznosti s právem autorským poskytována dále podle § 74 AZ ve spojení s § 40 AZ. Předmětné ustanovení poskytuje demonstrativní výčet právních prostředků ochrany práv výkonného umělce. Chráněna jsou jak práva osobnostní, tak majetková. Ke vzniku odpovědnosti za zásah do práv umělce není zákonem vyžadováno zavinění. Odpovědnost za porušení či ohrožení

¹⁸⁷ LEŠKA, Rudolf. *Právní ochrana uměleckého výkonu*. Praha 2016. Dizertační práce, s. 129

práv výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu je koncipována jako odpovědnost objektivní.¹⁸⁸

Výkonnému umělci, do jehož práva bylo zasazeno nebo jehož práva jsou neoprávněným zásahem ohrožena, náleží podle tohoto ustanovení právo k uplatnění následujících nároků:¹⁸⁹

- a) nárok určovací – výkonný umělec se může podáním určovací žaloby domáhat určení původcovství uměleckého výkonu. Není přitom potřeba prokazovat oprávněný zájem umělce (je dán *ex lege*).¹⁹⁰ Ve vztahu ke společnému názvu uměleckého tělesa může nárok uplatnit kterýkoli člen individuálně.
- b) nárok na preventivní opatření – výkonný umělec se na základě předmětného ustanovení může domáhat uložení zákazu ve vztahu k určitému (zákonem demonstrativně vypočtenému) jednání, kterým by mohla být jeho práva ohrožena nebo porušena. K oprávnění dožadovat se zákazu tedy postačí již pouhé ohrožení jeho práv k uměleckému výkonu, například neoprávněnou výrobou či neoprávněným sdělováním výkonu veřejnosti.
- c) nárok informační – umělec má v zájmu efektivního uplatnění svých práv právo požadovat informace od zákonem (příkladem) stanovených osob. Je oprávněn žádat sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití výkonu včetně informace o osobě, která se takového užití účastnila nebo požadovat poskytnutí dat o původu neoprávněně zhotovených rozmnoženin výkonu, jakož i o osobě, jenž má nebo měla v držení takovou rozmnoženinu (atd.).
- d) nárok odstraňovací – tímto nárokem je umožněno požadovat odstranění následků vzniklých porušením práv výkonného umělce. Cílem je obnovení stavu před zásahem do práv. Zákon demonstrativně uvádí, jakými způsoby lze restituci dosáhnout (př. stažením z obchodování či zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny uměleckého výkonu). Podle § 40 odst. 2 AZ platí, že uložené opatření nesmí být nepřiměřené ve vztahu k závažnosti porušení práva a rovněž je nezbytné vždy přihlížet k zájmům třetích osob.
- e) nárok satisfakční – byla-li výkonnému umělci způsobena nemajetková újma, náleží mu právo na přiměřené zadostiučinění. Je oprávněn požadovat omluvu nebo přiměřené

¹⁸⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 113

¹⁸⁹ § 40 odst. 1 AZ

¹⁹⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 113

zadostiučinění v penězích, není-li jiné zadostiučinění dostačující. Výši peněžitého zadostiučinění určí soud, s přihlédnutím k újmě a okolnostem zásahu do práv umělce.

- f) nárok na další preventivní opatření – umělec je oprávněn domáhat se zákazu činnosti osoby poskytující služby směřující k ohrožování nebo porušování práv výkonného umělce k výkonu.¹⁹¹

Umělci dále náleží podle § 74 AZ ve spojení s § 40 odst. 3 a 4 AZ nárok na uveřejnění rozsudku, na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení. Umělci, kterému bylo při uplatňování svého práva soudem vyhověno, může být v rozsudku přiznáno právo vyhovující rozsudek, resp. jeho soudem určenou část, uveřejnit. Právo domáhat se uveřejnění rozsudku (obecně) vyplývá z hmotného práva. V případě výkonného umělce z předmětné normy autorského zákona. Uvedené právo náleží umělci i podle ustanovení § 155 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, podle něhož platí, že „*Ve věcech [...] ochrany práv z duševního vlastnictví [...] může soud účastníkovi, jehož žalobě vyhověl, přiznat na jeho návrh ve výroku rozsudku právo rozsudek uveřejnit na náklady neúspěšného účastníka;*“.¹⁹² Citované ustanovení je výsledkem transpozice (mimo jiné) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. Pro zákonnou úpravou taxativně vymezenou oblast duševního vlastnictví je tak občanský soudní řád dodatečným podkladem k uplatnění práva na uveřejnění rozsudku. Účelem tohoto práva (obecně) je informování širší veřejnosti o výsledku soudního procesu a tím posílení zákonem chráněného nároku. Rozsudek může být podle rozhodnutí soudu uveřejněn jak prostřednictvím tradičních médií, tak i na sociální síti či internetových stránkách apod.¹⁹² Právo na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení se řídí občanským zákoníkem, jakožto *lex generalis* ve vztahu k autorskému zákonu, ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy se občanský zákoník použije subsidiárně tam, kde úpravu neobsahuje autorský zákon. Ve vztahu k náhradě majetkové újmy autorský zákon pouze stanoví, že se v případě náhrady škody lze domáhat skutečně ušlého zisku¹⁹³ nebo ušlého zisku v hodnotě odměny, kterou by uživatel (ve výši obvyklé v čase a místě) zaplatil v době zásahu do práv umělce za získání licence. Dále je stanoveno, že výše bezdůvodného obohacení osoby neoprávněně nakládající

¹⁹¹ Tamtéž, s. 115

¹⁹² SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony, s. 541-546

¹⁹³ Pozn. autora: Za podmínek stanovených OZ

s výkonem činí dvojnásobek¹⁹⁴ hodnoty licence, nezbytné pro získání práva výkonu užití, přičemž se opět přihlíží k odměně za licenci ve výši obvyklé v době zásahu do umělcových práv.

Domáhat se příslušných nároků je oprávněn výkonný umělec nebo dědic jeho majetkových práv, osoba ze zákona vykonávající majetková práva umělce, držitel výhradní licence k danému způsobu užití uměleckého výkonu. K uplatnění nároků podle § 40 odst. 1 písm. b) až d), odst. 3 a 4 AZ je v případě udělené výhradní licence (smluvně či ze zákona) aktivně legitimován (vedle výkonného umělce) pouze držitel takové licence.¹⁹⁵ V případě zásahu do práv povinně kolektivně spravovaných, je k uplatnění nároků na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení oprávněn kolektivní správce.¹⁹⁶ Jsou-li uvedené nároky uplatňovány hromadně správcem v režimu rozšířené kolektivní správy, náleží získaný prospěch i výkonným umělcům správcem smluvně nezastoupeným, jsou-li u správce evidováni nebo jsou-li správci známí.¹⁹⁷

6.3.4 Přestupky podle autorského zákona

V hlavě VI. autorského zákona jsou upraveny správní delikty, kterých se mohou dopustit fyzické osoby, právnické osoby a podnikající fyzické osoby, kolektivní správce, ale i nezávislí správci práv. Jak bylo uvedeno v první kapitole této práce, v oblasti správního trestání je od července roku 2017 účinná nová právní úprava. Tou nejsou dotčeny přestupky uvedené v autorském zákoně. Uvedené plyne ze skutečnosti, že se v případě zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich¹⁹⁸ nejedná o kodex přestupkového práva (jak tomu bylo v případě dřívější právní úpravy), když neobsahuje zvláštní část neboli skutkové podstaty jednotlivých přestupků. Ty skutkové podstaty přestupků, které již byly součástí platného právního předpisu před nabytím účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky, zůstávají v platnosti i po nabytí účinnosti předmětného zákona.¹⁹⁹ Cílem tohoto přístupu je usnadnění orientace v právních předpisech, a zejména v úpravě správněprávní odpovědnosti. Lze se tak jednoznačně ztotožnit s názorem, že je soudobá legislativní úprava pragmaticky

¹⁹⁴ Pozn. Autora: Uvedené neplatí absolutně. V případě neúmyslného zásahu do práv výkonného umělce náleží soudu právo moderace výše bezdůvodného obohacení, neboť by dvojnásobek hodnoty licence mohl být v některých případech v rozporu s dobrými mravy

¹⁹⁵ § 74 AZ ve spojení s § 41 AZ

¹⁹⁶ § 97d odst. 2 AZ

¹⁹⁷ § 97e odst. 5 AZ

¹⁹⁸ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

¹⁹⁹ ONDRÁČKOVÁ, Věra. *Nová právní úprava o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – vybrané otázky*. Správní právo 1/2014, s. 6-15

správnější, když se subjekt při seznamování se s právy, či se samotným právním předpisem, může přímo obeznámit i s hrozícími sankcemi v případě protiprávního jednání v jednom zákoně.²⁰⁰ Nová právní úprava přestupků nerozlišuje mezi jednáním osoby fyzické (podnikající či nepodnikající) a právnické. Proto již nerozlišujeme přestupky, jiné správní delikty apod. Nově došlo ke sjednocení protiprávního jednání všech dříve terminologicky odlišených osob náležející do jediné kategorie, a to přestupků.

Přestupek je ve smyslu § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení proti nim „*společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek označen a vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“

Fyzická osoba, resp. člověk, včetně fyzické osoby sice podnikající, ale která se porušení práv výkonného umělce dopustila jednáním nesouvisejícím se svou podnikatelskou činností, se přestupku podle § 105a odst. 1 AZ dopustí tím, že:²⁰¹

- a) neoprávněně užije umělecký výkon
- b) neoprávněně zasáhne do práv výkonného umělce v důsledku obcházení nebo maření technických prostředků sloužících k zajištění ochrany jeho práv
- c) neoprávněně odstraní či změní informace o uměleckém výkonu a takto upravený předmět ochrany užívá

Téhož protiprávního jednání se může dopustit také právnická osoba či podnikající fyzická osoba.²⁰² V uvedených případech projedná přestupky v přenesené působnosti obecní úřad s rozšířenou působností. Místně příslušným je ten úřad, v jehož územním obvodu byl přestupek spáchán.²⁰³

Právnická osoba a fyzická osoba podnikající se může dále, ve vztahu k výkonnému umělci dopustit dalších přestupků podle § 105b odst. 1 písm. d) až f) AZ. Protiprávním jednáním kolektivního správce výkonných umělců naplňujícím znaky přestupků podle § 105ba odst. 1 AZ je například – neplnění povinností vůči výkonnému umělci, nedodržení zákonem stanoveného postupu při uzavírání smlouvy s uživatelem, výkon kolektivní správy v rozporu se zákonem. Nezávislému správci práv může vzniknout odpovědnost za spáchaný přestupek

²⁰⁰ BÁRTA, Jan. *Platné přestupkové právo hmotné*. Správní právo 6/2017, s. 326

²⁰¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře, s. 267

²⁰² § 105b odst. 1 písm. a) a b) AZ

²⁰³ § 105c odst. 1 písm. a) AZ

dle § 105bb odst. 1 AZ, poruší-li své zákonem stanovené povinnosti. K projednání všech těchto přestupků je příslušné Ministerstvo kultury.

6.4 Ochrana práv podle trestního zákoníku

Trestní zákoník je základním pramenem trestního práva hmotného a poskytuje komplexní úpravu dané oblasti. Podle tohoto zákona jsou stíháni pachatelé (zletilé fyzické osoby) za spáchané trestné činy. Trestným činem je podle § 13 odst. 1 TZ „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ Trestněprávní odpovědnost nastupuje teprve v případech, které jsou společensky škodlivé, a tudíž nepostačí uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Trestní právo představuje prostředek *ultima ratio*. Proto v případech, kdy jsou naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu, nelze již hovořit o neznatelném zásahu do práv výkonného umělce k uměleckému výkonu.

Pro výkonného umělce je nejvýznamnějším zásahem do práv protiprávní jednání, naplňující znaky trestného činu podle § 270 TZ porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. Pachatel spáchá předmětný trestný čin vůči výkonnému umělci, pokud neoprávněně zasáhne do jeho zákonem chráněných práv k uměleckému výkonu. Zásah ovšem musí dosahovat nikoliv nepatrné intenzity. Jednání pachatele musí být úmyslné a neoprávněné. Uvedené znaky skutkové podstaty je nutné naplnit kumulativně. Pachatelem může být kdokoli. Za takový protiprávní čin lze pachateli uložit (mimo jiné) trest odnětí svobody až do výše dvou let. Ovšem vykazuje-li takový čin znaky obchodní činnosti či podnikání nebo získal-li pachatel popsáním jednáním pro sebe nebo jinou osobu značný prospěch anebo způsobil-li činem značnou škodu, jsou naplněny znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu a trestněprávní postih je přísnější. Pachateli lze uložit (mimo jiné) trest odnětí svobody v rozmezí šesti měsíců až pěti let. Byla-li uvedeným ilegálním činem způsobena škoda velkého rozsahu, získán prospěch velkého rozsahu nebo byl-li čin spáchán ve velkém rozsahu, lze pachatele potrestat odnětím svobody na dobu tří až osmi let. Pokus daného trestného činu je trestný podle trestních sazeb totožných pro dokonání trestný čin. Jeho příprava trestná není. Trestné není ani nepřekažení či neoznámení trestného činu.

Z uvedeného plyne, že k naplnění základní skutkové podstaty je vyžadováno splnění znaků – neoprávněného, a nikoliv nepatrného zásahu do práv umělce k jeho uměleckému výkonu, jednáním úmyslným, tedy nerespektujícím nebo aktivně porušujícím výlučná práva umělce. Přestože jde o blanketní dispozici trestněprávní normy, jsou pojmy přebrané z autorského

zákona, proto se i příslušná chráněná práva vymezi podle téhož právního předpisu. Pojmy přebrané z autorského zákona jsou tzv. normativními znaky skutkové podstaty.²⁰⁴ V tomto ohledu je nutné poznamenat, že pokud pachatel při spáchání trestného činu neví, že jedná protiprávně²⁰⁵, nemůže jednat zaviněně. Jeho neznalost se posoudí jako negativní omyl právní ve smyslu § 19 odst. 1 TZ, který vylučuje jeho trestněprávní odpovědnost. Uvedené neplatí, mohl-li se omylu vyvarovat. I v takovém případě ale může být pachatel odpovědný za své protiprávní jednání, ovšem pouze za přestupek podle § 105a odst. 1 písm. a) AZ.

Získaný prospěch pachatele nebo způsobená škoda²⁰⁶ je okolností podmiňující užití vyšší trestní sazby. U kvalifikovaných skutkových podstat už ovšem postačí zavinění ve formě nedbalosti. Zde se posuzuje zejména forma a intenzita zásahu (i třeba z hlediska délky trvání zásahu), rozsah porušení, a přihlédně se i k získané částce za neoprávněné uvádění nosičů výkonu do oběhu apod.²⁰⁷ Pro online prostředí se získaný prospěch (i škoda) posuzuje s ohledem a hodnotu, kterou by pachatel musel vynaložit na získání licence pro sdělování uměleckého výkonu veřejnosti.

Uvedeného se může dopustit dále také fyzická osoba mladistvá i právnická osoba. V těchto případech se právní úprava trestního zákoníku použije subsidiárně ke speciálním právním předpisům upravujícím trestní odpovědnost těchto osob.²⁰⁸

Přestože se výše vymezený trestný čin jako jediný ze skupiny trestných činů proti průmyslovým právům a proti autorskému právu, obsažených v hlavě VI. trestního zákoníku, dotýká přímo práva výkonného umělce, nelze bez dalšího říci, že jde o jediný čin, jehož se může pachatel neoprávněným zásahem do práva výkonného umělce dopustit. I v případě, kdy by si osoba přisvojila umělecký výkon výkonného umělce neoprávněně, půjde o trestný čin. Takové jednání může naplnit konkrétně skutkovou podstatu trestného činu porušování cizích práv podle § 181 TZ. V případech kdy se protiprávního činu dopustil pachatel podvodným jednáním s úmyslem se obohatit, lze takové jednání posoudit i jako podvod ve smyslu § 209 TZ. Z uvedeného plyne, že je nezbytné každý případ zásahu do práv posuzovat individuálně a

²⁰⁴ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 2135

²⁰⁵ Pozn. autora: K naplnění zavinění postačí, pokud si pachatel alespoň uvědomuje, že je umělecký výkon chráněn autorským zákonem

²⁰⁶ Pozn. autora: Podle § 138 TZ rozumíme značnou škodou nejméně 500 000 Kč, škodou velkého rozsahu min. 5 mil. Kč (obdobně to platí i pro prospěch)

²⁰⁷ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 2138-2139

²⁰⁸ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů; zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

komplexně, tak aby nebylo pochyb o tom, že se osoba jednající dopustila trestného činu (jednoho nebo více) a aby bylo takové jednání správně kvalifikováno.

Závěr

Zejména v důsledku plnění závazků plynoucích pro Českou republiku z mezinárodních smluv a účasti v Evropské unii, dosáhla ochrana práv výkonného umělce na našem území poměrně vysokého standardu. Výkonnému umělci jsou autorským zákonem přiznána práva osobnostní a majetková. Ve svém souhrnu se tak o poměrně rozsáhlý soubor zákonem zaručených práv. Z hlediska skupiny osobnostních práv je respektován výkonný umělec jakožto původce uměleckého výkonu a disponuje právy náležejícími výhradně jeho osobě, tedy jde o práva nepřevoditelná. U práv majetkových odráží právní úprava zájem umělce na hospodářském zhodnocení jeho uměleckého výkonu. Osobně považuji soubor práv umělci přiznaných za ucelený a dostatečný.

Soudobá společnost se mimo jiné vyznačuje neustálým a poměrně dynamickým rozvojem sítí elektronických komunikací. Zejména oblast informační společnosti se s ohledem na vznik stále nových technologií stává prostorem, který se může zdát být nepřehledným a z hlediska práva obtížně neregulovatelným. Právní regulace této oblasti totiž přichází s jakýmsi pomyslným zpožděním, což je zcela pochopitelné. Účelem přijímání zákonných norem obecně je na straně jedné poskytnutí právního rámce pro řešení situací předvídaných či předvídatelných zákonodárcem a na straně druhé reagovat na aktuální i budoucí potřeby společnosti. Ovšem s ohledem na délku legislativního procesu v poměru k rychlosti vývoje nových postupů zejména v oblasti internetu, je téměř nemožné, aby byl zákonodárce při tvorbě právních předpisů schopen *pro futuro* předvídat veškeré možné nastalé situace a zejména případná porušení zákona. Přesto lze ve vztahu k ochraně práv výkonného umělce považovat českou platnou právní úpravu za dostatečně komplexní a efektivní.

Platná právní úprava poskytuje ucelený systém nástrojů pro ochranu práv výkonného umělce. V rámci soukromoprávní ochrany má zejména význam souhrn nároků náležejících výkonnému umělci podle autorského zákona v případech, kdy bylo jeho právo k uměleckému výkonu zasaženo. Veřejnoprávní ochrana práv umělce zahrnuje odpovědnost za přestupek nebo v případě vyšší společenské škodlivosti odpovědnost za trestný čin. Ve vztahu k internetu je dále ochrana práv umělce posílena úpravou odpovědnosti za obsah přenášených nebo ukládaných informací, obsaženou v zákoně o některých službách informační společnosti. Tímto právním předpisem je konstruován systém odpovědnosti dopadající jak na poskytovatele internetu, tak i na uživatele. V rámci sociálních sítí lze za další nástroj ochrany

práv umělce považovat udělení souhlasu s podmínkami užívání sítě, který je pro vstup na síť nezbytný.

S ohledem na uvedené lze shrnout, že práva výkonného umělce požívají v kontextu české, a tudíž i evropské a mezinárodní právní úpravy, adekvátní právní ochrany, jež je konstruována komplexně, vytvořeným systémem zákonných nástrojů. Oblast práv výkonného umělce a problematika zajištění jejich efektivní ochrany ovšem zůstává i nadále trvalou výzvou vyžadující flexibilní reakci zákonodárce, a to především s ohledem na neustálý rozvoj informační společnosti.

Seznam zkratk

AZ – Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

EU – Evropská unie

Intergram – nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, z.s.

IP – Internet Protocol

LZPS - Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Pekingská smlouva – Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o ochraně uměleckých výkonů v audiovizí (angl. Beijing Treaty on Audiovisual Performances)

Římská úmluva – Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací (angl. International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organisations)

SDEU – Soudní dvůr Evropské unie

Smlouva WCT – Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (angl. WIPO Copyright Treaty)

Smlouva WPPT – Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech (angl. WIPO Performances and the Phonograms Treaty)

TCP – Transmission Internet Protocol

TRIPS - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (angl. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)

TZ – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

ZEK – Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

ZNSIS – Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)

WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví (angl. World Intellectual Property Organisation)

Seznam použitých zdrojů

a) Seznam použité literatury

ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3.

BARKER, Melissa S., Donald I. BARKER, Nicholas F. BORMANN a Krista E. NEHER. *Social media marketing: a strategic approach*. Mason, OH: South-Western Cengage Learning, 2013.

BÁRTA, Jan. *Platné přestupkové právo hmotné*. Správní právo 6/2017.

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4.

DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář. II díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

HALLSTEIN, Walter. *Der unvollendete Bundesstaat: europäische Erfahrungen und Erkenntnisse*. Düsseldorf: Econ, 1969.

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-432-2.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

CHUDOMELOVÁ, Zuzana. *Zákon o elektronických komunikacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-100-2.

JAANI, Riordan. *The liability of internet intermediaries*. Oxford: Oxford University Press, 2016. ISBN 978-0-19-871977-9.

JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

KŘÍŽ, Jan. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. vyd. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-546-X.

KŘÍŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-7201-190-1.

Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.

LEŠKA, Rudolf. *Právní ochrana uměleckého výkonu*. Praha 2016. Disertační práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Školitel autora disertační práce prof. JUDr. Dr. iur. h. c. Jan Kříž, CSc.

MATĚJČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-528-9.

MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence v České republice: verze 2.0*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7192-6.

OECD. *The Role of Internet Intermediaries in Advancing Public Policy Objectives*. OECD Publishing, 2011. ISBN 978-92-64-11563-7.

ONDRÁČKOVÁ, Věra. *Nová právní úprava o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – vybrané otázky*. Správní právo 1/2014.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-90-5.

SLOVÁKOVÁ, Zuzana. *Průmyslové vlastnictví*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: LexisNexis CZ, 2006. Studijní texty (LexisNexis CZ). ISBN 80-86920-08-9.

STERLING, J. A. L. *World copyright law: protection of authors' works, performances, phonograms, films, video, broadcasts and published editions in national, international and regional law : with a glossary of legal and technical terms, and a reference list of copyright and related rights laws throughout the world*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. ISBN 978-1-84703-280-5.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

SVOBODA, Pavel. *Právní a daňové aspekty e-obchodu*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-311-4.

SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-488-9.

TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4.

TELEC, Ivo. *O nehmotných statcích a duševním vlastnictví*. Právní rozhledy 11/1997.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.

TELEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 1994. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0885-7.

TOMÁŠEK, Michal. *Právo Evropské Unie*. 2. vyd. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-184-7.

TULÁČEK, Jan. *Posmrtný život aneb další osudy autorského díla po smrti autora*. Bulletin advokacie 1/2005.

VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-87956-39-7.

b) Seznam použitých internetových zdrojů

Návrh novely autorského zákona vedený pod poř. č. 724/0 (zkr. Novela z. – autorský zákon – EU). Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=724&CT1=0>

STRNAD, Martin. *K pojmu „veřejnosti“ a užití díla jeho sdělováním podle §18/2 AutZ* [online] ze dne 18.04.2002 [cit. 2017-09-05]. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=87767>

c) Seznam použitých právních předpisů a mezinárodních dohod

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn

Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů

Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví

Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu

Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu

Listina základních práv Evropské Unie (2000)

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (1967)

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (1886)

Všeobecná úmluva o autorském právu (1952)

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací (1961)

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (1994)

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (1996)

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech (1996)

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o ochraně uměleckých výkonů v audiovizí (2012)

d) Seznam použité judikatury

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) C-275/06 ve věci Productores de Música de España (Promusicae) ca Telefónica de España SAU ze dne 29. ledna 2008. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70107&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1794378>

Rozsudek Evropského soudního dvora (třetího senátu) C-360/10 ve věci Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) ca Netlog NV, ze dne 16. února 2012. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62010CJ0360&qid=1519112532900&from=EN>

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) C-461/10 ve věci Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget AB, Storyside AB ca Perfect Communication Sweden AB, ze dne 19. dubna 2012. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CJ0461:CS:HTML>

Rozsudek Evropského soudního dvora (čtvrtého senátu) C-466/12 ve věci Svensson, ze dne 13.02.2014. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=147847&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=960055>

Rozsudek Evropského soudního dvora (velkého senátu) C-201/13 ve věci Deckmyn a Vrijheidsfonds, ze dne 3.09.2014. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d61be3ea37e5fd452c8de3b939195b7191.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyMchb0?text=&docid=157281&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=960055>

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) C 160/15 ve věci GS Media BV ca Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker, ze dne 8. září 2016. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=183124&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=920985>

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) C 484/14 ve věci Tobias Mc Fadden ca Sony Music Entertainment Germany GmbH ze dne 15. září 2016. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=183363&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8754>

e) Seznam ostatních zdrojů

Redakce: Vláda: Návrh novely zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, [Právní rozhledy 4/2016, s. II]

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)

Důvodová zpráva k zákonu č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

Doporučení komise ze dne 1. března 2018 o opatřeních pro efektivní boj proti nezákonnému obsahu online. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6717-2018-INIT/cs/pdf>

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, 2012/C 326/01. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé (tzv. Asociační dohoda), ze dne 4. října 1993, dokument publikován ve Sbírce zákonů pod číslem 7/1995 Sb. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>

Metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství SL 69/2008 – Porušování autorských práv k hudebním dílům a filmům jejich zpřístupněním a rozšiřováním na internetu. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=82426>

Internet usage statistics. Dostupné z: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

Definice peer-to-peer systémů. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/peer-to-peer>

Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x/full>

Prohlášení o právech a povinnostech uživatelů sociální sítě Facebook
Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/legal/terms/update>

Podmínky použití sociální sítě Instagram. Dostupné z: https://cs-cz.facebook.com/help/instagram/478745558852511/?helpref=hc_fnav

Práva výkonných umělců a jejich ochrana ve sféře internetu a sociálních sítí

Abstrakt

Hlavním cílem této diplomové práce je co nejkomplexněji vymezit práva výkonného umělce a pojednat o nástrojích jejich ochrany z hlediska platné právní úpravy obecně a podrobněji s přihlédnutím k nástrojům ochrany ve sféře internetu a sociálních sítí.

Téma diplomové práce je systematicky rozvrženo do šesti kapitol, které jsou dále členěny na podkapitoly.

První kapitola přináší přehled formálních pramenů práva regulujících práva výkonných umělců a dopadající na oblast internetu a sociálních sítí.

Druhá kapitola poskytuje obecnou charakteristiku práva autorského a práv výkonných umělců. Tato práva zasazuje do kontextu práva duševního vlastnictví a definuje pojem nemotného statku.

Ve třetí kapitole je pozornost věnována vymezení pojmů autorského díla, uměleckého výkonu a rozdílu mezi nimi včetně odlišností mezi autorem a výkonným umělcem.

Čtvrtá kapitola se zabývá právy výkonného umělce. Pojednává o jejich povaze, podmínkách vzniku i zániku a obsahuje jejich komplexní výčet. Součástí této kapitoly je podkapitola o kolektivní správě či licenční smlouvě.

V páté kapitole jsou definovány pojmy internet a sociální síť. Pozornost je věnována i vymezení subjektů vyskytujících se na internetové síti. Dále jsou shrnuty nástroje ochrany práv výkonného umělce v jednotlivých sférách. Součástí kapitoly je výčet nejdůležitějších rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie pro oblast internetu.

Poslední kapitola poskytuje ucelený přehled prostředků právní ochrany práv výkonného umělce. Kapitola třídí tyto prostředky podle právních předpisů, které jí obsahují, a následně vždy jasně vymezí podmínky za nichž je možné domáhat se právní ochrany.

V závěru jsou shrnuty poznatky získané během psaní diplomové práce a je vyjádřen názor autora na komplexnost a efektivitu ochrany práv výkonného umělce ve vztahu k platné právní úpravě.

Klíčová slova: ochrana práv výkonného umělce, internet, sociální síť,

The rights of performers and their legal protection in the realm of internet and social media

Abstract

The main objective of this thesis is to define the rights of performer as complexly as possible and to describe the tools of their legal protection in general and in more detail to describe the tools of their legal protection in the realm of internet and social media.

The topic of this thesis is systematically divided into six chapters, which are further subdivided into subchapters.

The first chapter provides an overview of formal sources of law regulating the rights of performers and affecting the Internet and social media.

The second chapter provides a general characteristic of copyright and rights of performers. This chapter also places these rights into the context of intellectual property law and defines the term intangible asset.

In the third chapter, attention is paid to defining the concepts of the author's work, artistic performance and the difference between them, including differences between the author and the performer.

The fourth chapter deals with the rights of the performer. It deals with their nature, conditions of origin and extinction and contains their comprehensive list. Part of this chapter is a subchapter on collective management or license agreement.

The fifth chapter defines the concepts of the Internet and the social media. Attention is also paid to the definition of entities which are active on the Internet. Furthermore the tools for the legal protection of the rights of the performer in individual realms are summarized. This chapter also contains the most important judgments of the Court of Justice of the European Union in the realm of the Internet.

The last chapter provides a comprehensive overview of the legal protection tools of the performer's rights. The chapter classifies these tools according to the legislation that contains them and then always clearly defines the conditions under which legal protection can be claimed.

In conclusion, the findings acquired during the writing of the thesis are summarized and this part also expresses author's opinion on the complexity and effectiveness of protecting the rights of the performer in relation to the applicable law.

Keywords: protection of the performer's rights, the Internet, the social media